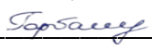

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ФІНАНСІВ**

До захисту допустити:

Завідувач кафедри

 М.О.Горбашевська
(підпис) (ПІБ завідувача кафедри)

«29» грудня 2023р.

«ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ І АУДИТУ В БАНКАХ»

Кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти другого
(магістерського) рівня вищої
освіти

освітньо-професійної програми
«Облік і оподаткування»

Сітарчук Марії Олексіївни

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

Науковий керівник:

Коверза В.С., к.е.н., доцент

(прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання,)

Рецензент:

Біловодська О.А., доктор

економічних наук, професор

кафедри маркетингу і бізнес-

адміністрування Київського

національного університету імені

Тараса Шевченка

(прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання, місце роботи)

Кваліфікаційна робота захищена

з оцінкою «відмінно»/92/А

Секретар ЕК

«15» січня 2024 р.

Київ – 2023

**МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ФІНАНСІВ**

Рівень вищої освіти Магістр

Шифр та назва спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри к.е.н., доцент,
(науковий ступінь, вчене звання)

Горбашевська М.О.

(ПП завідувача кафедри)

«20» вересня 2023 р.

ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Сігарчук Марії Олексіївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Особливості обліку і аудиту в банках

керівник роботи Коверза В.С., к.е.н., доцент,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом Маріупольського державного університету від «20» вересня 2023 року № 129.

2. Строк подання студентом роботи «26» грудня 2023 року

3. Вихідні дані до роботи (мета, об'єкт, предмет)

Мета роботи: розкриття змісту і теоретико – економічних засад фінансового обліку та аудиту в банку

Об'єкт дослідження: процеси і механізми управління фінансового обліку та аудиту в банку

Предмет дослідження: теоретичні та прикладні аспекти фінансового обліку та аудиту в банку

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ В БАНКУ

1.1. Сутність та основні принципи фінансового обліку в банку

1.2. Організаційні та методичні аспекти процесу внутрішнього аудиту в банку

1.3. Особливості складання фінансової звітності банку

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І АУДИТУ В БАНКУ

2.1. Загальна організаційно-економічна оцінка банківської установи

2.2. Оцінка організації фінансового обліку в банку

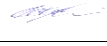

2.3. Аналіз методики внутрішнього аудиту банку

РОЗДІЛ 3. ОПТИМІЗАЦІЯ ОБЛІКОВОЇ ТА АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

3.1. Напрями вдосконалення банківської облікової системи

3.2. Формування обліково-інформаційної системи установи банку в контексті удосконалення аудиторської діяльності

5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Коверза В.С., к.е.н., доцент		
Розділ 2	Коверза В.С., к.е.н., доцент		
Розділ 3	Коверза В.С., к.е.н., доцент		

6. Дата видачі завдання «15» березня 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми кваліфікації роботи	до 01.09.2023	
2.	Затвердження теми кваліфікаційної роботи та наукового керівника	20.09.2023	
3.	Консультація з науковим керівником	постійно	
4.	Робота з науковою літературою. Визначення плану кваліфікаційної роботи	до 20.09.2023	
5.	Робота над теоретичною частиною кваліфікаційної роботи	20.09.2023-16.10.2023	
6.	Подання на перевірку теоретичної частини кваліфікаційної роботи науковому керівнику	до 16.10.2023	
8.	Робота над аналітичною частиною кваліфікаційної роботи	11.09.2023 - 29.09.2023	
9.	Подання на перевірку аналітичної частини кваліфікаційної роботи науковому керівнику	16.10.2023-05.12.2023	
10.	Попередній захист кваліфікаційної роботи	до 05.12.2023	
11.	Подання кваліфікаційної роботи на кафедру	19.12.2023	
12.	Захист кваліфікаційної роботи	до 29.12.2023	

Здобувач ВО

Сітарчук М.О.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Науковий керівник роботи

Коверза В.С.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ В БАНКУ	8
1.1. Сутність та основні принципи фінансового обліку в банку	8
1.2. Організаційні та методичні аспекти процесу внутрішнього аудиту в банку	16
1.3. Особливості складання фінансової звітності банку	24
Висновки до розділу 1	36
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І АУДИТУ В БАНКУ	38
2.1. Загальна організаційно-економічна оцінка банківської установи	38
2.2. Оцінка організації фінансового обліку в банку	56
2.3. Аналіз методики внутрішнього аудиту банку	62
Висновки до розділу 2	67
РОЗДІЛ 3. ОПТИМІЗАЦІЯ ОБЛІКОВОЇ ТА АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ	70
3.1. Напрями вдосконалення банківської облікової системи	70
3.2. Формування обліково-інформаційної системи установи банку в контексті удосконалення аудиторської діяльності	78
Висновки до розділу 3	87
ВИСНОВКИ	88
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	91
ДОДАТКИ	96

ВСТУП

В сучасних умовах банківська система є однією із найважливіших складових фінансового ринку, а її стабільність та розвиненість – необхідною умовою розвитку національної економіки. Банки, залучаючи грошові кошти, здатні у формі кредитів та інвестицій спрямовувати їх в економіку, вони виступають посередниками під час розрахункових операцій, виконують роль агентів валютного контролю тощо. Зважаючи на винятковість функцій банківських установ, результати їх діяльності мають вплив на значене коло суб'єктів економіки – починаючи від інвесторів та клієнтів банку і закінчуючи Національним банком України та урядовими структурами. Зростання ролі банків зумовлено внутрішніми потребами, інтересами вкладників та партнерів, інших установ.

Відповідно важлива роль забезпечення всіх зацікавлених користувачів у якісній і достовірній інформації про діяльність банку є основним призначенням системи бухгалтерського обліку. Специфіка банківської діяльності вимагає створення притаманної саме їй системи обліку зі своїм планом рахунків, правилами обліку банківських операцій і послуг, методичним забезпеченням. Банки, виконуючи функції з об'єднання тимчасово вільних фінансових коштів, регулювання грошового обігу, посередництва в розрахунках, зайняли важливе місце в грошово-кредитній системі країни та світу, що визначило зміст нормативно-правової бази ведення обліку. Тому велике значення мають вирішення питань суто практичного характеру, зокрема організації обліку і проведенню внутрішнього аудиту. Саме тому тема дипломної роботи є дуже актуальною в сучасних реаліях.

Метою данної кваліфікаційної роботи є розкриття змісту і теоретико – економічних засад фінансового обліку та аудиту в банку.

Відповідно до мети сформовано наступні завдання:

- розкрити сутність та основні принципи фінансового обліку в банку;

- розглянути організаційні та методичні аспекти процесу внутрішнього аудиту в банку;
- визначити особливості складання фінансової звітності банку;
- надати загальну організаційно-економічну оцінку банківській установи;
- оцінити організацію фінансового обліку в банку;
- проаналізувати методику внутрішнього аудиту банку;
- надати напрями вдосконалення банківської облікової системи;
- сформувати обліково-інформаційну систему установи банку в контексті удосконалення аудиторської діяльності.

Об'єктом дослідження є процеси і механізми управління фінансового обліку та аудиту в банку

Предметом дослідження є теоретичні та прикладні аспекти фінансового обліку та аудиту в банку.

Базою дослідження є Акціонерне товариство «Державний експортно-імпорتنний банк України» (АТ «Укрексімбанк»).

У кваліфікаційній роботі досліджено та узагальнено теоретичні підходи до фінансового обліку в банку, визначено організаційні та методичні аспекти процесу внутрішнього аудиту в банку, особливості складання фінансової звітності банку. Проведено дослідження системи бухгалтерського обліку і аудиту в АТ «Укрексімбанк»: проаналізовано його фінансовий стан, а також здійснено оцінку організації фінансового обліку в банку та аналіз методики внутрішнього аудиту банку.

В процесі виконання роботи застосовувалися такі методи як узагальнення та порівняння отриманої інформації; створено таблиці, графіки, схеми; економіко-математичні та статистичні методи. В кваліфікаційній роботі запропоновано напрями вдосконалення банківської облікової системи та впровадження обліково-інформаційної системи установи банку, яка дозволить удосконалити аудиторську діяльність банківської установи.

Інформаційною базою дослідження є нормативно - правові акти України, періодичні та монографічні видання, статистична звітність

Акціонерного товариства «Укресімбанк», а також видання міжнародних фінансових організацій.

Результати проведеного дослідження дозволять банку нарощувати обсяги діяльності та утримати здобуті позиції на фінансовому ринку, тощо.

Практичне значення одержаних результатів. Запропоновані в дипломній роботі теоретичні, методичні та практичні рекомендації створюють успішне підґрунтя для формування обліково - інформаційної системи установи банку в контексті удосконалення аудиторської діяльності, що дозволить підвищити його конкурентоспроможність.

Структура роботи складається з вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій. Загальний обсяг 119 сторінок, в тому числі, основний текст викладено на 90 сторінках. Робота містить 12 рисунків, 12 таблиць, 13 додатки. Список використаних джерел налічує 51 найменування.

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ В БАНКУ

1.1. Сутність та основні принципи фінансового обліку в банку

Головною метою розвитку економіки України є створення такої банківської системи, яка б задовольняла вимоги клієнтів, інвесторів, а також була надійною та стійкою в умовах політичних та економічних криз. Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій вказує на те, що дослідженню проблем організації і методології обліку в банківських установах присвячені праці Ф.Ф. Бутинця, Л.М. Кіндрацької, М.В. Кужельного, А.М. Мороза, В.І. Ричаківської, М.І. Савлука, В.В. Сопка, В.П. Шульги та інших вчених та фахівців. Їх дослідження показують вагомі результати у системі обліку.

Сучасний хід розвитку монетарної системи в Україні, як і в усьому світі, свідчить про те, що фінанси набули самодостатнього значення [1, с. 180]. Ефективна банківська діяльність позитивно впливає на оздоровлення економіки, відтворення національного виробництва, створення належних умов для здійснення підприємницької діяльності.

Основною метою банківської діяльності є отримання прибутку, що утворюється як різниця між відсотками та іншими доходами, котрі одержують за активними операціями, та відсотками й іншими видатками, що банк виплачує відповідно до залучених грошових ресурсів. Саме мета отримання прибутку спонукає банки до вдосконалення традиційних і впровадження нових банківських операцій і технологій, що створює можливості до підвищення рентабельності діяльності та водночас до збільшення її ризиковості. У сучасному середовищі суб'єкти господарської діяльності через банківський сектор забезпечують потребу у широкому спектрі банківських операцій. Система обліку банку включає фінансовий, управлінський та податковий облік, що ґрунтується на єдиній інформаційній базі первинного обліку, відрізняючись цілями, об'єктами обліку, колом користувачів облікової

інформації, роллю в управлінні установою, формою та періодичністю подачі даних (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Порівняльна характеристика підсистем обліку в банках

Ознака	Вид обліку		
	Фінансовий	Податковий	Управлінський
1	2	3	4
Об'єкти обліку	Активи; зобов'язання; капітал; доходи; витрати; фінансові результати	Доходи; витрати; результати діяльності, визначені згідно вимог податкового законодавства	Визначаються банком самостійно
Суб'єкти регламентації	Національний банк України	Верховна Рада України, Міністерство фінансів, податкові органи	Керівництво та акціонери банку
Мета обліку	Формування достовірної інформації про фінансовий стан банку та результати його діяльності	Визначення розміру об'єкту оподаткування, суми податків і контроль за своєчасністю їх сплати	Отримання додаткової інформації щодо діяльності банку для прийняття управлінських рішень на різних рівнях управління банком
Ступінь регламентації	Закони, нормативно - правові акти НБУ, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку	Податковий кодекс	Внутрішні нормативні документи банку
Користувачі	Внутрішні користувачі: акціонери банку, органи управління банку, працівники банку Зовнішні користувачі: НБУ, наявні та потенційні кредитори, банки - кореспонденти, наявні та потенційні клієнти, інші користувачі	Зовнішні користувачі: податкові органи	Внутрішні користувачі: керівництво банку, службовці банку

Продовження табл.1.1			
1	2	3	4
Форми звітності	Звіт про фінансовий стан; Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід; Звіт про рух грошових коштів; Звіт про зміни у власному капіталі; примітки до звітів	Податкові декларації	Управлінська звітність (звіти про виконання кошторисів, звіти центрів відповідальності, бізнес-плани)
Прозорість системи обліку	Більшість даних доступна для всіх користувачів	Більшість даних доступна податковим органам та керівництву банку	Дані є комерційною тасмницею і доступні керівникам банку та обмеженому колу службовців

Під час ведення обліку в банках виникає багато невирішених проблем. Розвиток банківської системи сьогодні в Україні спричинив загострення конкуренції між комерційними банками за ресурси та ефективні напрями їх розміщення. Банківська діяльність поєднує різносторонні напрями, які забезпечують у кінцевому результаті її ефективність; в умовах нестабільності фінансових ринків виникають додаткові чинники ризику функціонування установи. В умовах політичної та економічної кризи виникають різні ризики здійснення банківських операцій. Тому однією з проблем здійснення реформування та становлення фінансово-кредитного механізму, а отже, і розвитку банківської системи загалом є висока ризикованість банківських операцій. Можна зазначити такі причини, як недосконалість питання захисту інтересів клієнтів, незадовільний фінансово-господарський стан суб'єктів підприємництва, політична та економічна криза, воєнний стан. Провідна роль у вирішенні проблем належить формуванню ресурсів комерційного банку.

Відповідно до Положення про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банках України (Постанова Правління НБУ від 30 грудня 1998 р. № 566) «бухгалтерський (фінансовий) облік забезпечує своєчасне та повне відображення всіх операцій банку та надання користувачам інформації про

стан активів і зобов'язань, власний капітал, результати фінансової діяльності та їх зміни» [2,3].

Організація бухгалтерського обліку – це система правил, яка забезпечує процес збирання, опрацювання, використання, аналізу та зберігання облікової інформації для виконання функцій банків.

Фінансовий облік в банках України – це складова системи обліку, що включає сукупність правил, методик та процедур обліку для виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передавання інформації про операції банку зовнішнім користувачам, а також внутрішнім користувачам для прийняття управлінських рішень. Метою фінансового обліку є складання і надання фінансової інформації про господарську діяльність для забезпечення потреб насамперед зовнішніх користувачів [4, с. 15].

Фінансовий облік – це сукупність правил і процедур, які забезпечують підготовку і передавання інформації про фінансовий стан, фінансові результати діяльності та потоки грошових коштів банку згідно з вимогами чинного законодавства для задоволення потреб зовнішніх та внутрішніх користувачів для прийняття ними економічних рішень [5, с. 13].

Фінансовий облік ведеться безперервно з моменту реєстрації банку до його ліквідації із застосуванням програмного забезпечення, за допомогою якого в автоматизованому режимі здійснюються збирання, передавання, систематизація та оброблення інформації. Банки самостійно обирають систему та підсистеми фінансового обліку, виходячи з потреб управління банком, обсягу банківських операцій. Основним призначенням фінансового обліку є складання і надання правдивої фінансової звітності загального призначення користувачам. Значення фінансового обліку полягає в передачі фінансової звітності зовнішнім користувачам і реалізується через державне регулювання, яке спрямоване на створення єдиних правил ведення обліку та складання фінансової звітності, що є обов'язковим для всіх суб'єктів господарської діяльності.

Державне регулювання фінансового обліку спрямоване на створення єдиних правил ведення обліку та складання фінансової звітності. Для регулювання фінансового обліку запроваджено національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. Банки як фінансові посередники мають свої особливості. Розвиток економіки безпосередньо впливає на банківську діяльність і на побудову фінансового обліку в банках. Діяльність комерційних банків регулює Національний банк, який розробляє правила та методикку ведення фінансового обліку в банках. Деякі аспекти ведення фінансового обліку не врегульовані положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, тому Національний банк розробляє інструкції з бухгалтерського обліку в банках. Організація обліку та фінансової звітності в установах банків регламентуються нормативно-правовими актами НБУ, які видаються у формі постанов правління НБУ а також інструкцій, положень, правил. Повнота та достовірність операцій, відображених в обліку, значною мірою залежать від облікової політики.

Облікова політика банку – це сукупність визначених у межах чинного законодавства принципів, методів і процедур, що використовуються банком для складання та подання фінансової звітності.

У кожному банку розроблено положення про облікову політику банку, яке затверджується наказом або розпорядженням до початку нового календарного року і доводиться до відома всіх філій та відділень банку.

Відповідно до положення про облікову політику банку встановлюється порядок ведення бухгалтерського обліку операцій, які здійснює банк, особливості організації та ведення фінансового обліку банку. Облікова політика банку базується на принципах бухгалтерського обліку, яких банки повинні дотримуватися під час ведення рахунків і складання звітності.

Облікова політика банку враховує методи оцінки активів та зобов'язань, що передбачає вибір певної бази оцінки. До основ оцінки відносять історичну собівартість; поточну собівартість; чисту вартість реалізації (погашення); теперішню вартість (дисконтовану). Облікова політика має передбачати такі

процедури бухгалтерського обліку, які виключають можливість здійснення взаємозаліку (крім випадків, передбачених чинним законодавством) активів та зобов'язань чи доходів та видатків як у бухгалтерських записах, так і у фінансовій звітності (рис. 1.1).

Рис. 1.1 - Складові елементи облікової політики банку

Важливим є розуміння основи національної системи обліку, яка базується на загальноприйнятих у міжнародній практиці принципах бухгалтерського обліку.

Облікова система, яка створюється відповідно до міжнародних стандартів, сприяє розвитку процесів економічної інтеграції країн, реалізації спільних проектів, зміцнює довіру інвесторів.

В Україні законодавчо визначено десять принципів бухгалтерського обліку: обачність, повне висвітлення, автономність, послідовність, безперервність, нарахування та відповідність доходів та витрат; превалювання сутності над формою; історична собівартість, єдиний грошовий вимірник; періодичність. Проблеми застосування принципів обліку, визнання та оцінки в системі бухгалтерського обліку банків окремих фінансових інструментів завжди актуальні, оскільки оптимальне їх вирішення визначає достовірність облікової та звітної інформації банку і, відповідно, якість управлінських рішень, що приймаються. Важливим принципом міжнародних стандартів обліку та звітності є принцип відкритості, тому Національний банк України встановив порядок публікацій банками в засобах масової інформації звітності про свою діяльність. Визнані банком доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку із застосуванням принципу нарахування та відповідності згідно з прийнятою банком обліковою політикою.

Водночас бухгалтерський облік нарахованих доходів і витрат здійснюється не рідше одного разу на місяць за кожною операцією окремо. Банки самостійно визначають порядок формування аналітичних рахунків за балансовими рахунками класів 6 і 7.

Облік нарахованих доходів і витрат та фактично отриманих доходів або сплачених витрат, а також доходів і витрат, що підлягають чи не підлягають оподаткуванню, здійснюється банком на окремих аналітичних рахунках. У період кризи соціально-економічна система України переживає глибокий економічний спад, який супроводжується падінням доходів населення.

Для банківської системи наслідки кризи означають проблеми із залученням коштів фізичних осіб, оскільки значна частина спрямовується на споживання, а не на заощадження. Існує залежність кредитної активності банків та обсягів кредитування від величини доходу на душу населення. Найголовнішою функцією банків є кредитна. Вони надають позики суб'єктам підприємницької діяльності, але акцентують увагу лише на цьому напрямі діяльності, що збільшує ризик непогашення кредитів, що особливо є актуальним для сучасного стану реального сектору в українській економіці [6, с. 35].

З огляду на економічну та політичну нестабільність в Україні найкращою гарантією повернення депозиту є його законодавче забезпечення, оскільки у разі виникнення негативних явищ джерелом повернення депозиту є Фонд гарантування. Основною причиною банківських банкрутств є неповернення раніше виданих кредитів. Тому заходи щодо запобігання депозитних ризиків спрямовані на те, щоб закріпити довіру до банківської системи. Доцільно контролювати якість роботи комерційних банків стосовно формування та використання депозитного та кредитного портфелів.

Необхідність контролю за діяльністю комерційних банків зумовлена тим, що в умовах ринку йде жорстока конкурентна боротьба між банками, а це змушує їх дедалі більше підвищувати ризикованість своїх операцій, щоб задовольнити клієнта й отримати прибуток.

Характер банківських операцій визначає форму обліково-аналітичної роботи банку. Існує нерозривний взаємозв'язок між операційною роботою та обліком в установах банків. Всі банки зобов'язані вести облік своєї діяльності та складати фінансову звітність. Одним із видів бухгалтерського обліку є фінансовий облік. Тому важливо правильно відобразити операції у регістрах обліку, скласти бухгалтерські проведення і відобразити у фінансовій звітності.

Основними кількісними та якісними індикаторами, що характеризують перспективу «інновації» в банку, можуть бути кількість нових продуктів, що пропонуються клієнтам, нові технології управління банком

(клієнтоорієнтована, процесноорієнтована тощо), нова версія операційного дня банку, нові інструменти та канали збуту банківських продуктів, скорочення трудомісткості банківських операцій, чисельності співробітників внаслідок запровадження інновацій тощо [7, с. 35]. Згідно з вимогами нормативних актів НБУ призначенням фінансової звітності банків є створення бази даних, яка дасть змогу реально оцінити показники ліквідності, платоспроможності та дохідності банків, а на цій основі визначити їх стан як комплексне поняття, що відображає різні напрями банківської діяльності [8]. Ефективна господарська діяльність можлива за умови забезпечення доступу учасників ринку до фінансової інформації, яка дає змогу обґрунтувати висновки щодо своєї діяльності і ділової активності.

Одними із пріоритетних напрямів банківської діяльності є збільшення обсягу капіталу та поліпшення наслідків банківських ризиків, забезпечення захисту інтересів вкладників, підвищення рівня рентабельності, фінансової стабільності банків [8, с. 358].

1.2. Організаційні та методичні аспекти процесу внутрішнього аудиту в банку

Внутрішній аудит в комерційних банках здійснюється створеною спеціальним підрозділом внутрішнього аудиту, створеним відповідно до нормативних актів Національного банку України. Цей підрозділ створюється, з метою оцінки та вдосконалення системи внутрішнього контролю комерційного банку при мінімальних витратах.

У зовнішніх і внутрішніх аудиторів різні пріоритети та підходи, але їх діяльність має багато спільних засад. Зовнішні і внутрішні аудитори працюють для однієї і тієї ж установи і мають певні спільні цілі, зокрема, збереження активів, тестування внутрішнього контролю і подання до розгляду керівництву рекомендацій щодо вдосконалення внутрішнього контролю, ефективності діяльності банку тощо.

Внутрішній аудит – це незалежна експертиза, перевірка та оцінка діяльності банківської установи, різноманітних операцій та систем контролю з подальшою метою визначити та висловити у своєму висновку ступінь відповідності інформації встановленим критеріям. Внутрішній аудит, застосовуючи окремі методичні прийоми і процедури аудиту, встановлює дотримання внутрішніх і зовнішніх нормативних актів, збереження активів банку, його клієнтів, оптимальне використання ресурсів банку, управління ризиками, забезпечення чіткого виконання розпоряджень керівництва банку у досягненні мети, передбаченої стратегічними і поточними планами банку. Головне завдання внутрішнього аудиту – це вирішення окремих функціональних проблем управління, розробка та перевірка інформаційних систем банку. Внутрішній аудит – це невід’ємна частина управлінського контролю за ефективністю діяльності окремих елементів структури економічного суб’єкта. Робота внутрішнього аудиту для керівництва банку має інформаційне та консультаційне значення; вона повинна сприяти оптимізації діяльності та виконанню зобов’язань його керівництва.

Для координації діяльності між внутрішнім та зовнішнім аудитором пропонується:

- ✓ спектр діяльності координувати, а не дублювати;
- ✓ зовнішньому аудитору використовувати персонал відділу внутрішнього аудиту, що зменшить вартість зовнішнього аудиту;
- ✓ зовнішньому аудитору надавати програми аудиту, які будуть використовуватися відділом внутрішнього аудиту;
- ✓ зовнішньому аудитору організувати тренінги для персоналу внутрішнього аудиту;
- ✓ відділу внутрішнього аудиту готувати робочі документи для зовнішніх аудиторів;
- ✓ відділу внутрішнього аудиту використовувати спеціалістів – зовнішніх аудиторів для особливих завдань;

- ✓ зовнішньому аудиту надавати керівнику служби внутрішнього аудиту допомогу у наборі кваліфікаційного персоналу.

Головний принцип побудови системи внутрішнього контролю полягає в розподілі повноважень між працівниками таким чином, щоб жоден із них не мав можливості зосередити у своїх руках усі функції (повноваження), необхідні для здійснення банківської операції. З огляду на це у технологічному циклі банківських операцій можна виділити окремі етапи (див. рис.1.2).

Рис. 1.2 - Розподіл функцій та повноважень системи внутрішнього контролю

Спільною для зовнішнього та внутрішнього аудиту є система аудиторських ризиків, які пов'язані з тим, що аудитор у принципі не може виявити всіх помилок та перекручень в обліку. Адже висновок робиться на підставі обґрунтованої вибіркової перевірки, в результаті чого надається висока, але не абсолютна гарантія.

Принципи внутрішнього аудиту – основні засади на яких здійснюється його функція. Визначені вони нормативом № 3 «Основні принципи, які регулюють аудит»:

- незалежність - внутрішні аудитори повинні бути незалежними в процесі збору інформації, тобто вільними від вказівок або заборон керівників перевіряючих об'єктів (наприклад, підрозділів, філіалів);
- об'єктивність - внутрішній аудитор має бути чесним і об'єктивним у виконанні своїх професійних обов'язків, йому повинно бути притаманне неупереджене ставлення до об'єкта перевірки, а також до окремих осіб, котрі можуть мати певний інтерес до його роботи;
- майстерність і компетентність - аудит повинен бути виконаний на високому професійному рівні, внутрішньому аудитору потрібно мати спеціальні теоретичні знання і практичний досвід, крім того, аудитору потрібне розуміння тенденцій розвитку МНА і ННА, діючих нормативних документів, що регулюють бухгалтерський облік і аудит;
- конфіденційність - внутрішній аудитор повинен зберігати у таємниці інформацію, отриману в процесі його роботи, тобто не розголошувати її третій стороні.

Робота, яку виконують інші аудитори - аудитор може передавати частину роботи молодшим аудиторам, асистентам, експертам. У той же час він контролює їх роботу і відповідає за кінцеві результати.

Внутрішній аудитор документально оформляє питання, що є важливими доказами виконання аудиторської перевірки відповідно до основних аудиторських процедур.

Планування є важливим етапом роботи внутрішнього аудитора. Він повинен спланувати свою роботу так, щоб правильно і своєчасно завершити аудиторську перевірку. У планах внутрішнього аудиту розкривають зміст перевірки, час проведення, називають виконавців, деталізують аудиторські процедури.

Також аудитор повинен отримати достатньо обґрунтовані підтвердження достовірності показників фінансової звітності, завдяки виконанню незалежних процедур. На підставі цих свідчень аудитор складає висновок (акт перевірки) .

Аудитору необхідна гарантія того, що система обліку адекватна, і вся облікова інформація справді міститься у звітності, для цього існує система обліку і внутрішній контроль. Внутрішньому аудиторові необхідно зрозуміти систему обліку і внутрішнього контролю, на яку він повинен покладатися при визначенні аудиторських процедур. Аудитору слід проаналізувати й оцінити отримані в результаті перевірки свідчення для висловлення своєї думки в аудиторському висновку, який складають у письмовій формі для надання керівництву банку.

Принципи аудиту поділяють на дві групи: професійної етики та методологічні. До принципів професійної етики, згідно з цим нормативом, належать: незалежність, об'єктивність, компетентність, конфіденційність. До методологічних принципів належать: планування аудиту; визначення критеріїв суттєвості та достовірності; аналіз інформації та формування висновку; дотримання порядку документального оформлення; взаємодія аудиторів; обґрунтування використаних результатів роботи іншого аудитора.

Обов'язкове впровадження у банках служби внутрішнього аудиту передбачене постановою Правління НБУ № 311 від 10.05.2016 р., у якій зазначено, що ця служба створюється з метою незалежної оцінки і вдосконалення системи внутрішнього контролю [10].

Служба внутрішнього аудиту банку – це самостійний структурний підрозділ банку, що створений за рішенням вищого органу банку і, як правило, підпорядковується безпосередньо Раді банку. НБУ рекомендує призначати на посаду керівника служби внутрішнього аудиту осіб, що мають вищу економічну освіту і стаж роботи в банківській системі не менше трьох років, а для працівників внутрішнього аудиту – не менше року.

Керівник і працівники служби внутрішнього аудиту одночасно не можуть здійснювати керівництво в інших підрозділах банку або працювати за сумісництвом в інших банках. Кількість працівників цієї служби повинна бути достатньою для ефективного досягнення цілей та завдань, що передбачені для цього підрозділу. Основними функціями служби внутрішнього аудиту є:

- зменшення ризиків у проведенні операцій, що пов'язані з раціональним та ефективним використанням ресурсів банків;
- надання рекомендацій структурним підрозділам банку у процесі планування, на стадії розробки і впровадження нових продуктів, процесів, систем;
- проведення аудиту діяльності структурних підрозділів з метою забезпечення аналізу та оцінки внутрішнього контролю, політики, процедур банку, що стосуються адекватності, відповідності, ефективності і точності бухгалтерських даних і збереження активів банку;
- координація своєї діяльності з діями незалежних аудиторських фірм при здійсненні зовнішнього аудиту банку з метою забезпечення оптимальних умов, за яких аудиторські фірми можуть довіряти висновкам служби внутрішнього аудиту для уникнення дублювання контрольних процедур;
- складання та подання висновків і звітів при перевірці зовнішнім аудитом.

На службу внутрішнього аудиту покладаються такі завдання:

- сприяння адекватності системи внутрішнього контролю банку та операційних процедур;
- виконання банком вимог діючого законодавства України, нормативних актів НБУ, статуту та внутрішніх положень, здійснення банком розрахунково-касових, кредитних, депозитних, ощадних, валютних, фондових та інших операцій в обсязі надання НБУ ліцензій;
- сприяння організації і методології бухгалтерського обліку;

- впровадження ефективної, достовірної і повної інформаційної системи управління для своєчасного виявлення і усунення недоліків та порушень у здійсненні банківських операцій;
- своєчасного вияву порушень і недоліків у діяльності структурних підрозділів, розробки оптимальних рішень по їх ліквідації та усуненню причин виникнення цих недоліків у процесі діяльності банку;
- налагодження і підтримання взаємодії із зовнішніми аудиторами, контролюючими органами та органами нагляду. Служба внутрішнього аудиту має право:
- отримувати в усній або письмовій формі від керівника підрозділу, що перевіряється, необхідні документи, пояснення, а також інші матеріали, пов'язані з комп'ютерним забезпеченням діяльності цього підрозділу;
- визначати узгодженість дій та операцій, що здійснюються співробітниками банку, щодо вимог діючого законодавства України, нормативних актів НБУ, рішень керівних органів банку, що визначають політику і стратегію банку, процедуру прийняття та реалізації рішень, організацію обліку і звітності;
- перевіряти розрахунково-касові документи, контракти банку, фінансову і статистичну звітність, іншу документацію, а в разі необхідності – наявну готівку, інші цінності, що знаходяться у банку;
- надсилати запити третім особам – суб'єктам підприємницької діяльності з питань відповідності діючому законодавству України операцій. Що здійснюються банком;
- мати безперешкодний доступ до підрозділу, що перевіряється, а також у приміщення, що використовуються для зберігання документів, готівки та цінностей, отримувати інформацію, що зберігається на магнітних носіях;
- з дозволу керівництва банку робити копії з отриманих документів, у тому числі і копії файлів, копії будь-яких засобів, що зберігаються у локальних обчислювальних мережах і автономних комп'ютерних системах, а також розшифрувати ці записи.

Керівництво банку зобов'язане своєчасно реагувати на рекомендації служби внутрішнього аудиту. У межах наданих повноважень діяльність служби внутрішнього аудиту банку вважається винятковою. Обов'язки служби внутрішнього аудиту включають:

- аналіз і контроль ризиків банківської діяльності, оцінку повноти і надійності ведення бухгалтерського обліку, операційного і адміністративного контролю;
- постійний контроль за дотриманням співробітниками банку встановленого документообігу, процедур проведення операцій, функцій і повноважень згідно з покладеними на них обов'язками;
- розгляд фактів порушень співробітниками банку діючого законодавства, нормативних актів НБУ і стандартів професійної діяльності, внутрішніх документів, що регулюють і визначають політику банку;
- рекомендації керівництву банку приймати рішення щодо забезпечення недопущення дій, результатом яких може стати порушення діючого законодавства, нормативних актів НБУ;
- забезпечення збереження і повернення отриманих від підрозділів банку документів на всіх носіях;
- документування кожного факту перевірки, письмове оформлення висновків, в яких повинні бути відображені всі питання, що вивчалися протягом перевірки, і рекомендації, надані керівництву банку.

Керівник служби внутрішнього аудиту банку приймає участь у засіданнях правління банку, Ради банку при обговоренні тем, що безпосередньо чи побічно стосуються внутрішнього контролю і аудиту, бухгалтерського обліку, структури або розвитку банку.

Необхідність контролю за діяльністю комерційних банків зумовлена тим, що в умовах ринку йде жорстока конкурентна боротьба між банками, а це змушує їх дедалі більше підвищувати ризикованість своїх операцій, щоб задовольнити клієнта й отримати прибуток. Характер банківських операцій

визначає форму обліково-аналітичної роботи банку. Існує нерозривний взаємозв'язок між операційною роботою та обліком в установах банків. Всі банки зобов'язані вести облік своєї діяльності та складати фінансову звітність. Одним із видів бухгалтерського обліку є фінансовий облік. Тому важливо правильно відобразити операції у регістрах обліку, скласти бухгалтерські проведення і відобразити у фінансовій звітності. Основними кількісними та якісними індикаторами, що характеризують перспективу «інновації» в банку, можуть бути кількість нових продуктів, що пропонуються клієнтам, нові технології управління банком (клієнтоорієнтована, процесноорієнтована тощо), нова версія операційного дня банку, нові інструменти та канали збуту банківських продуктів, скорочення трудомісткості банківських операцій, чисельності співробітників внаслідок запровадження інновацій тощо [36, с. 35]. Згідно з вимогами нормативних актів НБУ призначенням фінансової звітності банків є створення бази даних, яка дасть змогу реально оцінити показники ліквідності, платоспроможності та дохідності банків, а на цій основі визначити їх стан як комплексне поняття, що відображає різні напрями банківської діяльності [8]. Ефективна господарська діяльність можлива за умови забезпечення доступу учасників ринку до фінансової інформації, яка дає змогу обґрунтувати висновки щодо своєї діяльності і ділової активності.

1.3. Особливості складання фінансової звітності банку

Одним із визначальних економічних важелів управління є саме банківська система, яка відіграє надважливу роль як на внутрішньому ринку України, так і у світовій господарській системі. Значення фінансової звітності на підприємствах, установах та організаціях досліджували Ф.Ф. Бутинець, В.В. Сопко, М.Й. Малік, С.Ф. Костюченко та ін. Серед сучасних економістів, що розглядають питання доцільності використання МСФЗ під час складання фінансової звітності у банках можна виділити А.М. Герасимовича, С.Ф. Голова, В.І. Ричаківську, Л.М. Кіндрацьку, Ж.К. Несторенко та ін.

Війна та нові умови господарювання спонукають банківські установи до оперативного та вчасного реагування на інформацію, що надходить із зовнішніх і внутрішніх джерел аналітичних підрозділів. Натомість, потреба в розширенні обсягу та змісту якісної інформації значно зростає, що спричинює, як наслідок, підвищені вимоги до бухгалтерського обліку та аудиту в банківських установах. Значний відсоток банків України мають фінансово-господарські відносини із зовнішніми партнерами, тому складання фінансової звітності банківськими установами відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності є питанням, яке потребує особливого розгляду та залишається актуальним на сьогоднішній день.

Існуюча структура подання банківської звітності є наступною:

- Звіт про фінансовий стан (Баланс). Банк у звіті «Баланс» відображає активи, зобов'язання та власний капітал банку. Звіт «Баланс» визначає склад і структуру майна банку, ліквідність банку, наявність власного та запозиченого капіталу, зміну дебіторської та кредиторської заборгованості тощо. Статті звіту «Баланс» розміщені в порядку зменшення ліквідності. Банк складає звіт «Баланс» за квартал на підставі показників файла 02, річний звіт «Баланс» – на підставі показників файла 25, річний звіт «Баланс» з огляду на усі коригуючі проводки – на підставі показників файла 81. Банк складає звіт «Баланс» за певний період (квартал, рік) за наростаючим підсумком з початку звітного року. Банк у звіті «Баланс» до статей активів і пасивів та в примітки включає суми переоцінки, а до статей активів і зобов'язань та в примітки – суми нарахованих неотриманих відсоткових доходів і нарахованих несплачених відсоткових витрат. Статті активів та зобов'язань не згортаються, крім випадків, передбачених відповідними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, нормативно-правовими актами Національного банку. Банк не включає у звіт «Баланс» інформацію за технічними рахунками, за розрахунками та доходами і витратами, які здійснюються внутрісистемно;

- Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (Звіт про фінансові результати). Банк складає Звіт про фінансові результати із статей доходів та витрат, які групуються за їх характеристиками та основними видами доходів і витрат на кінець останнього дня звітного періоду (кварталу, року). До складу іншого сукупного доходу входять статті доходів і витрат, що не визнаються у складі прибутку або збитку, а саме: результати переоцінки основних засобів та нематеріальних активів, накопичені курсові різниці від перерахунку фінансової звітності господарської одиниці за межами України, результати переоцінки фінансових активів у портфелі банку на продаж, результати переоцінки хеджування грошових потоків, частка іншого сукупного доходу асоційованої компанії, актуарні прибутки (збитки) за пенсійними планами з визначеними виплатами. У Звіт про фінансові результати банк включає дані за станом на кінець поточного періоду (кварталу, року) наростаючим підсумком за поточний фінансовий рік до дати звітності та порівняльні дані за станом на кінець зіставленого періоду (кварталу, року) попереднього фінансового року. Банк складає Звіт про фінансові результати за квартал на підставі показників файлу 02, річний Звіт про фінансові результати з коригуючими проводками за результатами аудиту – на підставі показників файлу А4. Не включається у Звіт про фінансові результати інформація про доходи та витрати за внутрісистемними розрахунками;
- Звіт про рух грошових коштів. Банк (материнський банк) у Звіті про рух грошових коштів вказує джерела отриманих банком (материнським банком) готівкових та безготівкових коштів, напрям їх використання у звітному періоді, рух грошових коштів за звітний період залежно від виду діяльності (операційна, інвестиційна, фінансова) (рис. 1.3)

Метою Звіту про рух грошових коштів є надання користувачем фінансових даних для оцінки спроможності банку (материнського банку) генерувати грошові кошти, а також його потреби в них.

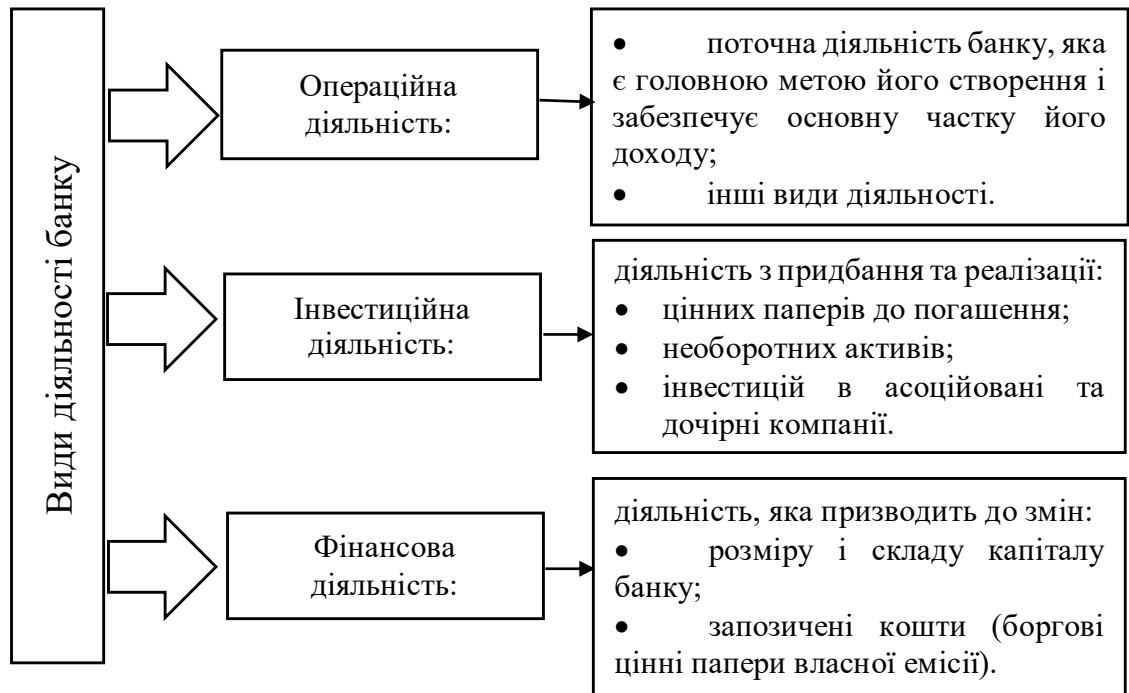

Рис. 1.3. Види діяльності банку згідно зі звітом про рух грошових коштів

Результат змін в русі грошових коштів у процесі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності має відповідати змінам у грошових коштах та їх еквівалентах у звітному періоді.

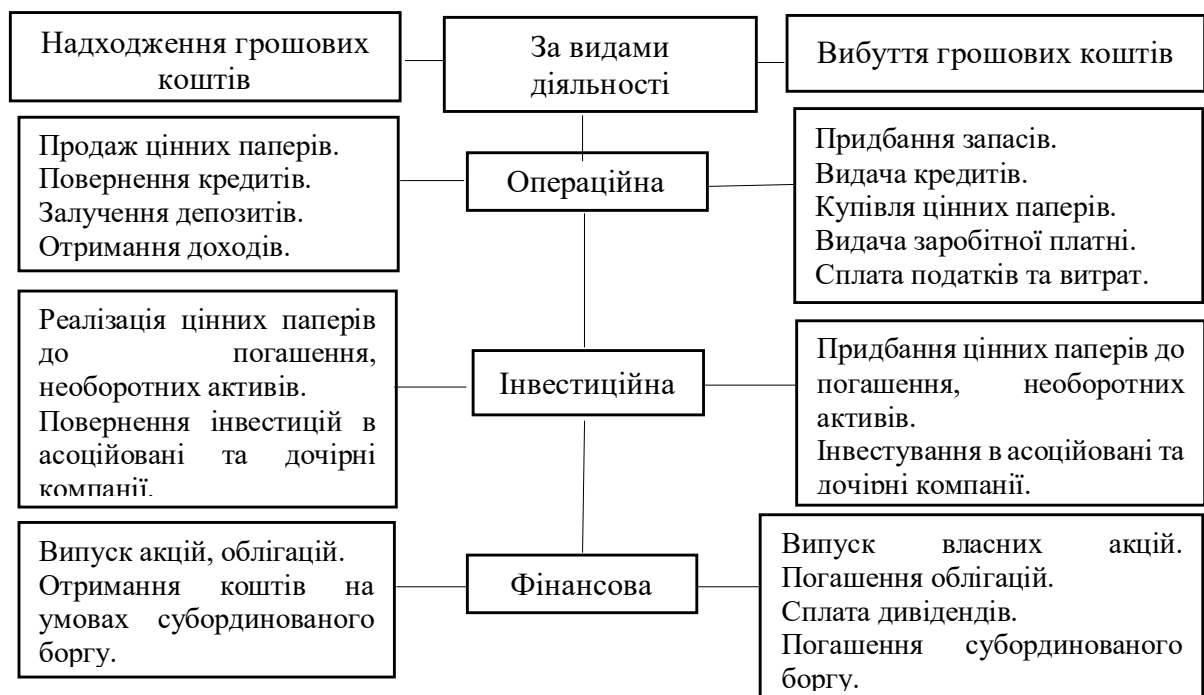

Рис. 1.4 - Надходження та вибуття грошових коштів за видами діяльності банку

Щодо визначення та віднесенням операцій банків за видами діяльності в розрізі надходження та вибуття грошових коштів надано на рис. 1.4.

Для визначення обсягу руху грошових коштів від здійснення операційної діяльності використовується один із двох методів – прямий чи непрямий методи (рис. 1.5).

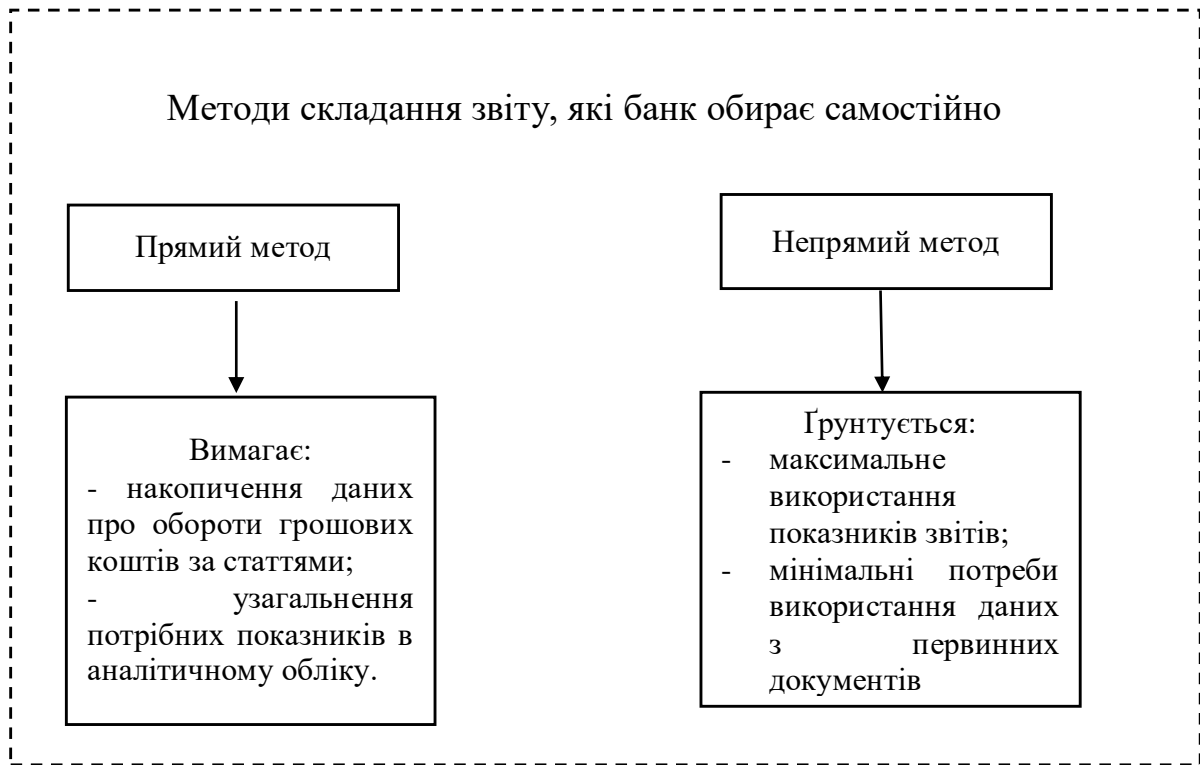

Рис. 1.5. - Методи складання звіту

- Звіт про зміни у власному капіталі (Звіт про власний капітал). Звіт про власний капітал – це фінансовий звіт, який відображає зміни та рух капіталу за звітний рік.
- Примітки до фінансової звітності. Банк складає примітки на підставі даних синтетичного та аналітичного бухгалтерського обліку, які є невід’ємною складовою його фінансової звітності. У примітках до фінансових звітів слід розкривати інформацію, що містить додатковий аналіз статей звітності, потрібний для забезпечення її зрозумілості та доречності.

Материнський банк розкриває у примітках інформацію про склад активів та пасивів, доходів і витрат, позабалансових зобов’язань, операцій з довірчого управління, а також основні принципи й методи облікової політики

банку (материнського банку) та її зміни протягом звітного періоду, іншу інформацію, розкриття якої вимагається міжнародними стандартами фінансової звітності та національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

У примітках для аналізу кредитної якості цінних паперів банк класифікує їх за емітентами на великі, середні, малі підприємства згідно із законодавством України або відповідно до підходів і методів, які він використовує в управлінській звітності. Материнський банк у примітках (там, де вимагається) подає фінансові активи банку, які мають міжнародний рейтинг, за кредитними рейтингами контрагентів, установленими рейтинговою компанією (зазначається назва компанії), за міжнародною рейтинговою шкалою, інші – за національною шкалою. Банк (материнський банк) подає такі фінансові активи за найнижчим з присвоєних компанією рейтингом кожному контрагенту. Банк наводить рейтинги відповідно до кодування рейтингової компанії із застосуванням таблиці відповідностей рейтингів інформаційної системи (назва інформаційної системи). У примітках до річної (консолідованої) фінансової звітності банк, акції або боргові цінні папери якого відкрито продаються та купуються, а також банк (материнський банк), який перебуває у процесі випуску акцій або боргових цінних паперів на відкритий ринок цінних паперів, розкриває інформацію за сегментами діяльності. Сегменти визначаються банком на основі внутрішньої організаційної структури та системи внутрішньої звітності.

Слід зазначити, що на даному етапі економічного розвитку залишається певне коло не вирішених питань стосовно повноти впровадження МСФЗ в обліку українських банківських структур, причинами яких є існування необхідності адаптації звітності за МСФЗ з дотриманням вимог українського законодавства до загальноприйнятого світового

Системою реєстрування та підбиття підсумків операцій, виконуваних у банківському бізнесі, з подальшим аналізом та перевіркою результатів і складанням відповідних звітів є бухгалтерський облік банку, який

характеризується оперативністю і єдністю форми побудови. Це проявляється в тому, що всі розрахункові, кредитні та інші операції, вчинені в банку протягом операційного часу, в той же день відображаються на особових рахунках аналітичного бухгалтерського обліку і контролюються шляхом складання щоденного бухгалтерського балансу установи банку.

Єдина для всіх банків система обліку є необхідною умовою аналізу банківської діяльності [11, с. 148]. Зауважимо, що бухгалтерський облік є важливим елементом структури внутрішнього контролю. Так, на управлінські рішення істотно впливає бухгалтерська інформація щодо готівки, розрахунків, цінних паперів банку, депозитних операцій, кредитних ресурсів та кредитного портфеля. Ефективне управління банком значною мірою залежить від повноти, обґрунтованості та достовірності звітної інформації: про здійснені операції, їхній характер і обсяг; наявність фінансових ресурсів і напрямів їх використання; ризики банківської діяльності [12, с. 28]. Бухгалтерська інформація базується на документах, які дають змогу простежити рух активів від моменту отримання таких до списання чи реалізації. Те саме стосується й пасивів – від виникнення зобов'язань до їх погашення. Адже банк не може успішно функціонувати в конкурентному середовищі без відповідної системи щоденного обліку всіх своїх операцій і зобов'язань. Лише за такої умови керівництво цієї установи постійно простежує всі аспекти її діяльності, а отже, і ризики, на які вона наражається. Ця інформація має бути надана у відповідний час, бути якісною та повною. Тільки достовірна інформація може реально відображати фінансовий стан банку [12, с. 36]. Як наслідок, банківська звітність, як важливий інструмент управління, який відображає результати діяльності банку, його майновий і фінансовий стан, дотримання банком фінансової дисципліни при виконанні передбачених статутом операцій, забезпеченість відповідними джерелами коштів для своєчасного виконання зобов'язань і розвитку банку є основною складовою інформаційного забезпечення прийняття економічних рішень суб'єктами фінансового ринку. Реформування бухгалтерського обліку та фінансової звітності в банківській

системі відбувалося шляхом розроблення Національним банком України (НБУ) нормативно-правових актів, що регламентують порядок відображення в бухгалтерського обліку типових операцій та встановлення вимог до складання фінансової звітності у відповідності до МСФЗ. На сьогодні фактично побудовано систему бухгалтерського обліку та фінансової звітності, яка ґрунтується на вимогах міжнародних стандартів. Фінансова звітність, що складена за вимогами Національного банку, практично в усіх аспектах відповідає МСФЗ, крім порядку формування та використання резервів під знецінення фінансових активів. У процесі реформування системи бухгалтерського обліку України основне завдання полягає у зближенні Національних стандартів бухгалтерського обліку до Міжнародних стандартів фінансової звітності. Процес складання фінансової звітності за МСФЗ є складним і трудомістким, оскільки має відповідну методику. Однак необхідність впровадження МСФЗ у вітчизняну практику підтверджується основними перевагами Міжнародних стандартів, а саме: – формування якісної, прозорої та надійної звітності за єдиними правилами; – можливість прийняття ефективних управлінських рішень за допомогою використання інформації наведеної у звітах; – можливість перевірки фінансової звітності світовими аудиторськими компаніями; – створення умов для залучення іноземних інвестицій та позикового капіталу, вихід на зарубіжні ринки [13]. До теперішнього часу в міжнародній практиці склалися три варіанти впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності:

- застосування МСФЗ паралельно з національними правилами обліку та звітності;
- визнання МСФЗ в якості національних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності;
- розробка національних стандартів фінансової звітності на основі МСФЗ, тобто з незначними відмінностями, враховують особливості національної облікової системи.

При паралельному використанні МСФЗ та національних стандартів (перший варіант) пріоритет віддається національній системі бухгалтерського обліку, а звітність за міжнародними стандартам формується або шляхом трансформації даних з фінансової звітності, підготовленої відповідно до вимог національного законодавства, або за допомогою ведення паралельного обліку. У другому і третьому випадках, як додаток до формування фінансової звітності, міжнародні стандарти також можуть бути взяті за основу визначення порядку ведення бухгалтерського і податкового обліку. За час пристосування національної системи обліку та звітності відповідно до вимог МСФЗ пройдено шлях від поверхневого і теоретичного розуміння і застосування МСФЗ до їх досить професійного і практичного застосування. Фінансова звітність банку є результатом обробки великої кількості операцій, які класифікують за певними ознаками та об'єднують у групи. Кінцевим етапом у цьому процесі є подання стислих і класифікованих даних, які формують статті у фінансовій звітності. Фінансова звітність є структурованим відображенням фінансового стану та фінансових результатів діяльності банку, а також основним засобом донесення фінансової інформації про нього зовнішнім користувачам щодо результатів діяльності банків; створює достовірну базу для визнання доходів і витрат, оцінки активів і зобов'язань; надає можливість об'єктивно розкривати і віддзеркалювати наявні фінансові ризики; порівнювати результати діяльності банків для забезпечення адекватної оцінки їхнього потенціалу та ухвалення відповідних управлінських рішень.

Метою фінансової звітності банку є надання інформації про фінансовий стан, результати діяльності та грошові потоки банку, яка є корисною для широкого кола користувачів при прийнятті ними економічних рішень.

Корисність інформації, яка подається у фінансовій звітності, залежить від того в якій мірі вона відповідає якісним характеристикам. Згідно з Концептуальною основою фінансової звітності, для того, щоб інформація, яка розміщена у фінансовій звітності (тобто фінансова інформація) була корисною, вона повинна бути доречною та правдиво подавати те, що вона

призначена подавати. Корисність фінансової інформації посилюється, якщо вона є зіставною, її можна перевірити, вчасною та зрозумілою [14].

Розглянемо більш детально якісні характеристики, які наводяться у Концептуальній основі фінансової звітності. Доречність та правдиве подання є основоположними якісними характеристиками. Доречна фінансова інформація може спричинити відмінності у рішеннях, які приймають користувачі. Фінансова інформація може спричинити відмінності у рішеннях, якщо вона має передбачувальну цінність, підтверджувальну цінність або обидві. Передбачувальна цінність та підтверджувальна цінність фінансової інформації взаємопов'язані між собою [15, с. 47].

Реформування бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні зумовило ряд економічних та технологічних змін. За останні два десятиліття створено інформаційну інфраструктуру для ефективного управління банком, фінансова звітність банківських установ стала більш зрозумілою та доступною для зовнішніх користувачів, впроваджено нові фінансові інструменти в діяльність комерційних банків, створено інструментарій банківського нагляду, розвивається внутрішній банківський контроль та система управління ризиками, впроваджуються нові інформаційні технології, програмні продукти, облікові та аналітичні підсистеми [16, с. 21].

Зацікавленість зовнішніх користувачів фінансової звітності банківської установи полягає в отриманні повної, достовірної та такої, яка може надати певне уявлення про рівень надійності банку. Велике значення у розвитку діяльності банку, а саме у залученні іноземних клієнтів та партнерів або інвесторів має однозначність тлумачення змісту фінансової звітності користувачами різних країн. Саме тут постає питання використання МСФЗ для порівнянності та прозорості звітності українських банківських установ з даними звітності закордонних компаній банківського сектору.

На нашу думку, використання МСФЗ забезпечить користувачів фінансової звітності банківської установи достовірною та повною інформацією щодо фінансового стану та результатів її діяльності, яка може

надати певне уявлення про рівень надійності банку. На думку С.А. Легкої [17], серед основних проблем під час переходу до застосування МСФЗ можна виділити: – недосконалість організації процесу впровадження МСФЗ; – необхідність складання облікової політики за МСФЗ, що суттєво вплине на весь процес відображення в обліку господарських операцій підприємств різних організаційно-правових форм, у тому числі й банківських установ; – визначення периметра консолідації звітності; – забезпечення автоматизації складання фінансової звітності за наявності відповідного програмного забезпечення. На нашу думку, основна проблема на шляху переходу банківських установ до застосування МСФЗ під час складання фінансової звітності полягає в недостатній мобільності та гнучкості до змін. Так вітчизняне законодавство стрімко змінюється, часто не відповідаючи вимогам міжнародних норм.

Фінансова звітність банків у цілому відповідає вимогам МСФЗ, але облік банківські установи ведуть за нормами України. Проте між показниками вітчизняної та міжнародної звітності є вагомі розбіжності, які необхідно усувати, але для цього немає визначеної єдиної методики. Неузгодженість та часті зміни окремих законодавчих норм, що вимагають постійного моніторингу вимог законодавства, неоднозначного їх тлумачення контролюючими органами та банками, призводить до виникнення помилок. Це, у свою чергу, має такі негативні наслідки, як зростання юридичного ризику, штрафи, необхідність грошового відшкодування збитків, погіршення репутації, погіршення позиції банку на ринку, звуження можливостей для розвитку бізнесу, зменшення можливостей правового забезпечення виконання договорів.

Відзначимо, що повному впровадженню звітування за вимогами МСФЗ заважають великі податкові ризики, які виникнуть у банків при проведенні перевірок податківцями щодо правильності ведення банком бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів та правильності і повноти

визначення доходів, витрат та фінансового результату до оподаткування згідно з бухгалтерським обліком відповідно до МСФЗ.

Також, практика показала, що банки України виявилися неготовими до формування фінансової звітності за МСФЗ, що пов'язано з недостатньою кваліфікацією бухгалтерського персоналу та недосконалістю законодавчо-нормативного забезпечення щодо обсягу та змісту фінансової інформації у звітах. У процесі дослідження нами проаналізовані проблеми, що виникають у процесі впровадження міжнародних стандартів, а також, як наслідок, можливі шляхи розв'язання цих проблем.

Схема процесу адаптації фінансової звітності банків України до вимог до МСФЗ зображена в додатку А.

На нашу думку, перевагою використання МСФЗ під час складання фінансової звітності можна виділити реальну можливість отримання інформації для прийняття управлінських рішень, які, з огляду на існуючу ситуацію в країні, особливо необхідні. Ретельний і рішучий підхід до впровадження МСФЗ у банківських установах забезпечить установлення нового рівня довіри з боку потенційних партнерів, а також залучення іноземних інвестицій і позик, що сприятиме виходу вітчизняних банківських структур на міжнародні ринки [19, с. 167].

Тому для забезпечення швидкого реагування керівництва банківських установ в Україні щодо змін та особливостей складання фінансової звітності за вимогами МСФЗ необхідно: – вдосконалювати нормативно-правову базу щодо регулювання бухгалтерського обліку банків в Україні, наближену до світового досвіду; – сприяти розвитку фінансових ринків шляхом надання прозорості, чіткої та правдивої інформації користувачам фінансової звітності банків; – удосконалювати програмні продукти стосовно автоматизації бухгалтерського обліку в банках відповідно до Міжнародних стандартів; – удосконалювати існуючі та розроблювати нові форми управлінської звітності банківських установ з метою оптимізації даних для прийняття ефективних

управлінських рішень; – удосконалювати та раціонально розподіляти фінансування державного регулювання впровадження МСФЗ в Україні.

Висновки до розділу 1

Вищевикладене засвідчує, що джерелом достовірної інформації про фінансово-економічний стан є дані фінансового обліку, без яких неможливо досягнути оптимізації ринкових процесів та раціонального функціонування економіки.

Фінансовий облік у банках повинен забезпечувати своєчасне надання правдивої порівняльної інформації про активи, зобов'язання, фінансовий стан та результати діяльності банку, а також давати можливість прогнозування і визначення стратегії розвитку діяльності банку.

В сучасних умовах актуальним залишається питання ефективної взаємодії банківських депозитних ресурсів та функціонування кредитного потенціалу, а надання послуг на кредитному ринку допоможе вивести економіку з кризи.

На сьогодні пріоритетними напрямками банківської діяльності є збільшення обсягу капіталу та поліпшення наслідків банківських ризиків, забезпечення захисту інтересів вкладників, підвищення рівня рентабельності, фінансової стабільності банків.

Значення комерційних банків як головних суб'єктів грошово-кредитних відносин у суспільстві визначається їхніми можливостями залучати тимчасово вільні кошти та спроможністю ефективно використовувати фінансові ресурси для задоволення потреб реального сектору економіки.

Від правильного ведення обліку залежать розміщення та використання всіх банківських ресурсів. Від здатності банківської системи забезпечувати потреби суб'єктів господарювання необхідними грошовими ресурсами значною мірою залежать перспективи подолання спаду вітчизняної економіки та її подальшого зростання.

Законодавчі зміни, що відбулися останнім часом в плані реформування бухгалтерського обліку, є реальним поштовхом до запровадження застосування МСФЗ в Україні. Міжнародні стандарти фінансової звітності виступають ефективним інструментом отримання повної і зрозумілої для всіх користувачів інформації про діяльність банківських установ, порівняння результатів їх діяльності з метою забезпечення адекватної оцінки їх потенціалу та ухвалення відповідних управлінських рішень у світлі приєднання України до світової економіки. На нашу думку, перехід на міжнародні стандарти фінансової звітності є принципово необхідним. Це збільшить довіру клієнтів до банків, оскільки, МСФЗ роблять прозорою діяльність банків, дають можливість користувачам отримувати достовірну інформацію щодо банківської діяльності.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І АУДИТУ В БАНКУ

2.1. Загальна організаційно-економічна оцінка банківської установи

Державний експортно-імпорتنний банк України створений 3 січня 1992 року згідно з Указом Президента України №29. Запис у Державному реєстрі банків про право юридичної особи на здійснення банківської діяльності №2 (чинна банківська ліцензія). АТ «Укрексімбанк» є акціонерним товариством, 100% акцій якого належать державі в особі Кабінету Міністрів. Структура АТ «Укрексімбанк» в Україні складається з Головного банку, 22 філій та 28 відділень (станом на 01.10.2023).

Податкові реквізити АТ «Укрексімбанк»:

Повна назва: Акціонерне товариство «Державний експортно-імпорتنний банк України»

Скорочена назва: АТ «Укрексімбанк»

Індивідуальний податковий номер: 000321126658

Місцезнаходження: 03150, м. Київ, вул. Антоновича, буд. 127

Код за ЄДРПОУ: 00032112

Телефон: 0-800-50-44-50.

Телефакс: +380(44)247-80-82.

Канцелярія: bank@eximb.com [38].

Акціонерне товариство «Державний експортно - імпорتنний банк України» – універсальна фінансова установа, 100% статутного капіталу якої належать державі. З часу створення у 1992 році Укрексімбанк незмінно входить до групи найбільших банків України, є агентом Уряду з міжнародного кредитування. Банк виконує функції фінансового агента Кабінету Міністрів України з оформлення та обслуговування іноземних кредитів, залучених державою або під державні гарантії, спрямовані на фінансування першочергових потреб економіки України з розвитку інфраструктури,

модернізації виробництва, придбання товарів «критичного імпорту» тощо. Використовуючи державний статус, наявні інфраструктурні можливості, широку клієнтську базу, кадровий потенціал і налагоджені міжнародні зв'язки, банк відіграє важливу роль у розвиткові національної банківської системи та економіки України. Основним напрямом діяльності фінансової установи є комплексне обслуговування підприємств великого, середнього та малого бізнесу, які збільшують експортний потенціал держави. З метою активної підтримки галузей із високим потенціалом розвитку та реального сектору економіки банк активно співпрацює з провідними міжнародними фінансовими організаціями (МФО) – Світовим банком, Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР), Міжнародною фінансовою корпорацією (МФК), Європейським інвестиційним банком (ЄІБ), Кредитною установою для відбудови (KfW), з великими іноземними банками і фінансово-кредитними інститутами. Завдяки бездоганній репутації на міжнародних фінансових ринках та позитивним результатам багаторічної діяльності в галузі експортного фінансування банк досяг визнання як прямий позичальник та гарант 36 провідними експортно-кредитними агенціями (ЕКА) світу, серед яких COFACE (Франція), EDC (Канада), Euler Hermes (Німеччина), JBIC (Японія), SACE (Італія), USEXIM (США) та інші ЕКА Європи, Азії та Америки. Для забезпечення ефективної діяльності Укрексімбанк постійно працює над удосконаленням своїх унікальних компетенцій із зовнішньоекономічного консалтингу, залучення коштів на міжнародних ринках капіталу, екологічної експертизи, «зеленого» кредитування, структурування складних угод тощо. Клієнтам забезпечується кваліфікований банківський сервіс на рівні міжнародних стандартів, надаються можливості для продуктивного співробітництва з діловими партнерами в Україні та за її межами. «Відкриваємо світові Україну. Відкриваємо Україні світ» – саме такою сьогодні банк бачить свою місію і, спираючись на неї, продовжує свій сталий розвиток.

Вищим органом управління АТ «Укрексімбанк» є Наглядова рада Банку. До її складу входять члени Наглядової ради Банку у кількості чотирнадцяти осіб: 7 членів Наглядової ради призначаються постановою Верховної Ради України та 7 членів – указом Президента України.

Правління Банку є постійно діючим виконавчим органом Банку, який здійснює керівництво оперативною (поточною) діяльністю Банку і несе відповідальність за ефективність його роботи згідно зі Статутом банку та Положенням про Правління.

Фінансові ресурси АТ «Укрексімбанк» – це залучені та запозичені банком кошти від суб'єктів економічної діяльності та фізичних осіб, а також власні банківські кошти(власний капітал), які перебувають у розпорядженні банку і використовуються ним для кредитних, інвестиційних та інших активних операцій, а також для надання послуг(гарантійних, посередницьких, консультаційних, інформаційних, трастових тощо) з метою отримання достатнього прибутку. Більшість економістів дуже вузько трактують поняття «банківські ресурси», ототожнюючи його з поняттям «фінансові ресурси банку», що, на нашу думку, є помилковим. Як бачимо фінансові ресурси банку є складовою його загальних ресурсів.

Фінансові результати діяльності АТ «Укрексімбанк» відбиваються у кварталному звіті про прибутки та збитки. Інформація про доходи та витрати наводяться у двох колонках: перша деталізує доходи або витрати за квартал поточного року нарастаючим підсумком, а друга - за відповідний період минулого року.

Доходи АТ «Укрексімбанк» - це збільшення економічних вигод протягом звітного періоду у формі припливу, або зростання активів або зменшення зобов'язань, що спричиняють збільшення капіталу і не є внесками акціонерів. Усі доходи діляться на банківські, небанківські операційні, непередбачені.

Прибуток банку АТ «Укрексімбанк» - це різниця між валовим доходом банку та витратами.

Структура доходів АТ «Укресімбанк» складається з наступних складових:

1. Доходи від проведення активних операцій: доходи від кредитування; доходи від інвестиційних операцій.

2. Доходи від комісійних операцій: доходи від розрахунково-касового обслуговування; доходи від трастових операцій; доходи від факторингових операцій; доходи від лізингових операцій; інші доходи від комісійних операцій.

3. Інші доходи.

Доходи від кредитування складаються з % за банківськими позиками, а також з облікових %, що одержують при обліку векселів. Близько 70% доходів банки отримують від надання позик.

Важливе значення для зростання дохідності банку має інвестиційний портфель цінних паперів банку.

Витрати АТ «Укресімбанк» - це зменшення економічної вигоди у звітний період у формі відпливу або використання активів, виникнення заборгованості, що веде до знищення власного капіталу і не є розподіленням між акціонерами. Якщо доходи збільшують суму капіталу, то витрати її зменшують. Усі витрати поділяються на банківські, небанківські операційні, непередбачені.

Для того, щоб визначити наскільки стійкою є позиція досліджуваного банку за фінансовими показниками, проведемо дистанційний аналіз його діяльності за 2021 - 2023 роки.

Інформаційною базою для здійснення оцінки є баланси та звіти про фінансові результати, які регулярно оприлюднюються на офіційному сайті банку (див. додатки В - Е1).

Оцінку результатів діяльності банку доцільно розпочати з горизонтального аналізу його активів (табл. 2.1).

Протягом досліджуваного періоду розмір валюти балансу банку постійно змінювався.

Таблиця 2.1

Динаміка складу активів АТ «Укресімбанк» за 2021-2023 роки, тис. грн

Показники	Роки			Абсолютний приріст, тис. грн		Відносний приріст, %	
	2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022	2022- 2021	2023- 2022
Грошові кошти та їх еквіваленти	22769615	41011907	28918803	18242292	-12093104	180,12	70,51
Кошти в інших банках	637939	577583	338455	-60356	-239128	90,54	58,60
Кредити та заборгованість клієнтів	65462189	65946584	74502538	484395	8555954	100,74	112,97
Цінні папери в портфелі банку на продаж	47441862	65009361	72901636	17567499	7892275	137,03	112,14
Цінні папери в портфелі банку до погашення	7195975	12640713	25202757	5444738	12562044	175,66	199,38
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	299817	271521	294694	-28296	23173	90,56	108,53
Основні засоби та нематеріальні активи	3945327	6535809	7614578	2590482	1078769	165,66	116,51
Інші фінансові активи	755749	282424	417872	-473325	135448	37,37	147,96
Інші активи	423133	1157749	1858939	734616	701190	273,61	160,56
Усього активів	159133011	210607214	233842496	51474203	23235282	132,35	111,03

Так, у 2022 році показник зріс на 32,35 %, порівняно з попереднім роком і становив 210607214 тис. грн, та уже в 2023 році спостерігалось збільшення

величини активів на 11,03 % до 233842496 тис. грн. Важливо дослідити причини таких змін.

Так, зростання активів у 2022 році було зумовлене збільшенням величини грошових коштів, кредитів та заборгованості клієнтів, дебіторської заборгованості щодо податку на прибуток та інших активів. Зокрема величина грошових коштів зросла на 80,12 %, досягнувши 41011907 тис. грн., що є позитивним, адже свідчить про підвищення ліквідності банку у цьому році.

Кредити та заборгованість клієнтів зросли на 0,74 %, що є значно суттєвішим, адже сума кредитів на кінець 2022 року становила 65946584 тис. грн. Таким чином, ділова активність установи підвищилася, при пильному управлінні ризиками така тенденція є позитивною.

Відносно зменшення дебіторської заборгованості щодо поточного прибутку у 2022 році було значним, і в абсолютних показниках воно становило 28296 тис. грн. Відобразилося на загальній сумі активів зростання основних засобів на 65,66 %, адже в абсолютних одиницях воно становило 2590482 тис. грн. Специфіка діяльності банку не потребує значного збільшення величини основних засобів, однак, у конкретному випадку, доцільним є оновлення основних засобів для покращення іміджу та привабливості установи для клієнтів.

Щодо інших активів, то інші фінансові активи забезпечили зменшення чистих активів банку на 473325 тис. грн., а інші активи збільшення – на 734616 тис. грн.

Незначно на загальну величину чистих активів у 2022 році вплинула динаміка коштів у інших банках та цінні папери у портфелі банку. Так, величина коштів АТ «Укресімбанк» в інших банках у 2022 році зменшилась на 9,46 % і становила 577583 тис. грн.

Величина цінних паперів на продаж збільшилась частково (37,03 %) і досягнула показника 65009361 тис. грн. Дещо більше збільшення спостерігалось у показнику величини цінних паперів банку до погашення (75,66 %), їх вартість у 2022 році становила 12640713 тис. грн.

Загалом, у 2022 році, як і в попередньому, у складі активів банку основну частину займали кредити та заборгованість клієнтів - 65946584 тис. грн у 2022 році і, відповідно, 65462189 тис. грн у 2021 році. Найменшими показниками були інші активи у 2015 році (423133 тис. грн) та інші фінансові активи у 2022 році (282424 тис. грн).

У 2023 році збільшення чистих активів банку в основному було зумовлене збільшенням дебіторської заборгованості щодо податку на прибуток із 271521 тис. грн до 294694 тис. грн. Крім того, збільшення спостерігалось по показниках цінних паперів до погашення, цінних паперів на продаж та зменшення спостерігалось у показнику грошові кошти та їх еквіваленти, кошти в інших банках.

Так, величина грошових коштів зменшилась із 41011907 тис. грн до 28918803 тис. грн, що все рівно було більше ніж показник 2021 року.

Величина цінних паперів до погашення збільшилась на 99,38 % і становила у 2023 році 25202757 тис. грн. Зміна інших фінансових активів була значною і становила 417872 тис. грн, або 47,96 %. Зменшення величини грошових коштів у розпорядженні банку свідчить про нестабільну роботу із ліквідністю установи, що підтверджується ще й незначним збільшенням обсягу цінних паперів у портфелі банку.

Сума коштів АТ «Укрексімбанк» в інших банках зменшилась, а кредити та заборгованість клієнтів, цінні папери на продаж, основні засоби та інші активи у 2023 році зростали. Так, вартість коштів в інших банках зменшилась із 577583 тис. грн до 338455 тис. грн, або на 41,40 %. Темп приросту кредитів був значним і навіть значно більшим, ніж попереднього року (12,97 % у 2023 році порівняно із 0,74 % у 2022 році). Загалом, величина наданих кредитів у 2023 році становила 74502538 тис. грн.

У динаміці величини цінних паперів на продаж тенденція минулого року змінилася - у 2023 році становило 12,14 %, а сама вартість цінних паперів на продаж становила 72901636 тис. грн.

Щодо основних засобів, то зростання у 2023 році було ненабагато помітнішим ніж у 2022 році (16,51 % порівняно з 65,66 %), їх величина становила 7614578 тис. грн.

У складі активів «Укрексімбанк» у 2023 році найбільшу частину займали кредити та заборгованість клієнтів (74502538 тис. грн), найменшу – дебіторська заборгованість щодо податку на прибуток (294694 тис. грн).

Отже, горизонтальний аналіз активів банку показав переважання у їх складі кредитів та заборгованості клієнтів, що є характерним для усіх банківських установ і пов'язано із специфікою їх діяльності.

Продовжимо оцінку балансу банку шляхом проведення вертикального аналізу його активів (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Динаміка структури активів АТ «Укрексімбанк» за 2021-2023 роки

Показники	Роки			Абсолютний приріст	
	2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022
Грошові кошти та їх еквіваленти	14,31	19,47	14,37	5,16	-5,10
Кошти в інших банках	0,40	0,27	0,14	-0,13	-0,13
Кредити та заборгованість клієнтів	41,14	31,31	35,86	-9,82	4,55
Цінні папери в портфелі банку на продаж	29,81	30,87	35,18	1,05	4,31
Цінні папери в портфелі банку до погашення	4,52	6,00	10,18	1,48	4,18
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	0,19	0,13	0,13	-0,06	0
Основні засоби та нематеріальні активи	2,48	3,10	3,26	0,62	0,16
Інші фінансові активи	0,47	0,13	0,18	-0,34	0,05
Інші активи	0,27	0,55	0,79	0,28	0,24
Усього активів	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00

Протягом досліджуваного періоду у структурі активів АТ «Укрексімбанк» спостерігалось незначне збільшення кредитів та заборгованості клієнтів, причому їх частка за 2021 - 2023 роки спала із 41,14

% до 35,86 %. При цьому збільшення показника у 2023 році було не таким помітним, як у 2022 році і становило 4,55 %. Знову ж таки, переважання кредитів, наданих клієнтам, у структурі балансу є закономірним для будь-якого банку, оскільки вони забезпечують отримання банком прибутку.

Значні коливання спостерігалися у показниках величини цінних паперів у портфелі банку. Так, у 2022 році цінні папери на продаж у структурі активів збільшилися на 1,05 % і становили всього 30,87 %. У наступному році спостерігалось зростання до 35,18 %, що перевищило рівень 2021 року. Щодо цінних паперів до погашення, то їх частка протягом досліджуваного періоду збільшилась із 4,52 % до 10,18 %.

Наступними за значимістю у структурі активів досліджуваного періоду були грошові кошти. Їх частка майже не змінювалася, коливаючись з 14,31 % до 14,37 %. Отже, хоча в абсолютному розмірі у величині коштів спостерігалися значні коливання, їх частка в активах була майже сталою.

Не спостерігалось і значних змін у частці основних засобів банку, у 2021 році цей показник був найнижчим і становив 2,48 %, а у 2023 році – найвищим (3,26 %). Інші активи займали у структурі активів банку менше 1 % і не так впливали на результати діяльності.

Таблиця 2.3

Динаміка складу пасивів АТ «Укрексімбанк» за 2021 - 2023 роки, тис. грн

Показники	Роки			Абсолютний приріст, тис. грн		Відносний приріст, %	
	2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022	2022-2021	2023-2022
Зобов'язання	151792607	194867027	202590867	43074420	7723840	128,38	103,96
Власний капітал	7340404	15740187	31251629	8399783	15511442	114,43	195,55
Усього пасивів	159133011	210607214	233842496	51474203	23235282	132,35	111,03

Вертикальний аналіз активів підтвердив важливість кредитів для здійснення банківської діяльності. Однак, виникає необхідність у здійсненні оцінки пасивів банку (табл. 2.3).

Отже, основну роль у джерелах формування пасивів АТ «Укресімбанк» відіграють зобов'язання банку. Протягом 2021 - 2023 років величина зобов'язань банку коливалася, тоді як величина власного капіталу збільшувалася. Так, у 2022 році розмір зобов'язань АТ «Укресімбанк» зріс на 28,38 % або 43074420 тис. грн, і у 2023 році збільшився на 3,96 %, або на 7723840 тис. грн. Щодо власного капіталу, то у 2022 році його збільшення становило 14,43 % або 8399783 тис. грн, а у 2023 році його збільшення становило аж 95,55 %. Зростання власних коштів у 2023 році на 15511442 тис. грн та збільшення зобов'язань на 7723840 тис. грн призвело до збільшення загальної суми пасивів банку на 11,03 % або на 23235282 тис. грн.

Оцінку стану пасивів банку продовжимо аналізом їх структури за 2021-2023 роки (рис. 2.1).

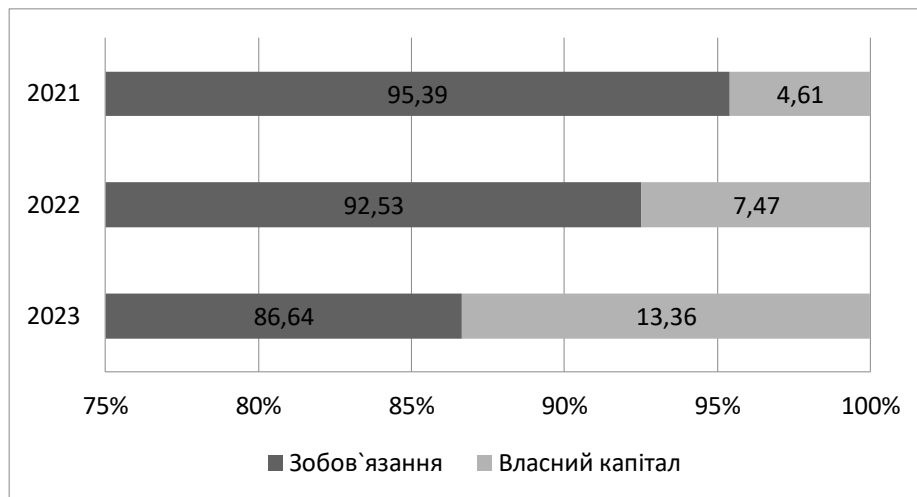

Рис. 2.1 — Структура пасивів АТ «Укресімбанк» у 2021-2023 роках, %

Протягом досліджуваного періоду частка зобов'язань банку у загальній структурі пасивів залишалася домінуючою, та зменшилась із 95,39 % до 86,64 %. Відповідно, частка власного капіталу збільшувалась із 4,61 % до 13,36%.

Тенденція є позитивною, свідчить про підвищення фінансової стійкості АТ «Укресімбанк» протягом досліджуваного періоду.

Проведемо оцінку динаміки складу та структури пасивів в розрізі зобов'язань та власного капіталу. Так як основну частку у структурі пасивів банку займали зобов'язання, то проведемо спочатку аналіз їх складу (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Динаміка складу зобов'язань АТ «Укресімбанк»
за 2021 - 2023 роки, тис. грн

Показники	Роки			Абсолютний приріст, тис. грн		Відносний приріст, %	
	2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022	2022-2021	2023-2022
Кошти банків	16557088	4639317	6435248	-1191771	6435248	28,02	138,71
Кошти клієнтів	94269726	145586238	150151178	51316512	150151178	154,44	103,14
Боргові ЦП, емітовані банком	0	0	0	0	0	0	0
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	0	0	0	0	0	0	0
Відстрочені податкові зобов'язання	0	374063	533569	374063	533569	100	142,64
Резерви за зобов'язаннями	1452542	618842	72010	-833700	72010	42,60	11,64
Інші фінансові зобов'язання	10383	40919	208021	30536	208021	394,10	508,37
Інші зобов'язання	268084	341853	439427	73769	439427	127,52	128,54
Субординований борг	2536133	2807088	2903463	270955	2903463	110,68	103,43
Усього зобов'язань	151792607	194867027	202590867	43074420	202590867	128,38	103,96

Таким чином, у складі зобов'язань Укресімбанку найбільшими величинами характеризувалися кошти банків та кошти клієнтів. При цьому величина коштів інших банків протягом періоду збільшилась із 16557088 тис. грн до 6435248 тис. грн.

Якщо у 2021 році абсолютна величина коштів клієнтів переважала над величиною коштів банків, то у 2022 році і надалі основну суму зобов'язань клієнти мали перед банком, на кінець 2023 року кошти клієнтів в Укрексімбанку досягнули 150151178 тис. грн.

Можемо зробити висновок про те, що кредити банк надає в основному за рахунок коштів, залучених від клієнтів та інших банків.

Важливою складовою зобов'язань банку протягом періоду був субординований борг. Якщо у 2022 році банк залучив 2807088 тис. грн такого боргу, що на 10,68 % більше показника минулого року, то у 2023 році величина субординованого боргу теж дещо збільшилась, досягнувши 2903463 тис. грн.

Важливим моментом при цьому є те, що субординований борг дозволено включати банкам до регулятивного капіталу.

Таким чином, зростання цієї статті пасивів забезпечує зростання показників фінансової стійкості банку.

Наступною складовою зобов'язань банку були боргові цінні папери. Сума коштів, залучена таким чином, залишалась незмінною протягом періоду, показник становив 0.

Важливою для оцінки зобов'язань була динаміка відстрочених податкових зобов'язань банку, оскільки їх величина зростала. Загалом, сума зросла із 0 тис. грн у 2021 році до 533569 тис. грн у 2023 році.

Такою ж до попереднього показника була тенденція зміни резервів за зобов'язаннями та інших зобов'язань. Зокрема, резерви протягом періоду зменшились із 1452542 тис. грн до 72010 тис. грн. Зменшення резервів за зобов'язаннями при одночасному зростанні величини зобов'язань свідчать про те, що якість кредитного портфеля банку трішки поліпшилась.

Загалом, оцінка складу зобов'язань банку показала, що збільшення їх частки у структурі пасивів АТ було зумовлене збільшенням коштів клієнтів, зменшенням резервів за зобов'язаннями та інших зобов'язань банку.

Зменшення частки зобов'язань супроводжувалося, відповідно, збільшенням частки власного капіталу. Для того, щоб визначити за рахунок

чого збільшилась частка капіталу у структурі джерел формування коштів банку, проведемо оцінку його складу за 2021 - 2023 роки (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Динаміка складу власного капіталу АТ «Укрексімбанк»
за 2021 - 2023 роки, тис. грн.

Показники	Роки			Абсолютний приріст, тис. грн		Відносний приріст, %	
	2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022	2022-2021	2023-2022
Статутний капітал	30153460	35108980	49724980	4955520	14616000	116,43	141,63
Нерозподілений прибуток	-23206271	-21766542	-21020893	1439729	745649	93,80	96,57
Резервні та інші фонди банку	0	0	0	0	0	0	0
Усього власного капіталу	7340404	15740187	31251629	8399783	15511442	214,43	198,55

У 2021 - 2023 роках абсолютний розмір власного капіталу постійно зростає. Протягом цього періоду домінуючою складовою власного капіталу був статутний капітал, величина якого протягом періоду збільшувалась і у 2023 році становила 49724980 тис. грн.

Не спостерігалися і значні зміни у величині резервних фондів банку. У період з 2021 - 2023 роки показник знаходився на позначці 0. Така ситуація свідчить про відсутність протягом досліджуваного періоду непередбачених негативних явищ для банку.

Негативною динамікою характеризувалася величина нерозподіленого прибутку банку. Так, у 2022 році темп приросту нерозподіленого прибутку становив 6,20 %, що еквівалентно 21766542 тис. грн, а у 2023 році – 3,43 %, або ж 21020893 тис. грн.

При цьому варто зазначити, що у 2023 році величина нерозподіленого прибутку була менше, ніж величина резервних фондів банку.

Зростання нерозподіленого прибутку у 2023 році свідчить про достатні можливості для здійснення капіталізації та, відповідно, підвищення фінансової стійкості АТ «Укресімбанк».

Оцінку складу власного капіталу банку доцільно продовжити аналізом його структури протягом 2021 - 2023 років.

Отже, протягом 2021 - 2023 років баланс АТ «Укресімбанк» характеризувався такими особливостями: у зміні валюти балансу чітких тенденцій не спостерігалось, його величина у 2022 році зросла на 27,57 %, або 34591254 тис. грн, однак у 2023 році знову збільшилась на 32,35 % або на 51474203 тис. грн.

Збільшення валюти балансу у 2022 році було зумовлене зростанням наданих кредитів та дебіторської заборгованості, а зменшення її у 2023 році – від'ємним темпом приросту грошових коштів банку, дебіторської заборгованості та цінних паперів до погашення

Домінуючою складовою активів банку були грошові кошти та їх еквіваленти, величина яких протягом періоду зросла із 10568680 тис. грн до 41011907 тис. грн.

У структурі пасивів банку домінуючими були зобов'язання, спостерігалася тенденція до зростання із 84,57 % до 92,53 %.

У складі зобов'язань банку домінуючу роль відігравали кошти клієнтів, величина яких постійно зростала, тоді як величина коштів інших банків була нестабільною.

Величина відстрочених податкових зобов'язань протягом періоду зростала, збільшившись із показника 0 тис. грн у 2021 році до 374063 тис. грн у 2023 році.

Аналіз фінансових результатів АТ «Укресімбанк» розпочнемо із оцінки його доходів за 2021-2023 роки (див. табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Структура доходів АТ «Укресімбанк» за 2021-2023 роки

Показники	Роки			Абсолютний приріст, тис. грн		Відносний приріст, %	
	2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022	2022-2021	2023-2022
Процентні доходи	18390444	19488683	19740677	1098239	251994	105,97	101,29
Комісійні доходи	2131468	2912483	4001099	781015	1088616	136,64	137,38
Інші операційні доходи	121121	94726	180662	-26395	85936	78,21	190,72
Усього доходи	20643033	22495892	23922438	1852859	1426546	108,98	106,34

За 2021-2023 роки доходи банку зросли із 20643033 тис. грн до 23922438 тис. грн, при цьому темп приросту у 2022 році становив 8,98 %, а у 2023 році у зв'язку з воєнним станом уповільнилися до 6,34 %.

Основною складовою доходів банку є процентні доходи, хоча й комісійні доходи протягом досліджуваного періоду характеризувалися позитивною динамікою зростання. Процентні доходи банку із 2021 до 2023 року зросли із 18390444 тис. грн. до 19740677 тис. грн., комісійні – із 2131468 тис. грн до 4001099 тис. грн. Домінування процентних доходів пояснюється тим, що у структурі активів банку основну частку займають кредити та заборгованість клієнтів. Позитивна динаміка комісійних доходів означає, що банк протягом періоду збільшував кількість клієнтів, що є позитивним і означає розширення діяльності установи та підвищення його ділової активності.

Щодо інших доходів, то спостерігалось коливання у їх розмірі. Так, у 2022 році розмір інших операційних доходів зменшився на 21,79 % порівняно

із попереднім роком і становив 94726 тис. грн, а у 2023 знову зріс і становив уже 180662 тис. грн.

Уточнимо оцінку доходів банку шляхом здійснення їх вертикального аналізу (див. рис. 2.2)

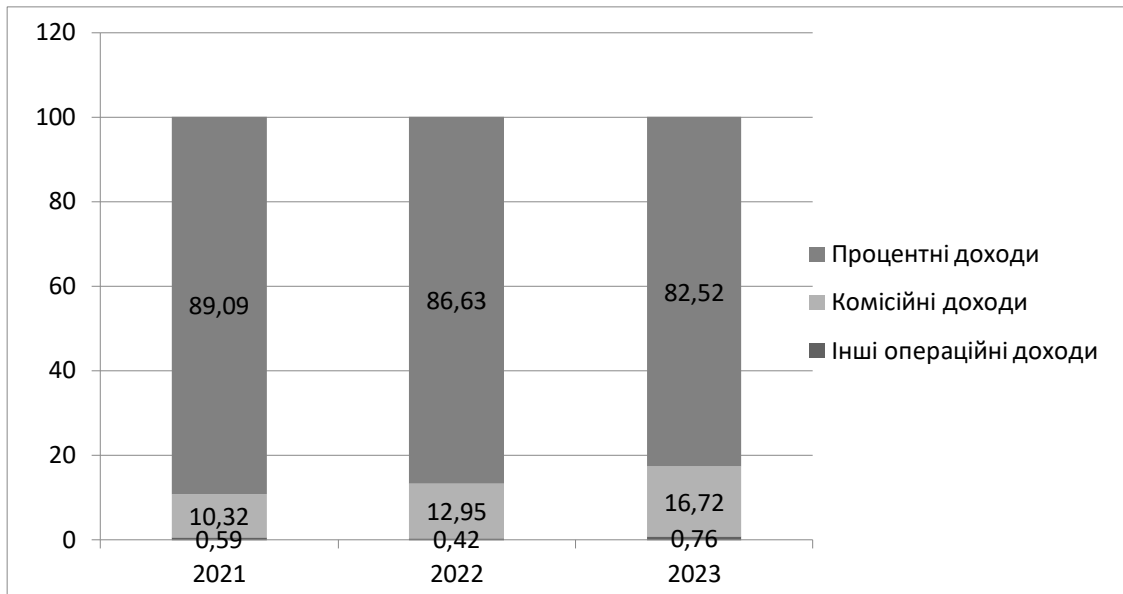

Рис. 2.2 — Структура доходів АТ «Укрексімбанк» у 2021-2023 роках, %

У структурі доходів АТ «Укрексімбанк» у 2021-2023 роках позитивною тенденцією є зростання частки комісійних доходів. У конкретному випадку мінімальною частка комісійних доходів була у 2021 році, а у 2023 році вона дещо збільшилась – із 10,32 % до 16,72 %. Протилежною була динаміка процентних доходів. Зменшення їх у 2023 році означає зменшення кількості клієнтів, що обслуговуються банком та диверсифікацію послуг, які ним надаються.

Отримані банком доходи забезпечували здійснення ним витрат. Таким чином, проведемо їх оцінку для АТ «Укрексімбанк» за 2021-2023 роки (див. табл. 2.7).

Протягом 2021-2023 років найбільшими були процентні витрати банку, витрати комісійні, адміністративні та інші операційні витрати. Зростання

витрат протягом періоду спостерігалось щодо усіх їх видів, за винятком витрат на податок, які у 2021-2023 роках зменшилися.

Таблиця 2.7

Динаміка складу витрат АТ «Укресімбанк» за 2021-2023 роки, тис.грн

Показники	Роки			Абсолютний приріст, тис. грн		Відносний приріст, %	
	2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022	2022-2021	2023-2022
Процентні витрати	12499913	13608785	14228173	1108872	619388	108,87	104,55
Комісійні витрати	497312	787641	1305079	290329	517438	158,38	165,70
Адміністративні та інші операційні витрати	4245809	5576255	7130040	1330446	1553785	131,34	127,86
Витрати на податок на прибуток	0	992	21	992	-971	0	2,12
Усього витрати	17243034	19973673	22663313	2730639	2689640	115,84	113,47

Варто відмітити, що витрати банку протягом досліджуваного періоду зросли із 17243034 тис. грн до 22663313 тис. грн, така динаміка відповідає динаміці доходів банку.

Виходячи із розмірів доходів та витрат банку, проведемо оцінку формування його прибутку у 2021-2023 роках (див. табл. 2.8).

Отже, протягом досліджуваного періоду і доходи і витрати банку зростали, при цьому витрати зростали швидшими темпами. Як наслідок, у 2023 році темп приросту прибутку до оподаткування піднявся у порівнянні з 2022 роком і становив 20,61 %. При цьому величина податку на прибуток змінилась з позначки 0 у 2021 році на позначку 21 у 2023 році, це призвело до

незначного збільшення чистого прибутку. Таким чином, банку потрібно працювати у напрямку пошуку резервів зменшення витрат.

Таблиця 2.8

Динаміка формування прибутку АТ «Укресімбанк» за 2021-2023 роки,
тис. грн

Показники	Роки			Абсолютний приріст, тис. грн		Відносний приріст, %	
	2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022	2022- 2021	2023- 2022
Чистий процентний дохід	5890531	5879898	5512504	-10633	-367394	99,82	93,75
Чистий комісійний дохід	1634156	224842	2696020	-1409314	2471178	13,76	1199,0 7
Прибуток до оподаткуван ня	12273078	463093	558544	-11809985	95451	3,78	120,61
Податок на прибуток	0	992	21	992	-971	0	2,12
Прибуток після оподаткуван ня	12273078	464085	558523	-11808993	94438	3,78	120,35
Чистий прибуток	12273078	464085	558523	-11808993	94438	3,78	120,35

Загальна оцінка результатів діяльності АТ «Укресімбанк» вказує на його стабільний фінансовий стан протягом 2021-2023 років. Так, банк нарощував обсяг наданих кредитів, забезпечуючи їх формуванням достатніх резервів. При цьому частка власного капіталу у структурі пасивів постійно збільшувалася за рахунок зростання нерозподіленого прибутку.

2.2. Оцінка організації фінансового обліку в банку

Відповідно до Положення про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банках України (Постанова Правління НБУ від 30 грудня 1998 р. № 566) «бухгалтерський (фінансовий) облік забезпечує своєчасне та повне відображення всіх операцій банку та надання користувачам інформації про стан активів і зобов'язань, власний капітал, результати фінансової діяльності та їх зміни» [33].

Організація бухгалтерського обліку – це система правил, яка забезпечує процес збирання, опрацювання, використання, аналізу та зберігання облікової інформації для виконання функцій банків.

Фінансовий облік в АТ «Укресімбанк» – це складова системи обліку, що включає сукупність правил, методик та процедур обліку для виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передавання інформації про операції банку зовнішнім користувачам, а також внутрішнім користувачам для прийняття управлінських рішень.

Метою фінансового обліку є складання і надання фінансової інформації про господарську діяльність для забезпечення потреб насамперед зовнішніх користувачів [34, с. 15].

Фінансовий облік – це сукупність правил і процедур, які забезпечують підготовку і передавання інформації про фінансовий стан, фінансові результати діяльності та потоки грошових коштів банку згідно з вимогами чинного законодавства для задоволення потреб зовнішніх та внутрішніх користувачів для прийняття ними економічних рішень [35, с. 13]. Фінансовий

облік ведеться безперервно з моменту реєстрації банку до його ліквідації із застосуванням програмного забезпечення, за допомогою якого в автоматизованому режимі здійснюються збирання, передавання, систематизація та оброблення інформації.

Банки самостійно обирають систему та підсистеми фінансового обліку, виходячи з потреб управління банком, обсягу банківських операцій. Основним призначенням фінансового обліку є складання і надання правдивої фінансової звітності загального призначення користувачам. Значення фінансового обліку полягає в передачі фінансової звітності зовнішнім користувачам і реалізується через державне регулювання, яке спрямоване на створення єдиних правил ведення обліку та складання фінансової звітності, що є обов'язковим для всіх суб'єктів господарської діяльності. Державне регулювання фінансового обліку спрямоване на створення єдиних правил ведення обліку та складання фінансової звітності. Для регулювання фінансового обліку запроваджено національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. Банки як фінансові посередники мають свої особливості. Розвиток економіки безпосередньо впливає на банківську діяльність і на побудову фінансового обліку в банках.

Діяльність комерційних банків регулює Національний банк, який розробляє правила та методику ведення фінансового обліку в банках. Деякі аспекти ведення фінансового обліку не врегульовані положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, тому Національний банк розробляє інструкції з бухгалтерського обліку в банках. Організація обліку та фінансової звітності в установах банків регламентуються нормативно-правовими актами НБУ, які видаються у формі постанов правління НБУ а також інструкцій, положень, правил. Повнота та достовірність операцій, відображених в обліку, значною мірою залежать від облікової політики.

Облікова політика АТ «Укресімбанк» – це сукупність визначених у межах чинного законодавства принципів, методів і процедур, що використовуються банком для складання та подання фінансової звітності. У

кожному банку розроблено положення про облікову політику банку, яке затверджується наказом або розпорядженням до початку нового календарного року і доводиться до відома всіх філій та відділень банку.

Відповідно до положення про облікову політику банку встановлюється порядок ведення бухгалтерського обліку операцій, які здійснює банк, особливості організації та ведення фінансового обліку банку. Облікова політика банку базується на принципах бухгалтерського обліку, яких банки повинні дотримуватися під час ведення рахунків і складання звітності. Облікова політика банку враховує методи оцінки активів та зобов'язань, що передбачає вибір певної бази оцінки. До основ оцінки відносять історичну собівартість; поточну собівартість; чисту вартість реалізації (погашення); теперішню вартість (дисконтовану).

Облікова політика має передбачати такі процедури бухгалтерського обліку, які виключають можливість здійснення взаємозаліку (крім випадків, передбачених чинним законодавством) активів та зобов'язань чи доходів та витрат як у бухгалтерських записах, так і у фінансовій звітності. Важливим є розуміння основи національної системи обліку, яка базується на загальноприйнятих у міжнародній практиці принципах бухгалтерського обліку. Облікова система, яка створюється відповідно до міжнародних стандартів, сприяє розвитку процесів економічної інтеграції країн, реалізації спільних проектів, зміцнює довіру інвесторів.

Доходи та витрати АТ «Укресімбанк» обліковуються наростаючим підсумком з початку року. В останній робочий день року рахунки доходів і витрат закриваються. Залишки за цими рахунками відносять на рахунок № 5900 «Результат поточного року» і, таким чином, досягається відображення фінансового результату в балансі банку. На проміжні звітні дати (місяць, квартал) фінансовий результат визначається шляхом порівняння доходів звітного періоду з витратами; при цьому закриття рахунків доходів і витрат не передбачено [39]. Чистий прибуток (збиток), який отримано банком у поточному році, обліковується в п'ятому класі на рахунку № 5900 «Результат

поточного року». За своїм характером рахунок № 5900 активно-пасивний. Якщо рахунок має кредитове сальдо, то комерційний банк реєструє прибуток, якщо дебетове сальдо, – це означає збиток. У цьому випадку рахунок № 5900 розглядається як контр пасивний. Передбачено, що в останній робочий день залишок за рахунком № 5900 перераховується:

- якщо кредитовий – на рахунок № 5040 «Прибуток минулого року, що очікує затвердження»;
- якщо дебетовий – на рахунок № 5041 «Збитки минулого року, що очікують затвердження».

За своїм характером рахунок № 5040 – пасивний. Рахунок № 5041 активний і належить до виду контр пасивних рахунків. Ці рахунки діють до дати проведення річних зборів акціонерів (засновників). На річних зборах зареєстрований фінансовий результат має бути затверджений. Водночас приймається рішення про розподіл чистого прибутку після оподаткування [40]. У фінансовому обліку АТ «Укресімбанк» здійснюються такі бухгалтерські проводки, які наведено у таблиці 2.9

Таблиця 2.9

Бухгалтерські проводки фінансового обліку АТ «Укресімбанк»

№	Зміст операції	Дебет	Кредит
1	Закриття рахунків з обліку доходів	Рахунки з обліку доходів	№ 5900
2	Закриття рахунків з обліку витрат	№ 5900	Рахунки з обліку витрат
3	В останній робочий день року залишок з рахунку № 5900 відноситься на рахунок № 5040, де обліковується до оприлюднення результатів зборів акціонерів після затвердження суми чистого прибутку та його розподілу	№ 5900	№ 5040 Прибуток минулого року, що очікує затвердження

Після закінчення кожного фінансового року Правління комерційного банку подає звіт про свою діяльність для затвердження на загальних зборах

акціонерів, а також свої пропозиції щодо розподілу отриманого прибутку, включаючи пропозиції про збільшення капіталу банку.

Порядок розподілу прибутку повинен відповідати чинному законодавству України та засновницьким і статутним документам банку. Прибуток, що підлягає розподілу, розраховується таким чином: чистий прибуток після оподаткування за звітний рік збільшується на розмір нерозподіленого і невикористаного прибутку за результатами попереднього фінансового року і зменшується на розмір відрахувань у офіційні резерви, які формуються згідно з чинним законодавством. До офіційних резервів належать: резервний фонд; загальний резерв [41].

Резервний фонд створюється згідно з чинним законодавством у розмірі не менше 25 % від суми сплаченого акціонерного (уставного) капіталу. Розмір щорічних відрахувань до резервного фонду становить не менше, ніж 5 % від суми чистого прибутку після оподаткування. Після досягнення запровадженого розміру резервного фонду, відрахування можуть здійснюватися на підставі відповідного рішення акціонерів (засновників). Кошти резервного фонду призначені для покриття можливих збитків від банківської діяльності, а також як спосіб реалізації зобов'язань банку при неможливості забезпечити їх виконання за рахунок інших джерел.

Кошти резервного фонду обліковуються на рахунку № 5021 «Резервні фонди». Загальні резерви під певні ризики банку створюються згідно з чинним законодавством і відповідно до нормативних документів Національного банку України, а також якщо це передбачено Статутом банку або ж регламентоване спеціальними постановами загальних зборів акціонерів. Ці резерви обліковуються на рахунку № 5020 «Загальні резерви». Якщо засновницькими документами передбачено створення спеціальних фондів за рахунок нерозподіленого прибутку (фонди матеріального заохочення, соціального розвитку та ін.), то облік операцій щодо їх формування та використання може здійснюватися у системі рахунків управлінського обліку.

На рівні аналітичного обліку в системі фінансового обліку банк на свій розсуд може відкривати окремі рахунки за видами активів, які забезпечуються повністю або частково власними коштами. Наприклад, це може бути фонд основних засобів, фонд надання позик своїм працівникам тощо. При обліку операцій з дивідендами беруть до уваги дві дати: дату оголошення дивідендів та дату виплати дивідендів. Розглянемо бухгалтерські проводки, які використовуються. Розмір прибутку, який скеровується на виплату дивідендів, оголошується на зборах акціонерів. Для відображення операцій з розподілу прибутку, які наведено у таблиці 2.10

Таблиця 2.10

Відображення операцій з розподілу прибутку АТ «Укресімбанк»

№	Зміст операції	Дебет	Кредит
1	Відрахування до резервного фонду	№ 5040	№ 5021
2	Відрахування в загальний резерв	№ 5040	№ 5020
3	Нарахування дивідендів акціонерам	№ 5040	№ 3631 «Кредиторська заборгованість перед акціонерами банку за дивідендами»
4	Виплата дивідендів акціонерам грошима	№ 3631 № 3631	№ 1001 № 1200
5	Облік підтвердженого прибутку, який призначено на капіталізацію, тобто на розширення, банківського бізнесу	№ 5040	№ 5030 «Результати минулих років»

Дивіденди – це частина чистого прибутку після оподаткування, що розподіляється між акціонерами банку відповідно до акцій. Дивіденди можуть виплачуватись у формі грошей або додаткових акцій. Таким чином, 39 джерелом виплати дивідендів є чистий прибуток після сплати податку і тому розмір оголошених дивідендів не може перевищувати суми чистого прибутку

комерційного банку. Дивіденди можуть виплачуватись наприкінці кварталу, півріччя або за рік [42].

2.3. Аналіз методики внутрішнього аудиту банку

Завдання аудиту полягає в тому, щоб упередити податкові органи своєю перевіркою щодо достовірності формування бухгалтерією інформації та своєчасно виправити власні помилки і порушення. Нагальна необхідність у такій перевірці внутрішнім аудитом, особливо актуальна ще і тому, що зовнішній аудит, як правило, здійснює її після річного звіту, який може бути складений з помилками і порушеннями, а, отже, і недостовірне. Програмою проведення аудиту доходів і витрат можна вважати оціночну таблицю, в якій систематизовано найбільш типові порушення, що виникають в обліку і спричиняють недостовірність формування фінансового результату та пов'язаного з ним оподаткування прибутку. Її структуру і зміст наведено у Додатку Б.

Зовнішні та внутрішні аудиторські перевірки повинні проводитись відповідно до загальноприйнятих у міжнародній практиці стандартів з врахуванням вітчизняного досвіду і свого середовища [43]. Загальновизнаними принципами, які забезпечують реалізацію завдань і зазначені в Міжнародних стандартах аудиту та надання впевненості є: законність; незалежність; цілісність, об'єктивність і незалежність; гласність; планування; безперервність; системність; ефективність.

В основу діяльності аудиту в банках покладено вивчення реальних фактів, виключена можливість впливів суб'єктивної думки на прийняття тих чи інших рішень, неупередженість в оформленні отриманих результатів. Об'єктивність є визначальною умовою ефективної роботи аудитора. Принцип об'єктивності забезпечується шляхом передбачення в процедурах аудиту спільних з іншими аудиторами дій керівника служби внутрішнього та зовнішнього аудиту з метою запобігання одноосібних рішень. Принцип

планування визначає конкретні методи проведення аудиту, а також часу його виконання. Метою планування є звернення уваги внутрішнього аудитора на найважливіші питання, які слід перевірити найретельніше. Він повинен планувати свою роботу так, щоб мати можливість ефективно провести аудиторську перевірку [44].

Важливим принципом аудиту у міжнародних стандартах є документування аудиторських процедур як доказ виконання аудиту. Робочі документи є підтвердженням, що зібрані докази достатні і достовірні, що аудит був належним чином спланований і його проведення контролювалось; вони є основою для контролю за якістю виконаної у клієнта роботи аудиторами, свідченням того, чи дійсно аудитор зібрав достатньо адекватні свідчення, щоб скласти аудиторський висновок. До робочих документів належать: документи постійного зберігання (інформація про клієнта, результати аудиту за минулий рік, програми аудиту, довідкова інформація для планування, копії засновницьких документів, контрактів, описи видів цінних паперів та ін.), наявність яких дає можливість аудитору сконцентрувати увагу лише на аналізі змін клієнта у поточному році; робочі документи поточного року (робочий пробний баланс, протоколи або виписки з них зборів ради директорів, результати зустрічей і дискусій з керівництвом, фахівцями підприємства-клієнта, підтверджуючі тести, зібрані свідчення у вигляді робочих відомостей, таблиць, розрахунків, зроблених на їх основі висновків). Важливе значення має розробка і використання стандартизованих робочих паперів. Це сприятиме впровадженню комп'ютеризації процесу аудиту, алгоритмізації аудиторських процедур. Принцип суттєвості впливає з того, що аудитор перевіряє фінансову інформацію вибірково. Тому він повинен вміти вибрати найбільш вагомні господарські факти, на підставі яких буде ґрунтуватись висновок аудитора [45].

На завершальній стадії аудитор повинен проаналізувати і оцінити висновки одержаних аудиторських доказів для того, щоб сформулювати аудиторський висновок про достовірність фінансової інформації. Такий аналіз

і оцінка стосуються того, що: фінансова інформація була підготовлена на основі даних бухгалтерського обліку відповідно до прийнятої облікової політики; фінансова інформація подана згідно із діючим законодавством; інформація в цілому відповідає аудиторському знанню діяльності підприємства; має місце адекватне відображення всіх матеріальних (суттєвих) питань, які стосуються правильного оформлення фінансової звітності.

Аудиторський звіт повинен містити чітке і ясне формулювання висновків про фінансову інформацію. У позитивному висновку висловлюється задоволення аудитора з усіх суттєвих аспектів обліку, звітності і фінансового стану підприємства. Якщо висловлюється протилежне судження (умовний висновок, висновок з обмеженням) або відмова від підтвердження, аудитор повинен точно і аргументовано вказати причини негативного висновку або викласти застереження.

Достовірність фінансового результату діяльності АТ «Укрексімбанк» визначають за реально одержаними доходами та правильно сформованими витратами. Адже від правильності віднесення останніх на собівартість банківських послуг чи за рахунок власного прибутку, що залишається в розпорядженні банку, залежить як достовірність одержаного прибутку, так і рівень податків, яких найчастіше намагаються сплачувати менше.

Отже, завдання аудиту полягає в тому, щоб упередити податкові органи своєю перевіркою щодо достовірності формування бухгалтерією доходів і витрат та своєчасно виправити власні помилки і порушення. Нагальна необхідність у такій перевірці внутрішнім аудитом, особливо актуальна ще і тому, що зовнішній аудит, як правило, здійснює її після річного звіту, який може бути складений з помилками і порушеннями, а, отже, і недостовірне.

Аудиторський висновок має містити інформацію про об'єм роботи, період перевірки та про перевіряючого. Після завершення аудиторської перевірки аудиторі складають висновок і підписують його. Внутрішній аудитор, уповноважений підписати аудиторський висновок, повинен призначатися керівником підрозділу внутрішнього аудиту [46]. В

аудиторському висновку повинно бути відображено, наскільки діяльність підрозділу, який перевіряється відповідає існуючим законодавчим і нормативним вимогам.

Аудиторський висновок має містити інформацію, яка відображає достовірність та повноту фінансової документації банку, про правильність ведення бухгалтерського обліку. В аудиторському висновку слід звернути увагу на виявлення помилок, шахрайства та інших подібних випадків в діяльності банку.

Опрацювання висновків та рекомендацій (як правило) відбувається під час аудиторської перевірки або після її проведення. Аудиторський висновок містить основну інформацію та резюме. У висновок також можуть бути включені факти виявлених порушень, рекомендації з попередніх аудиторських перевірок, а також інформація про характер здійсненої перевірки (планова; на запит).

В аудиторський висновок обов'язково включаються всі важливі факти, які необхідні для підтвердження або запобігання неправильним судженням. У висновку подаються рекомендації, які ґрунтуються на виявлених під час перевірки недоліках та порушеннях. В аудиторському висновку можуть зазначатися вжиті підрозділом заходи після останньої аудиторської перевірки або інформація щодо введення суворого контролю над операціями [47].

Аудиторський висновок надається тим співробітникам банку, які можуть вжити заходів щодо усунення виявлених недоліків або гарантувати їх виконання. Інформація конфіденційного характеру викладається в окремому висновку. Якщо вона стосується керівників банку, то аудиторський висновок обов'язково надається Раді банку з повідомленням Національного банку України.

Що стосується аудиторського висновку по фінансовій звітності АТ «Укресімбанк», то, аудитор вважає, що фінансові звіти Банку справедливо та достовірно відображають фінансовий стан, його фінансові результати та рух грошових коштів за рік, що минув на зазначену дату, у відповідності до вимог

Національного банку України та національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку. Вся господарська діяльність комерційного банку – здійснення банківських угод – має назву статутна діяльність. Її проведення вимагає від комерційного банку значних витрат, але крім витрат виникають доходи, як результат діяльності комерційного банку. Результатом співставлення доходів та витрат є фінансовий результат статутної діяльності, який виступає у вигляді прибутку чи збитків.

Поняття доходності комерційного банку відображає позитивний сукупний результат діяльності банку у всіх сферах його господарсько-фінансової і комерційної діяльності. За рахунок доходів банку покриваються усі його операційні видатки, включаючи адміністративно-управлінські, формується прибуток банку, розмір якого визначає рівень дивідендів, збільшення власних коштів і розвиток пасивних і активних операцій. Доходи та витрати банку впродовж року обліковуються методом накопичення, тобто записи за рахунками шостого і сьомого класів ведуться наростаючим підсумком із початку року.

В останній робочий день року рахунки доходів і витрат закриваються на рахунок обліку фінансового результату діяльності банку.

Формування показників проміжної звітності про результати діяльності АТ «Укрексімбанк», а також щоденного балансу відбувається на технічному рахунку 5999. Техніка записів за цим рахунком полягає в тому, що наприкінці кожного дня доходи порівнюються з витратами, при цьому рахунки доходів і витрат не закриваються. Залишок на рахунку 5999 подається у звітності, але фактичні проведення за цим рахунком не виконуються. Механізм визначення поточного (проміжного) фінансового результату є таким самим, як і при визначенні результату за рік. Зрозуміло, що в тому разі, коли потрібно уточнити записи, які стосуються звітного періоду, роблять коригувальні проведення з метою забезпечення реальності відображення фінансового результату діяльності банку. Після закінчення кожного фінансового року правління банку подає звіт про свою діяльність для затвердження на загальних

зборах акціонерів, а також свої пропозиції щодо розподілу отриманого прибутку, включаючи пропозиції про збільшення капіталу банку. Порядок розподілу прибутку повинен відповідати чинному законодавству України та засновницьким документам банку.

Прибуток АТ «Укрексімбанк», що підлягає розподілу, розраховується так: чистий прибуток після оподаткування за звітний рік збільшується на розмір нерозподіленого і невикористаного прибутку за результатами попереднього фінансового року і зменшується на розмір відрахувань в офіційні резерви, які формуються згідно з чинним законодавством.

До офіційних резервів належать: резервний фонд; загальний резерв. Внутрішній аудит АТ «Укрексімбанк» є однією з форм внутрішнього фінансово-господарського контролю діяльності банку. Об'єктом дослідження аудиторів є не внутрішній адміністративний контроль, а лише його під функція – внутрішній бухгалтерський контроль, яка зумовлює ефективне інформаційне забезпечення процесу управління.

Завданням внутрішнього аудиту є функції запобіжного, оперативного, післяопераційного і стратегічного видів фінансово-господарського контролю, що особливо важливо в умовах недосконалості законодавчої бази з оподаткування.

Аудиторська перевірка юридичної особи АТ «Укрексімбанк» – засновника (акціонера, учасника) банку здійснюється за певний період станом на перше число кожного місяця, у якому юридична особа зробила внесок до статутного капіталу банку згідно з чинним законодавством України в сфері фінансово - господарської діяльності та оподаткування відповідно до правил ведення бухгалтерського обліку та складання звітності.

Висновки до розділу 2

Отже за результатами даного розділу можна зробити висновок, що АТ «Укрексімбанк» є одним з провідних банків України, що має

найрозгалуженішу мережу. Аналіз активів банку показав переважання у їх складі кредитів та заборгованості клієнтів, що є характерним для усіх банківських установ і пов'язано із специфікою їх діяльності.

Оцінка результатів діяльності АТ «Укресімбанк» вказує на його стабільний фінансовий стан протягом 2021 - 2023 років. Вищезазначені особливості функціонування банку дозволяють йому підтримувати конкурентоспроможність у банківській системі України.

Питання формування фінансових результатів підприємства завжди перебувало і продовжує перебувати під увагою численних контролюючих органів. Тому надзвичайно важливим є досконале володіння питаннями нормативно-правового забезпечення процесу формування фінансових результатів, що дозволить зменшити порушення та штрафні санкції з боку контролюючих органів.

Чистий прибуток (збиток), який отримано банком у поточному році, обліковується в п'ятому класі на рахунку № 5900 «Результат поточного року». За своїм характером рахунок № 5900 активно-пасивний. Якщо рахунок має кредитове сальдо, то комерційний банк реєструє прибуток, якщо дебетове сальдо, – це означає збиток. У цьому випадку рахунок № 5900 розглядається як контр пасивний.

Засновницькими документами передбачено створення спеціальних фондів за рахунок нерозподіленого прибутку (фонди матеріального заохочення, соціального розвитку та ін.), то облік операцій щодо їх формування та використання може здійснюватися у системі рахунків управлінського обліку.

Виходячи із дослідження аудиту АТ «Укресімбанк» можна стверджувати що в основу діяльності аудиту в банку покладено вивчення реальних фактів, виключена можливість впливів суб'єктивної думки на прийняття тих чи інших рішень, неупередженість в оформленні отриманих результатів.

Об'єктивність є визначальною умовою ефективної роботи аудитора. Принцип об'єктивності забезпечується шляхом передбачення в процедурах аудиту спільних з іншими аудиторами дій керівника служби внутрішнього та зовнішнього аудиту з метою запобігання одноосібних рішень.

Важливим принципом аудиту у міжнародних стандартах є документування аудиторських процедур як доказ виконання аудиту. Робочі документи є підтвердженням, що зібрані докази достатні і достовірні, що аудит був належним чином спланований і його проведення контролювалось; вони є основою для контролю за якістю виконаної у клієнта роботи аудиторами, свідченням того, чи дійсно аудитор зібрав достатньо адекватні свідчення, щоб скласти аудиторський висновок.

Нагальна необхідність у такій перевірці внутрішнім аудитом, особливо актуальна ще і тому, що зовнішній аудит, як правило, здійснює її після річного звіту, який може бути складений з помилками і порушеннями, а, отже, і недостовірне.

Аудиторський висновок має містити інформацію, яка відображає достовірність та повноту фінансової документації банку, про правильність ведення бухгалтерського обліку. В аудиторському висновку слід звернути увагу на виявлення помилок, шахрайства та інших подібних випадків в діяльності банку. Опрацювання висновків та рекомендацій (як правило) відбувається під час аудиторської перевірки або після її проведення.

РОЗДІЛ 3. ОПТИМІЗАЦІЯ ОБЛІКОВОЇ ТА АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

3.1. Напрями вдосконалення банківської облікової системи

На сьогодні основний комплекс заходів направлений на удосконалення організації обліку кредитування юридичних осіб АТ «Укресімбанк» обумовлений імплементацією з 01.01.2018 року МСФЗ 9 «Фінансові інструменти». Отже, Національний банк вбачає позитивну динаміку в імплементації МСФЗ 9, проте звертає увагу на необхідність ще більшої активізації цього процесу. Актуальними є означені тенденції і для АТ «Укресімбанк». Перехід на МСФЗ 9 – нову модель оцінки кредитних збитків від понесених до очікуваних вимагає коригування зовнішнього та внутрішнього нормативно-правового забезпечення, консолідованої та систематичної роботи як від державних регуляторних органів, так і від фінансових установ.

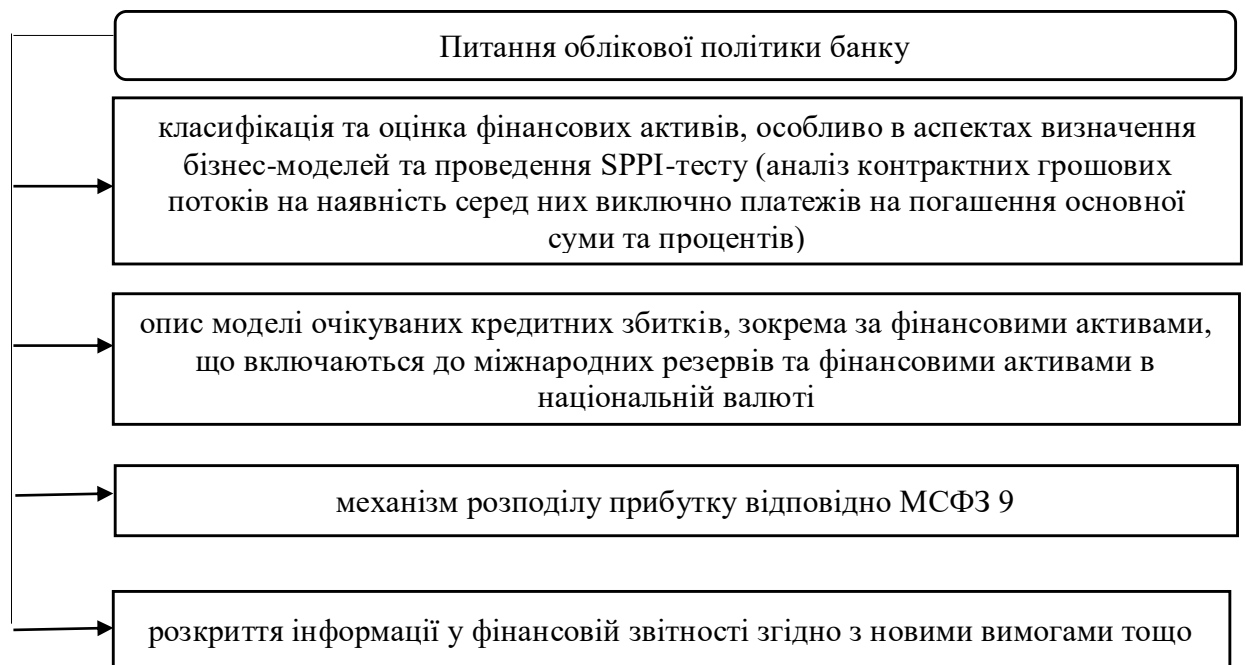

Рис. 3.1 –Пропозиції до облікової політики АТ «Укресімбанк»

Враховуючи, що тепер усі класифікації та моделі оцінки кредитів базуються на меті діяльності установи, практиках управління її активами

загалом та ризиками зокрема, важливим є формування саме внутрішніх регламентів спрямованих на врахування ключових аспектів під час імплементації МСФЗ 9 (рис 3.1).

Перший критерій який повинен бути покладений в розмежування активів, що в подальшому вплине на їх оцінку як на первісну так і дату балансу, є бізнес-модель з управління фінансовими активами. При цьому АТ «Укресімбанк» для визначення та вибору тієї чи іншої бізнес-моделі з метою подальшої класифікації фінансових активів необхідно забезпечити не лише первісну класифікацію активів, а і проводити регулярний аналіз адекватності моделі, що застосовується. В цілому процес перекласифікації фінансових активів в АТ «Укресімбанк» та зміни їх оцінки відповідно до нових вимог МСФЗ 9 може виконуватися в розрізі таких варіантів (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Варіанти зміни класифікації фінансових активів передбачених
облікової політикою АТ «Укресімбанк»

Попередня класифікація	Наступна класифікація,	можливі варіанти
За амортизованою собівартістю (АС)	За справедливою вартістю через прибутки/збитки (FVPL)	Визначається поточна справедлива вартість
	За справедливою вартістю через інший сукупний дохід (FVOCI)	Формується резерв
За справедливою вартістю через інший сукупний дохід (FVOCI)	За амортизованою собівартістю (АС)	Визначається поточна амортизована собівартість Формується резерв
	За справедливою вартістю через прибутки/збитки (FVPL)	Визначається поточна справедлива вартість
За справедливою вартістю через прибутки/збитки (FVPL)	За амортизованою собівартістю (АС)	Визначається поточна справедлива вартість яка дорівнює валовій балансовій вартості до вирахування резерву під кредитні ризики
	За справедливою вартістю через інший сукупний дохід (FVOCI)	Визначається поточна справедлива вартість

При цьому, як зазначила РМСБО, бізнес-модель не відноситься до вибору (тобто вона не є вибором за бажанням), а замість цього є питанням фактів, за допомогою яких можна спостерігати спосіб, у який на підприємстві здійснюється управління та інформація надається менеджменту. Аналіз бізнес-моделі повинен супроводжуватися тестом SPPI (solely payments of principal and interest) який передбачає, що грошові потоки по фінансовому активу це виключно основна сума та проценти. Наприклад, кредити, дохідність яких залежить від прибутковості компанії тест SPPI не пройдуть та будуть обліковуватися по справедливій вартості. В загальних рисах логіка тесту передбачає порівняння досліджуемого фінансового активу з «ідеальним» (benchmark) інструментом. Для проведення тесту в АТ «Укресімбанк» рекомендується розділяти всі фінансові активи на три кластера (рис 3.2).

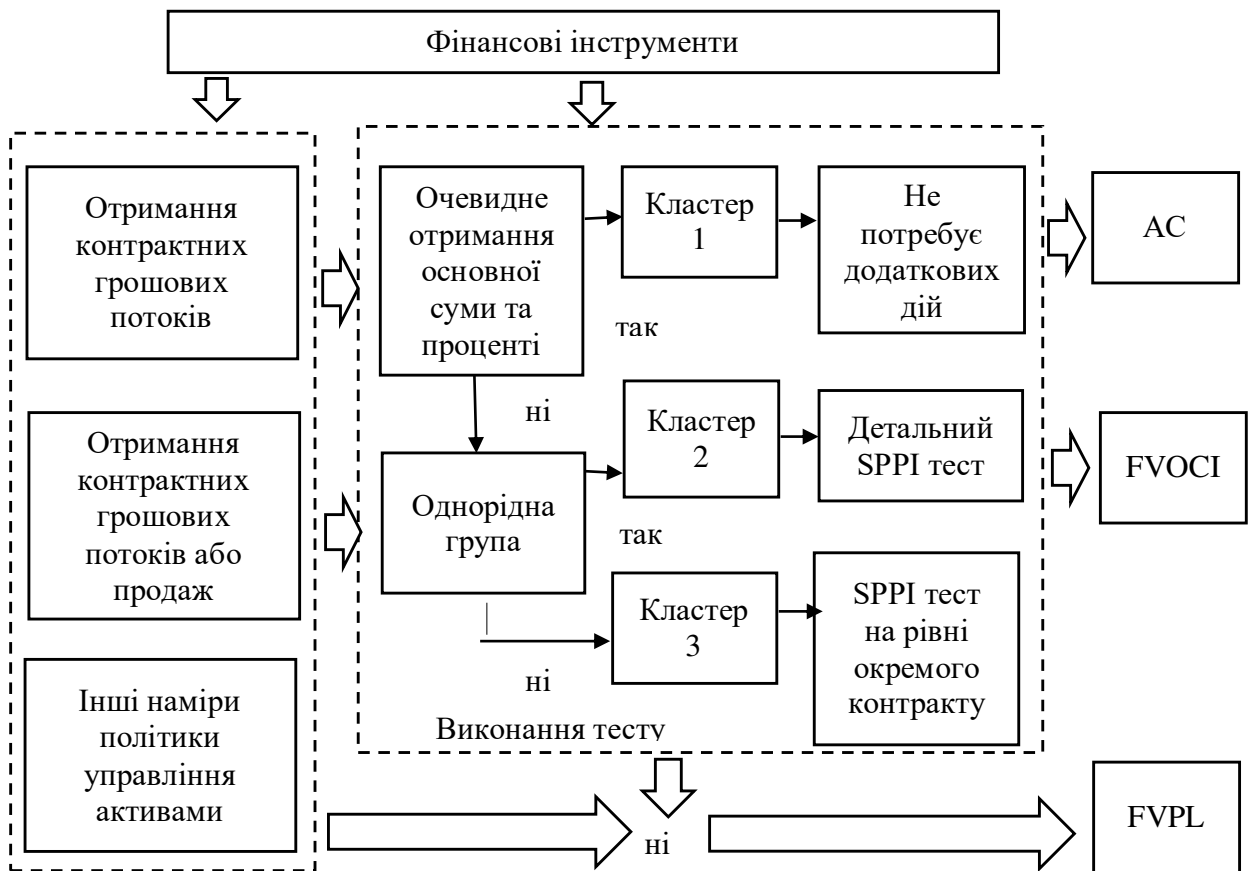

Рис. 3.2 – Алгоритм проведення SPPI тесту фінансових інструментів в АТ «Укресімбанк»

Таким чином, регулярний аналіз бізнес моделі та можлива їх перекваліфікація з подальшим проведенням відповідних переоцінок вимагає окремого, доволі складного процесу, що потребує формування перегляду облікової політики та інших внутрішніх положень в АТ «Укресімбанк» щодо таких аспектів (рис. 3.3).

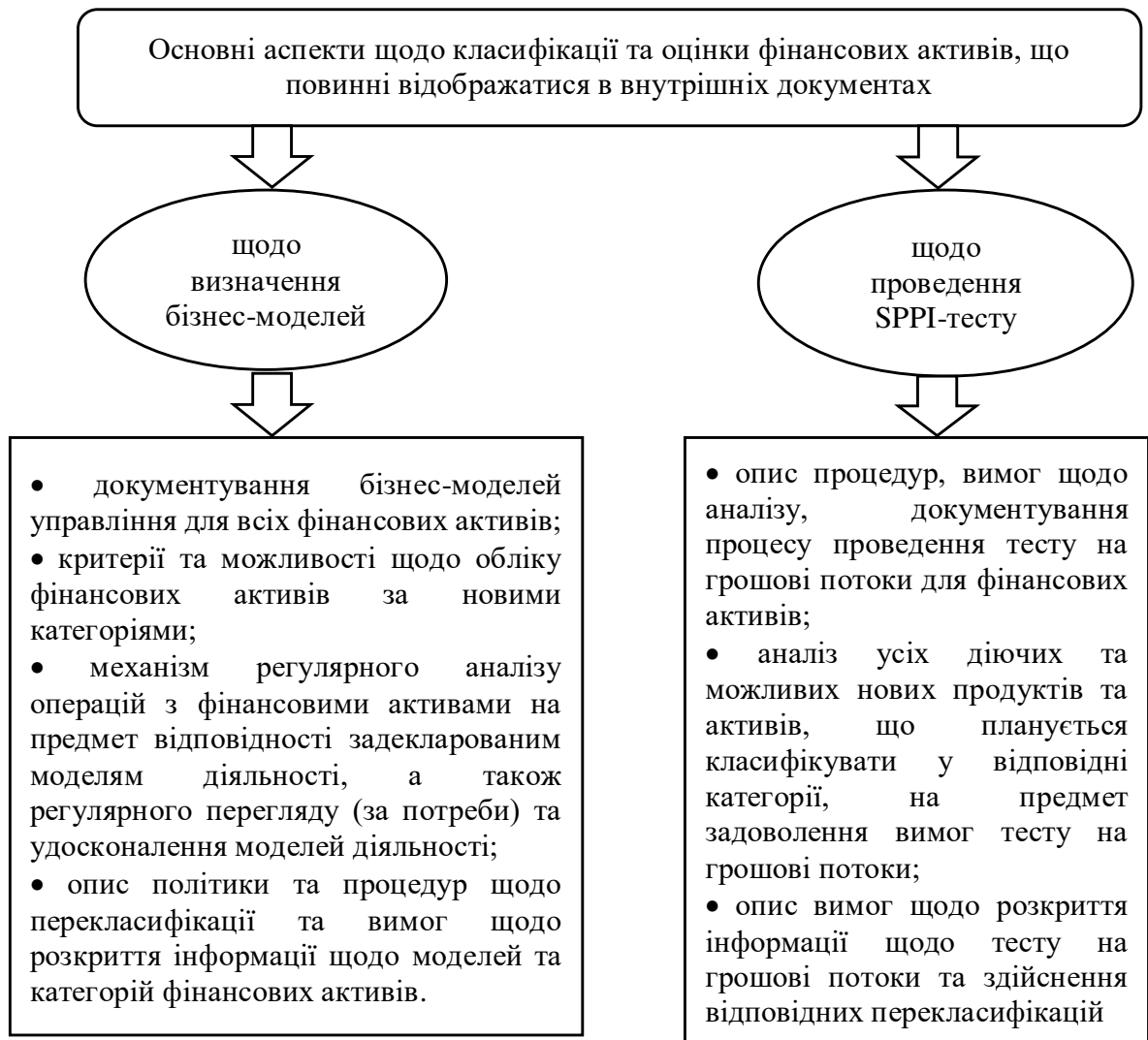

Рис. 3.3 – Основні аспекти оцінки та визнання фінансових інструментів, передбачені внутрішніми нормативними положеннями АТ «Укресімбанк»

Наступним важливим елементом який повинен бути передбачений в обліковій політиці АТ «Укресімбанк» є оцінка та визнання резервів, оскільки саме цей аспект є принциповою відмінністю МСФЗ 9 від МСБО 39. Отже,

враховуючи вимоги МСФЗ 9, облікова політика АТ «Укрексімбанк» повинна охоплювати такі основні компоненти оцінки резервів:

- передбачати неупереджену оцінку різних сценаріїв погашення активу, що реалізується через врахування суми збитків зважену на ймовірність виникнення кожного зі сценаріїв;

- враховувати вартість грошей в часі, що реалізується через приведення майбутніх грошових потоків до їх теперішньої вартості з використанням ефективної ставки відсотка;

- базуватися на релевантному, доречному та неупередженому інформаційному забезпеченні, що відображає данні про минулі, поточні прогнозні події.

При цьому необхідно врахувати, що на зменшення корисності переглядаються лише фінансові активи, що або оцінюються за амортизованою собівартістю або оцінюються за справедливою вартістю із переоцінкою в іншому сукупному доході. Саме на означені фінансові активи формується резерв в сумі очікуваних кредитних збитків за фінансовим активом. Зважаючи на вимоги стандарту щодо моделі знецінення облікова політика АТ «Укрексімбанк» повинна передбачати методичні підходи щодо:

- первісного визнання та оцінки очікуваних кредитних збитків за фінансовими активами;

- визнання та оцінки очікуваних кредитних збитків за фінансовими активами на звітну дату. Відносно первісного визнання фінансового активу в банку необхідно визначити два важливих аспекти, а саме:

- який період буде основою для розрахунку очікуваних кредитних збитків (12 місяців від дня первісного визнання або весь період); – яким чином розрахувати процентні доходи (з використанням звичайної чи скоригованої ефективної ставки відсотка).

Алгоритм оцінки, визначений за двома можливими умовами, для АТ «Укрексімбанк» наведено на рис 3.4

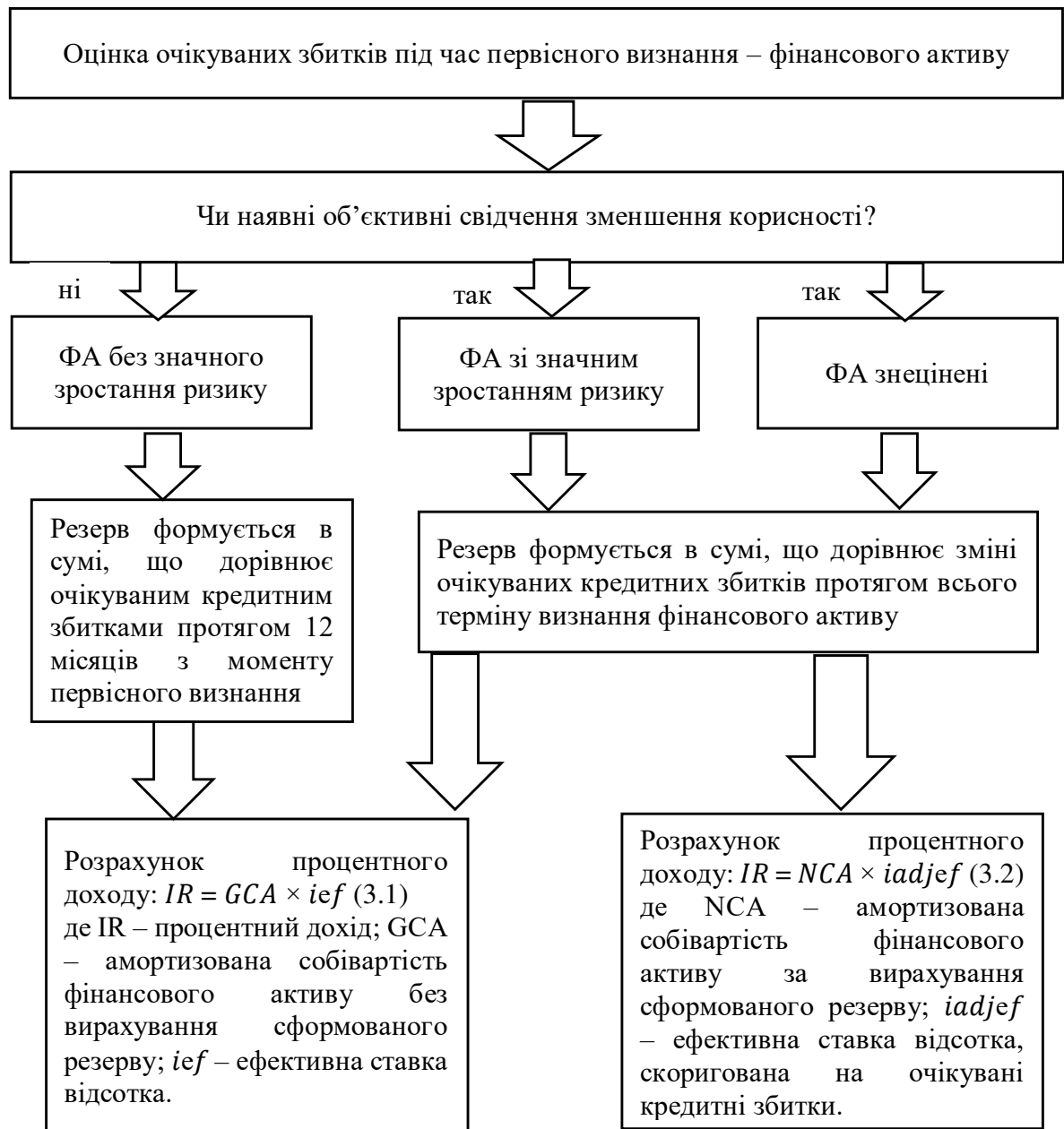

Рис. 3.4 – Алгоритм первісної оцінки збитків та нарахування доходів для АТ «Укрексімбанк»

Крім того, в обліковій політиці необхідно передбачати, що в подальшому АТ «Укрексімбанк» на кожну звітну дату повинен формувати резерв для покриття кредитних збитків за фінансовим активом відповідно до оціненого очікуваного кредитного ризику враховуючи модель знецінення.

Зауважимо, що обсяг та підходи до визнання кредитних збитків та процентного доходу в банку залежить від стадії знецінення. Формуючи

відповідні внутрішні положення в АТ «Укресімбанк» необхідно враховувати, що відповідно до вимог МСФЗ 9 процес оцінки знецінення передбачає 2 етапи:

- аналіз рівня кредитного ризику щодо наявності значного збільшення кредитного ризику з дати первісного визнання. При цьому важливо дослідити як виконуються умови договору і чи наявне зростання кредитного ризику;
- обчислення суми очікуваних кредитних збитків в залежності від стадії знецінення визначеної на першому етапі.

Враховуючи ці аспекти внутрішніми нормативними положеннями АТ «Укресімбанк» необхідно передбачати критерії суттєвості змін умов для визначення стадії знецінення, а також підрозділ, відповідальний за прийняття кінцевого рішення. Врахування цих аспектів є досить важливим, скільки в подальшому модель визначення стадії значно впливає на об'єм резервів.

Крім того вважаємо за доцільне ввести до внутрішніх нормативів також і положення щодо визначення критеріїв змін умов, що приводять до припинення визнання, визначити підрозділ, відповідальний за прийняття кінцевого рішення щодо характеру змін; а також уточнити процедури та процеси, взаємодію підрозділі у разі зміни умов за всіма видами фінансових активів (кредитами юридичних осіб). Зауважимо, що зміни облікових підходів обумовлюють відповідні зміни і в механізмах відображення розрахунків на рахунках бухгалтерського обліку.

Постановою Правління НБУ Про затвердження нормативно-правових актів Національного банку України з бухгалтерського обліку №89 від 11.09.2017 р. затверджено План рахунків бухгалтерського обліку банків України та інструкцію про його застосування. Загальна схема побудови груп рахунків для обліку кредитів наданих суб'єктам господарювання на ведена на рис. 3.5.

Вказані рахунки будуть використовуватися в 2025 р. і повністю враховують вимоги щодо нової класифікації та оцінки фінансових активів. Наразі банк повинен перенести кінцеві залишки відповідно до перехідної таблиці розробленої НБУ. В подальшому наведені підходи щодо визнання,

первісної та подальшої оцінки фінансових активів, формування резервів та оцінки доходів буде впливати на показники відображені у фінансовій звітності.

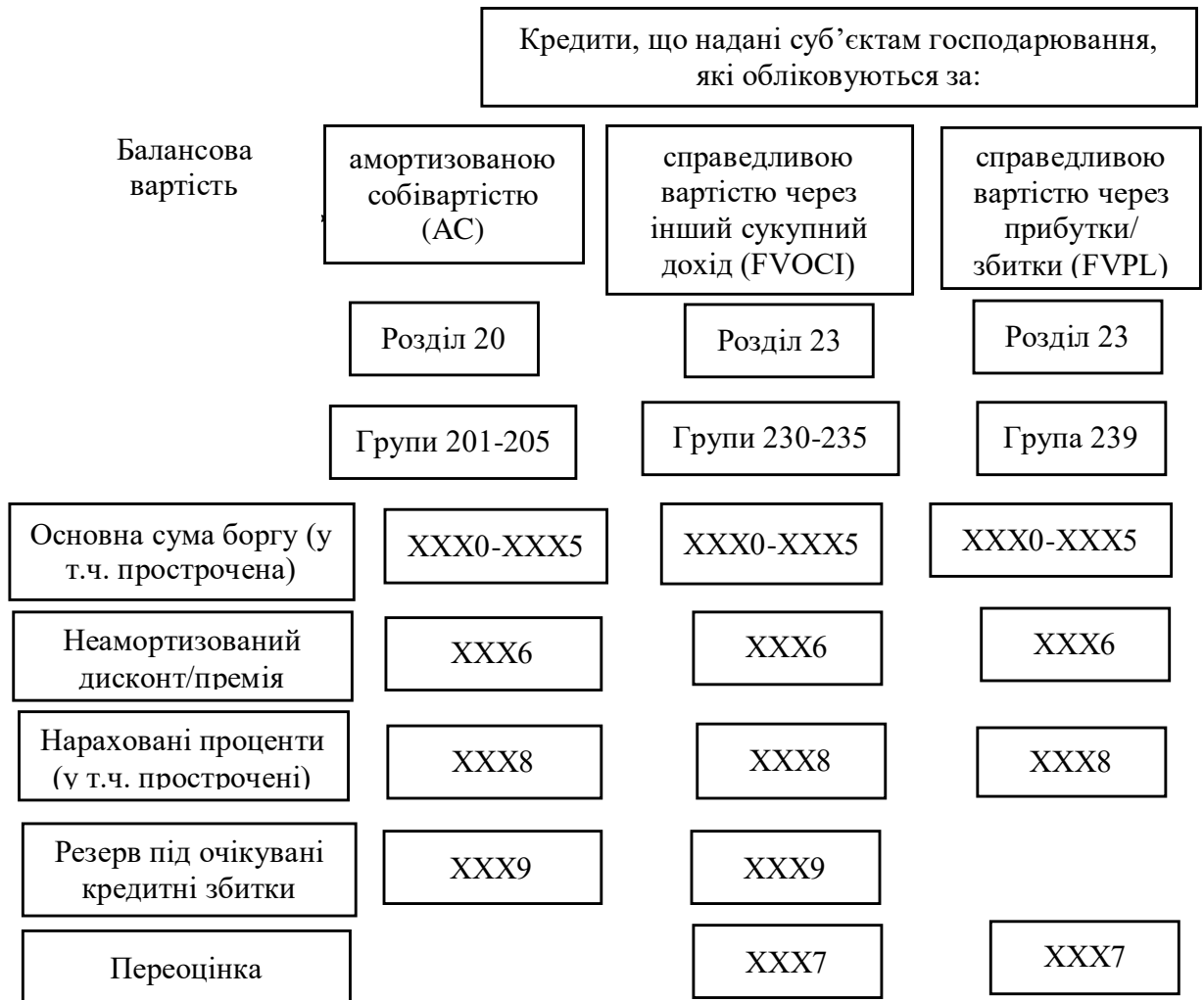

Рис. 3.5 – Загальна схема побудови групи рахунків для обліку, що надані суб'єктам господарювання

Враховуючи вимоги МСФЗ 9, а саме вимоги до розкриття інформації в примітках в АТ «Укресімбанк» необхідно вже на підставі даних за 2023 р. підготувати тестову фінансову звітність з урахуванням нових рахунків згідно з МСФЗ 9 та порівняльну фінансову інформацію щодо зміни облікової політики, оцінити потенційний вплив на фінансову звітність та результати діяльності.

Таким чином, внесення відповідних методичних аспектів до внутрішніх положень АТ «Укрексімбанк» дозволить банку мінімізувати труднощі пов'язані з імплементацією МСФЗ 9 в облікову практику. Актуалізація означених аспектів обумовлюється і тим, що відповідно до вимог МСФЗ банк повинен значно розширювати обсяги інформації, що підлягає розкриттю в примітках до фінансової звітності, зокрема, щодо групування активів, критеріїв збільшення кредитного ризику їх знецінення, визначення дефолту тощо.

3.2. Формування обліково-інформаційної системи установи банку в контексті удосконалення аудиторської діяльності

Організація і методика обліку, аналізу, аудиту операцій банківської установи має враховувати всі особливості роботи банку, наявність економічних, технічних можливостей банку, фінансових ресурсів тощо. Вимогами, що висуваються до обліку депозитних операцій банківської установи, є: системність, оперативність, забезпечення стратегічного розвитку, орієнтація не тільки на поточний результат, а й на ефективну діяльність у довгостроковому періоді.

Відповідно до вимог МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання і оцінка» визначено, що розміщені (залучені) СВ(Д) первісно визнаються за СВ, включаючи витрати на операцію. Якщо банк залучає депозит за ставкою, яка відрізняється від ринкової, він відразу під час первісного визнання має відобразити в обліку та фінансовій звітності прибуток або збиток, який розраховується як різниця між СВ та вартістю договору. При цьому виникають проблемні питання: як розрахувати СВ депозиту за умови обміну на подібне зобов'язання, якщо відсутнє чітке визначення подібного критерію; які складові має справедлива вартість, що має включатися у вартість договору.

Таким чином, Банк має визначати справедливу вартість фінансового активу або фінансового зобов'язання шляхом дисконтування всіх очікуваних

майбутніх грошових потоків із застосуванням ринкової процентної ставки щодо подібного фінансового інструменту. Розроблені пропозиції потребують відповідних змін в інформаційній системі банку щодо обліку депозитів.

У «Scrooge3. Договірна система» всі рахунки, використовувані для обслуговування депозитного договору, діляться на типи, виходячи не тільки з їх смислового навантаження, але і за способом створення в системі. Основний рахунок депозитного договору – це рахунок, з якого здійснюється надання банком послуги клієнтові і такий рахунок у будь-якого депозитного договору може бути тільки один.

Наявність такого рахунку для будь-якого депозитного договору (окрім генерального) обов'язково, вказівку балансового номера рахунку можна задати на першій вкладці шаблону «Шаблон» або створити вже в самому депозитному договорі в таблиці «Рахунки депозитного договору – Зміна», викликається дана таблиця натисканням на кнопку «Рахунки».

1. Зв'язані рахунки – додаткові рахунки, які беруть участь в обслуговуванні депозитного договору, створюються в шаблоні на вкладці «Рахунки» або в самому депозитному договорі в таблиці «Рахунки депозитного договору, – Зміна», викликається дана таблиця натисненням на кнопку «Рахунки».

2. Додаткові рахунки – це зовнішні рахунки (наприклад, рахунки в іншому банку), обов'язково створюється в самому депозитному договорі в таблиці «Рахунки договору – Зміна», викликається дана таблиця натисненням на кнопку «Рахунки».

3. Рахунки зв'язаного договору – це рахунки, які створені в пов'язаному з даним депозитним договорі.

Для зручного ведення груп депозитних договорів є така опція як «Типи депозитних договорів». По своїй структурі нагадує «теки» (директорії) Windows, в постачанні складається з однієї кореневої теки, яка називається «Типи депозитних договорів», решту всіх тек додає користувач (депозитний працівник) системи, залежно від принципу розділення існуючих депозитних

договорів на групи, який задає внутрішня політика банку. При необхідності депозитні договори можна вільно переміщати з однієї теки в іншу, таким чином, реорганізовувавши робочий простір і внутрішню структуру зберігання депозитних договорів.

Дуже зручний додатковий механізм, використовуваний додатком «Типи депозитних договорів», – це можливість налаштувати завдання і формули, для побудови графіка обслуговування кожної конкретної групи депозитних договорів. Завдання для Типів депозитних договорів мають найвищий пріоритет, тому будь-який депозитний договір, поміщений в теку, з налаштованими завданнями обслуговуватиметься виходячи з графіка завдань теки, в якій він знаходиться, ігноруючи при цьому власний графік (додаток Ж).

За допомогою додаткових угод можна змінювати наступні характеристики депозитного договору: основний рахунок депозитного договору; термін дії депозитного договору; код терміну дії депозитного договору; ставку депозитного договору; суму депозитного договору; пролонгувати депозитний договір: змінювати додатковий реквізит, використовуваний в звітності НБУ; клас депозиту; категорію ризику депозиту; тип забезпечення.

Налаштування додаткових угод система дозволяє як повне блокування створення змін за допомогою додаткових угод, так і створення універсальної додаткової угоди, за допомогою якої можна міняти всі дев'ять характеристик депозитного договору в певній системі. Створення і налаштування додаткових угод: «Загальні налаштування договірної системи» вкладка «Системи» команда «Створити»/«Змінити» на потрібному елементі системи вкладка «Стану депозитних договорів».

Вкладка «Реквізити»: Дата закінчення – система дозволяє зміну кінцевої дати депозитного договору, продовження депозитного договору. Процентна ставка – система дозволяє зміну процентної ставки депозитного договору. Сума – система дозволяє зміну суми депозитного договору. Рахунок – система дозволяє зміну основного рахунку депозитного договору (причому можна як

створити новий рахунок, так і просто прив'язати що існує). Потрібно врахувати наступні нюанси, якщо прив'язується існуючий рахунок, то він повинен бути створений для фізичних або юридичних осіб, що і основний рахунок в депозитному договорі, залишок на рахунку може бути будь-яким як позитивним, так і негативним система дозволяє. Пролонгація – встановлюється додатковий реквізит, який бере участь в звітності Нацбанку. Забезпечення – система дозволяє змінити тип забезпечення. Ризик – система дозволяє змінити групу ризику, а з нею і рахунок, пов'язаний з даною групою. Текст розпорядження: Текст звіту – шаблон, по якому будуватиметься звіт при створенні додаткової угоди.

Вкладка «Дії»: Автоматичне створення рахунків – можна встановити, якщо додаткова угода пов'язана із створенням нового рахунку депозитного договору. Генерація наказів на рахунки – аналогічне «Автоматичне створення рахунків». Друк розпоряджень – аналогічне «Автоматичне створення рахунків». Синхронізувати рахунки з шаблоном – може використовуватися в додатковій угоді, якщо мова йде про рахунках або контррахунках резерву, пов'язаних з категорією ризику. Дія аналогічно такій же властивості в рахунках шаблону і працюватиме тільки в тому випадку, якщо не встановлено в шаблоні.

Вставка додаткової угоди в договір. Команда «Змінити» для потрібного депозитного договору > кнопка «Додаткової угоди» > команда «Додати» вибрати тип додаткової угоди. При створенні потрібно вказати дату реєстрації і дату почала дії додаткової угоди, а так само змінити характеристику, для якої була створена дана додаткова угода. Протягом одного дня можлива реєстрація декількох додаткових угод, але при цьому, стан депозитного договору на вказану дату визначатиметься таким чином: всі додаткові угоди будуть згруповані по основних характеристиках депозитних договорів, які вони міняли; значення кожної з характеристик визначатиме остання створена додаткова угода по даній характеристиці. При створенні додаткової угоди дата реєстрації і дата почала дії угоди можуть бути вказані, як дати, які вже

пройшли (тобто додаткову угоду можна безперешкодно додавати в договір заднім числом). Всі депозитні договори, представлені в системі обов'язково мають основний рахунок. Єдине виключення – це генеральний договір, який використовується при створенні траншевої лінії. Депозитна лінія, підтримувана системою, буває двох видів:

- з траншами – необхідна для організації складних схем, коли, наприклад, полягає депозитний договір з клієнтом під різні види діяльності, коли суми йдуть на різні номери балансових рахунків, в різних валютах, під різні відсотки і під різні терміни;
- без траншей – по суті, звичайний депозитний договір, але при цьому поновлюваний по умовчанню.

Депозитна лінія з траншами складається з одного генерального депозитного договору і декількох траншей. У генерального депозитного договору немає основного рахунку, процентного рахунку, процентної ставки, але для нього є рахунки ліміту, резерву, може здійснюватися облік відкриття депозитної лінії, вилучатися комісія за відкриття і за невикористаний ліміт.

Генеральні депозитні договори бувають мультивалютними і моновалютними. Якщо генеральний договір мультивалютний, то можливе відкриття траншей в різних валютах, якщо він моновалютний, то відкриття траншей можливе завжди тільки у валюті генерального депозитного договору. Коректування ліміту завжди проводиться у валюті генерального депозитного договору.

При реєстрації кожного нового транша, завжди виконується перевірка на те, щоб сума всіх траншей (з урахуванням того, що реєструється) не перевищувала суми генерального депозитного договору. Якщо сума траншей перевищує суму генерального депозитного договору, то система видасть повідомлення про помилку і вкаже користувачеві максимальну суму, що залишилася, у вказаній валюті.

Транш – існує в рамках генерального депозитного договору, характеризує конкретну операцію (операції). Має всі характеристики

генерального депозитного договору плюс основні характеристики звичайного договору. Депозитна лінія без траншей всі характеристики звичайного депозитного договору, тобто основний рахунок, процентний рахунок, проте по аналогії з депозитною лінією, що має транші, видається / береться частинами, тобто це поновлюваний депозит.

У «Scrooge3. Договірна система» створення поновлюваного депозиту – це завжди створення депозитного договору на основі шаблону безтраншевої депозитної лінії. Ідентичність побудови системи для всіх різновидів банківських продуктів (депозити, депозити, міжбанківські операції тощо). Будь-який договір, створений в системі, обов'язково заснований на шаблоні. Всі шаблони мають однаковий принцип створення і настройки, що робить систему універсальною в роботі, не залежно від того варіант якого банківського продукту створюється і настраюється.

Існує два механізми в системі, на основі яких працюють всі види нарахувань: базовий і розширений. Під базовим, ми розуміємо механізм обчислень, заснований на вбудованих в систему алгоритмах, режим роботи яких встановлюється через глобальні параметри системи. Під розширеним, ми розуміємо механізм, заснований на «складних» правилах нарахувань, що вимагають від користувача вказівки додаткових умов для розрахунку.

Всі види нарахування мають загальний діалоговий інтерфейс з поряд додаткових параметрів, що указуються користувачем. Всі параметри, що задаються користувачем, – це додаткові режими нарахувань. У даному пункті зробимо короткий спрощений огляд що надаються користувачеві режимів нарахування:

- дати (період розрахунку) - на вказану дату – дані, виведені у відомість, будуватимуться на вказану користувачем дату; дата, з якою починаються обчислення, визначається системою, як дата останній раз дії, що виконувалася із заданим типом нарахування + один день; за діапазон дат – початкову і кінцеву дати діапазону нарахувань визначає користувач, хоча для деяких розрахунків все одно система контролює

користувача при вказівці початкової дати розрахунку по алгоритму, описаному в попередньому пункті.

- з перерахунком – обчислення проводяться повторно по наявних в системі фактах, оскільки дані, на основі яких вони були отримані, змінилися і розрахунки вимагають коректування; дана ситуація може виникнути в двох випадках: нарахування були виконані за період в майбутньому (наприклад, до кінця поточного місяця), а погашення було до кінця періоду, але вже після самого факту проводки по нарахуванню процентів; якісь дані депозитного договору не були змінені вчасно і нарахування були виконані за неактуальними даними.
- з перерахунком і перерахунком – працює аналогічно «з перерахунком», тільки обчислення засновані на реальному русі засобів на процентному рахунку.
- з угрупованнями – в цьому режимі, передбачається, що вказаний період, якщо в нім мінявся тільки залишок на рахунку, з яким пов'язані нарахування, не розбивається на періоди, а обчислення можна проводити по приведеній формулі, слід відмітити, що при використанні даного режиму буде втрачена все аналітика розрахунку.
- показувати нульові рядки – відобразити в окремому рядку результат нарахувань, навіть якщо він рівний нулю.
- по попередніх залишках – нарахування виконується за даними попередніх, а не підтверджених, залишків на рахівницях; таке нарахування можливе в межах одного банківського дня.
- групувати нарахування у відомості – виводити у відомості підсумковий результат нарахувань, що має наступні додаткові характеристики: перелік параметрів депозитних договорів, на основі яких зроблені дані нарахування; результат обчислень – узагальнений; без виведення розбиття діапазону нарахування, на основі заздалегідь створеного плану нарахувань.

- метод передачі даних (DataSet – даний режим використовується для обробки середніх об'ємів даних; DataFile – даний режим використовується для обробки великих об'ємів даних).

Існують 3 моделі нарахування відсотків:

- по факту – нарахування завжди проводиться з факту останнього нарахування (якого у вказаному діапазоні може і не бути) і по планову подію, яка потрапляє у вказаний в діалозі діапазон: якщо планованої події в даному діапазоні немає, то відомість буде порожня; якщо депозит, то вважає без події «Капіталізація». Крижок «Примусове нарахування» використовується в тому випадку, якщо в діапазон нарахування, не потрапляють планові події, а розрахунок провести потрібно: в цьому випадку в таблицю подій нарахувань відсотків в останню дату вказаного діапазону нарахування буде додано нову фактичну подію.
- за прогнозом – працює за тією ж схемою, що і нарахування по факту, але: враховується капіталізація (у депозитах), але не враховується планове погашення тіла депозиту; не додає події в список подій, розрахунок ведеться виключно за вказаний період, наявність в подіях планового в даному періоді необов'язково; використовувати крижок «Примусове нарахування» сенсу не має в даній моделі нарахування.
- за планом – представлено в платіжному календарі, найоптимістичніше нарахування за умови виконання графіка депозитного договору. Об'єктом, за допомогою якого створюються проводки в системі, служить документ. Існує два види документів: документ з однією проводкою: один документ – одна пов'язана з ним проводка; документи з багатою кількістю проводок: один документ – декілька пов'язаних з ним проводок.

Слід звернути увагу, що документи з багатою кількістю проводок створюються виключно системою, вручну можна створити тільки документ з однією проводкою. У системі механізм нарахувань відокремлений від

механізму формування проводок, завдяки чому можна багато разів виконувати нарахування, без формування і переформування проводок по їх результатах.

Додатково, для розширення функціональності, при виконанні нарахувань підтримується виклик команди на формування проводок, тому в «Scrooge3. Договірна система» проводки можна створювати наступними способами: у параметрах нарахування викликати механізм формування проводок; виконувати нарахування і формувати проводки з різних застосувань, в різний час, але в строго певній послідовності: спочатку нарахування, потім за даними нарахування - проводки. Додаток «Формування проводок» може працювати в двох режимах: режим відомості – використовується як попередній інформаційний звіт та режим формування проводок – використовується для формування проводок і має наступні додаткові можливості:

- відкладений – створюється попередній інформаційний звіт по даній операції, проводки не формуються;
- попередній – в даному режимі формуються документ і відомість по даній операції.

Документ, підтверджує наступні дії системи: система резервує суму заздалегідь виконаного нарахування на вказаних в проводці рахунках; дана сума стає недоступною для подальшого використання системою; переказ грошей з одного рахунку на інший, вказаний в проводці, системою не проводиться;

- остаточний – результатом даної дії є формування документа і відомості: документ, підтверджує переклад суми, заздалегідь виконаного нарахування, системою з одного рахунку на інший, вказаний в проводці.

Підсистема 02 «Управління депозитними операціями» (УКО) включає комплекс задач із мобілізації, раціонального розміщення депозитних ресурсів і контролю за їхнім станом призначена забезпечити автоматизацію депозитних операцій. У підсистемі автоматизуються такі функції: складання балансового портфеля позик; аналіз фінансового стану й оцінювання

депозитоспроможності позичальників; укладання депозитних договорів; відкриття позикових рахунків клієнтів та передача інформації про них у підсистему ОДБ; розрахунок і нарахування відсотків за користування позикою; контроль подій по кожній позиції та відстеження заборгованості за позикою і відсотками на основі інформації про фактичні платежі з підсистеми ОДБ; нарахування пені за прострочену заборгованість; формування файлу "Досьє клієнта" (розділ "Архів за депозитами") і оцінювання клієнта з метою налагодження подальших відносин з ним

Висновки до розділу 3

На сьогодні основний комплекс заходів направлений на удосконалення організації обліку АТ «Укресімбанк» обумовлений імплементацією МСФЗ 9 «Фінансові інструменти». Відповідно у внутрішні регламенти АТ «Укресімбанк» повинні вноситися відповідні коригування щодо питань класифікації та оцінки фінансових активів, особливо в аспектах визначення бізнес-моделей та проведення SPPI-тесту (аналіз контрактних грошових потоків на наявність серед них виключно платежів на погашення основної суми та процентів); моделей очікуваних кредитних збитків; форматів розкриття інформації у фінансовій звітності згідно з новими вимогами та інших проблемних питань. Внесення відповідних методичних аспектів до внутрішніх положень АТ «Укресімбанк» дозволить банку мінімізувати труднощі пов'язані з імплементацією МСФЗ 9 в облікову практику.

ВИСНОВКИ

Розкриваючи сутність та основні принципи фінансового обліку в банку з'ясовано що фінансовий облік у банках повинен забезпечувати своєчасне надання правдивої порівняльної інформації про активи, зобов'язання, фінансовий стан та результати діяльності банку, а також давати можливість прогнозування і визначення стратегії розвитку діяльності банку. Джерелом достовірної інформації про фінансово-економічний стан є дані фінансового обліку, без яких неможливо досягнути оптимізації ринкових процесів та раціонального функціонування економіки.

Розглядаючи організаційні та методичні аспекти процесу внутрішнього аудиту в банку дійшли висновку, що у зовнішніх і внутрішніх аудиторів різні пріоритети та підходи, але їх діяльність має багато спільних засад. Зовнішні і внутрішні аудитори працюють для однієї і тієї ж установи і мають певні спільні цілі, зокрема, збереження активів, тестування внутрішнього контролю і подання до розгляду керівництву рекомендацій щодо вдосконалення внутрішнього контролю, ефективності діяльності банку тощо.

Визначаючи особливості складання фінансової звітності банку з'ясувалося, що міжнародні стандарти фінансової звітності виступають ефективним інструментом отримання повної і зрозумілої для всіх користувачів інформації про діяльність банківських установ, порівняння результатів їх діяльності з метою забезпечення адекватної оцінки їх потенціалу та ухвалення відповідних управлінських рішень у світлі приєднання України до світової економіки. На нашу думку, перехід на міжнародні стандарти фінансової звітності є принципово необхідним. Це збільшить довіру клієнтів до банків, оскільки, МСФЗ роблять прозорою діяльність банків, дають можливість користувачам отримувати достовірну інформацію щодо банківської діяльності.

Надаючи загальну організаційно-економічну оцінку банківській установи дійшли висновку, що АТ «Укресімбанк» є одним з провідних банків

України, що має найрозгалуженішу мережу. Аналіз активів банку показав переважання у їх складі кредитів та заборгованості клієнтів, що є характерним для усіх банківських установ і пов'язано із специфікою їх діяльності. Оцінка результатів діяльності АТ «Укресімбанк» вказує на його стабільний фінансовий стан протягом 2021 - 2023 років. Вищезазначені особливості функціонування банку дозволяють йому підтримувати конкурентоспроможність у банківській системі України.

Надаючи оцінку організації фінансового обліку в банку визначили що Питання формування фінансових результатів підприємства завжди перебувало і продовжує перебувати під увагою численних контролюючих органів. Тому надзвичайно важливим є досконале володіння питаннями нормативно-правового забезпечення процесу формування фінансових результатів, що дозволить зменшити порушення та штрафні санкції з боку контролюючих органів.

Проаналізувавши методику внутрішнього аудиту АТ «Укресімбанк» можна стверджувати що в основу діяльності аудиту в банку покладено вивчення реальних фактів, виключена можливість впливів суб'єктивної думки на прийняття тих чи інших рішень, неупередженість в оформленні отриманих результатів. Об'єктивність є визначальною умовою ефективної роботи аудитора. Принцип об'єктивності забезпечується шляхом передбачення в процедурах аудиту спільних з іншими аудиторами дій керівника служби внутрішнього та зовнішнього аудиту з метою запобігання одноосібних рішень. Нагальна необхідність у такій перевірці внутрішнім аудитом, особливо актуальна ще і тому, що зовнішній аудит, як правило, здійснює її після річного звіту, який може бути складений з помилками і порушеннями, а, отже може бути недостовірним.

З метою удосконалення банківської облікової системи необхідно провести комплекс заходів щодо організації обліку АТ «Укресімбанк» обумовленого імплементацією МСФЗ 9 «Фінансові інструменти». Відповідно у внутрішні регламенти АТ «Укресімбанк» повинні вноситися відповідні

коригування щодо питань класифікації та оцінки фінансових активів, особливо в аспектах визначення бізнес-моделей та проведення SPPI-тесту; моделей очікуваних кредитних збитків; форматів розкриття інформації у фінансовій звітності згідно з новими вимогами та інших проблемних питань. Внесення відповідних методичних аспектів до внутрішніх положень АТ «Укресімбанк» дозволить банку мінімізувати труднощі пов'язані з імплементацією МСФЗ 9 в облікову практику.

Для удосконалення аудиторської діяльності необхідно, щоб організація і методика обліку, аналізу, аудиту операцій банківської установи відповідали вимогам що висуваються до обліку операцій банківської установи: системність, оперативність, забезпечення стратегічного розвитку, орієнтація не тільки на поточний результат, а й на ефективну діяльність у довгостроковому періоді та мала враховувати всі особливості роботи банку, наявність економічних, технічних можливостей банку, фінансових ресурсів тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Юхименко П.І. Монетаризм: теорія і практика: монографія. Київ: Кондор, 2015. 312 с
2. Закон України Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні від 16.07.1999 № 996-XIV URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/t990996?an=0&ed=2022_07_19
3. Постанова правління НБУ Про затвердження Положення про організацію бухгалтерського обліку, бухгалтерського контролю під час здійснення операційної діяльності в банках України від 04.06.2018 №75 URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/law/04072018_75.pdf
4. Облік і аудит у банках: підручник. Київ: КНЕУ, 2014. 536 с.
5. Облік і аудит у банках: навч. посіб. / за ред. О.В. Васюренка. Київ: Знання, 2016. 595 с.
6. Тиркало Р.І. Банківські операції з цінними паперами: монографія. Тернопіль: Картбланш. 2014. 211 с.
7. Шульга Н.П. Банківський контролінг: теорія, методологія, практика: монографія. Київ: Київ. нац. торг. екон. ун-т, 2014. 326 с.
8. Центральний банк і грошово-кредитна політика: навч. посіб. за ред. Т.Д. Косової. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 328 с.
9. Васильченко З.М. Комерційні банки: реструктуризація та реорганізація: монографія. Київ: Кондор, 2014. 528 с.
10. Постанова правління НБУ Про затвердження Положення про організацію внутрішнього аудиту в банках України від 10.05.2016 № 311 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0311500-16#Text>
11. Єлисеєва О.К. Особливості складання фінансової звітності банківськими установами України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип. 11. Ч. 3. С. 147–150.
12. Фінансовий облік та фінансова звітність у банках: Навчальний посібник. За заг. Ред. Г.П. Табачук, О.М. Сарахман. Київ: УБС НБУ, 2017. 430 с.

13. Колісник В.Ю. Проблеми і перспективи складання фінансової звітності відповідно до Міжнародних стандартів обліку та звітності. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/>
14. Концептуальна основа фінансової звітності. URL: http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_009
15. Литвин Н. Б. Фінансовий облік у банках (у контексті МСФЗ): підручник. Київ: «Центр учбової літератури», 2017. 676 с.
16. Касич А.О. Проблеми впровадження МСФЗ в Україні та шляхи їх вирішення. *Облік і фінанси*. 2023. № 1(59). С. 22–27.
17. Легка С.А. Актуальні проблеми переходу українських підприємств на Міжнародні стандарти фінансової звітності. *Студентський вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/>
18. Закон України Про банки і банківську діяльність від 29.07.2023 №2121-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#n195>
19. Разбродська О.О., Левченко І.А. Особливості застосування фінансової звітності банківськими установами України за МСФЗ. *Фінанси, облік, банки*. 2018. № 1 (23). С. 163 -169
20. Варцаба В.І., Машіко К.С. Облік у банках (у таблицях і схемах): Навч. посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2016. 184 с.
21. Кійко Ю. Т. Види внутрішнього аудиту в ХХІ. *Проблеми розвитку фінансово-кредитної системи* : збірник тез XVII міжнародної наукової конференції молодих вчених, аспірантів та студентів, 30- 31 березня 2017 року / ЛННІ ДВНЗ “Університет банківської справи”. Львів, 2017. С. 14 368-371.
22. Кійко Ю. Т. Методичні прийоми і процедури проведення внутрішнього аудиту діяльності банку. *Вісник Університету банківської справи*. 2017. № 2 (29).т С. 69-74.

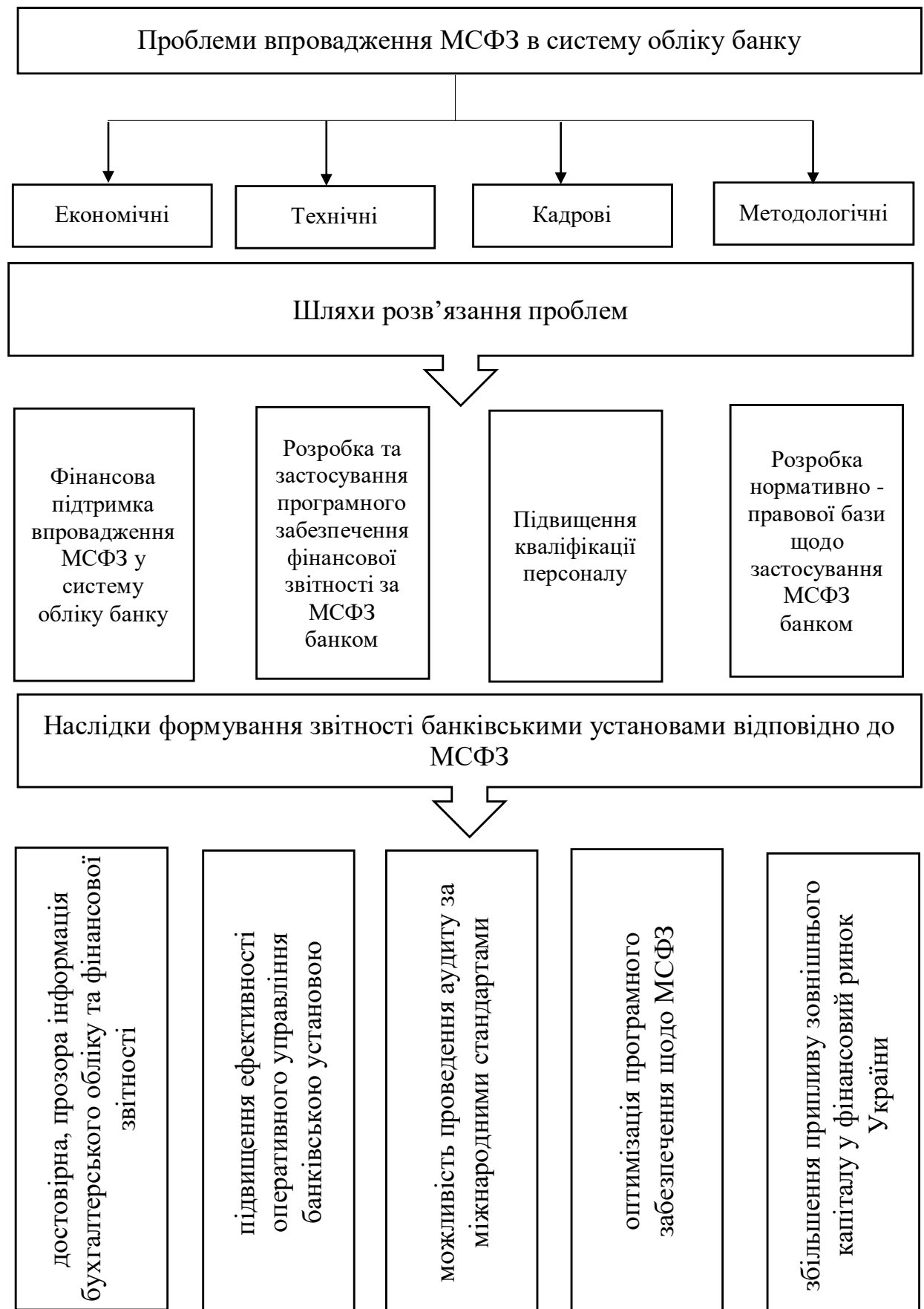
23. Методичні вказівки щодо застосування стандартів внутрішнього аудиту в банках України: Затверджено Постановою Правління НБУ від 20.07.1999 р. № 358.
24. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України: Постанова Правління Національного банку України від 02.08.2004 р. № 361 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04>
25. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг - міжнародні професійні стандарти для здійснення аудиторської діяльності (2015) 2016 / Міжнародна федерація бухгалтерів. URL: <http://www.apu.com.ua/msa>
26. Міжнародні стандарти професійної практики внутрішнього аудиту (стандарти), редакція 2017 року / Рада з Міжнародних Стандартів Внутрішнього Аудиту. URL: https://www.iaa.org.ua/?page_id=189
27. Мішина Ю. О. Євсєєнко В.О. Проблеми становлення та розвиток внутрішнього аудиту в Україні. *Економічні науки*. Серія: Облік і фінанси. 2023. Вип. 10 (3). С. 519-524.
28. Назарова К. О. Аудит у запобіганні корпоративному шахрайству. *Бізнес Інформ*. 2017. №10. С. 296-300.
29. Овчарик Р. Ю. Аудит на базі комп'ютерних програм: продуктивність, рентабельність та тенденції розвитку. *Інтернаука*. Серія : Економічні науки. 2017. № 1. С. 68-72.
30. Положення про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України : затверджено Постановою Правління НБУ від 20.03.1998 № 114. URL : <http://www.bank.gov.ua>
31. Положення про організацію внутрішнього аудиту в банках України, затверджене Постановою Правління НБУ від 10.05.2016 р. № 311 URL: <http://www.bank.gov.ua>

32. Янчева Л. М. Удосконалення проведення внутрішнього аудиту в комп'ютерному середовищі. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2022. Вип. 2. С. 3-11.
33. Положення про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банках України : Постанова Правління НБУ від 30 грудня 1998 р. № 566 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0056-99#Text>
34. Облік і аудит у банках : підручник. За ред. А.М. Герасимовича. Київ: КНЕУ, 2014. 536 с.
35. Облік і аудит у банках: навч. посіб. За ред. О.В. Васюренка. Київ: Знання, 2016. 595 с
36. Шульга Н.П. Банківський контролінг: теорія, методологія, практика: монографія. Київ: Київ. нац. торг. екон. ун-т, 2014. 326 с.
37. Ковалевич Д.А. Організація фінансового обліку в банках. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 9. С. 998 - 991. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/170.pdf
38. Офіційна сторінка АТ «Укрексімбанк» URL: <https://www.eximb.com/ua/bank/>
39. Кулиняк І. Банки з іноземним капіталом: рейтингування та роль у забезпеченні сталого розвитку фінансового сектору України. *Вісник АПСВТ*. 2018. №. 3. С. 36-50.
40. Джолос А. В. Організація і методика використання звітності банків для розробки системи їх рейтингування: дис. Сумський державний університет, 2018.
41. Савченко Т. Г., Бурденко І. М. Сучасні тенденції обліку, аналізу й оподаткування в умовах євроінтеграції. 2020.
42. Гаврилко В. С. Іноземний капітал в банківській системі: вплив на фінансову стабільність та економічний розвиток країни : дис. Сумський державний університет, 2018

43. Мулик І. В. Кредитно–інвестиційна діяльність банків: сутність та значення для економіки України. *Регіональна бізнес-економіка та управління*. 2023. №. 3. С. 85-91.
44. Сімаков К. І., Бойчук І. П. Проблеми формування системи внутрішнього аудиту комерційного банку. *Науковий вісник Донбаської державної машинобудівної академії*. 2017. №. 3. С. 149 - 152.
45. Антонова А. О. Аналіз фінансової діяльності комерційних банків. *Управління розвитком*. 2014. №. 4. С. 28-30
46. Малахов В. А. Дискусійні питання визначення методики аудиту витрат на українських підприємствах. *Бізнес Інформ*. 2015. №. 12. С. 263-268.
47. Пилипчук Н. М. Методичний підхід до організації аналітичної роботи внутрішнього аудиту доходів від основної діяльності. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Економіка. 2015. №. 1 (2). С. 382 - 385.
48. Урусова З. П., Дорофєєва А. Б., Мосіяш І. В. Дослідження особливостей організації обліку та обліку доходів і витрат у банках. *Економічні студії*. 2018. С. 51.
49. Олабоді О. В. Облік. Оподаткування. Аудит: наук.-допом. бібліогр. покажч. Нац. ун-т харч. технол., Наук.-техн. б-ка. Київ, 2021. 234 с. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2489dd57-3522-4197-94ce-8c9c348c1632/content>
50. Омельченко В.Я., Коверза В.С., Мацука В.М. Методичні рекомендації щодо виконання та захисту кваліфікаційних робіт здобувачами вищої освіти ОПП «Облік і оподаткування» ОС «Магістр» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» усіх форм навчання. Київ: МДУ, 2023. 37 с.
51. Джулій Л. В., Білорусець Л. М., Ємчук Л. В., Бочуля Н. В. Особливості організації управлінського обліку в банках України. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 4(1). С. 86-89.

ДОДАТКИ

Схема процесу адаптації фінансової звітності банку до вимог за МСФЗ

Програма проведення аудиту комерційного банку

№	Що перевіряється	Що потрібно бути з'ясовано
1	2	3
1	Достовірність собівартості послуг основної діяльності	<p>Необґрунтоване завищення через невірне (свідоме або несвідоме) віднесення витрат на собівартість, замість власного прибутку (спецфондів), що залишається у розпорядженні банку – рахунок № 5020 «Фонд банку»: 1) амортизація невикористаних основних фондів, що призначені для задоволення соціальних і культурно - побутових потреб працівників банку (холодильники, телевізори, магнітофони, медичне та стоматологічне обладнання); 2) витрати на придбання новорічних та інших подарунків, святкування; 3) витрати на допомогу та утримання спортивних, медичних, благодійних та інших сторонніх організацій (міліції, КРУ, прокуратури), фонду захисту інвалідів, поховання тощо; 4) усі види капітальних ремонтів власних, але не орендованих основних засобів як виробничого, так і невикористаного призначення; 5) монтаж і облаштування пожежної сигналізації; 6) монтаж і облаштування охоронної сигналізації; 7) монтаж і облаштування телефонної мережі; 8) віднесення на собівартість зношення малоцінного інвентарю невикористаного призначення (посуд, постільна білизна, кавоварки, міксери, електрочайники тощо); 9) списання витрат при здійсненні попередньої оплати (кредит рахунку № 120 «Коррахунок у НБУ» без виправ - довуючих документів; 10) списання безнадійної та простроченої дебіторської заборгованості з господарських операцій банку; 11) списання сумнівної і безнадійної заборгованості клієнтів за виданими їм позичкам; 12) списання на собівартість різного виду заплачених пені та штрафів; 13) придбання програмного забезпечення (ЕОМ); 14) передчасне або в завищених розмірах віднесення на собівартість витрат майбутніх періодів; відсотків і комісійних клієнтам-власникам грошей на депозитні та інші рахунки, а також за користування їхніми коштами на розрахункових, поточних та валютних рахунках</p>
2	Достовірність списання на збитки різних витрат	<p>Необґрунтоване списання на збитки замість власного прибутку (спецфондів), що залишається в розпорядженні банку; 1) пені та штрафів усіх видів; 2) збитків від ліквідації та реалізації основних фондів; 3) нестачі різних матеріалів понад норму природного збитку;</p>

Продовження додатку Б		
1	2	3
		4) нестачі всіх видів матеріалів і основних засобів при не встановленні винуватців або у випадках відмови судом на відшкодування з них; 5) різних видів витрат без будь-яких документів; 6) незакінчених капітальних ремонтів власних основ 7) витрат на допомогу і утримання спортивних, медичних, культурних організацій і благодійних фондів, міліції, КРУ, прокуратури, фонду захисту інвалідів, поховання тощо
3	Достовірність зарахування до складу доходів різних їх видів	1. Повнота зарахування до складу доходів, а не кредиторської заборгованості або фондів банку різних видів надходжень від наданих банком послуг з метою зменшення розміру оподаткованого прибутку згідно з Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» № 289/97ВР від 22.05.97р.; 2. Те ж різних видів безкоштовно одержаних товаро - матеріальних цінностей; товарно-матеріальних цінностей; 4. Віднесення доходів поточного періоду до складу доходів майбутніх періодів з метою зменшення поточного прибутку до оподаткування [48, с. 55].

Додаток В

Звіт про фінансовий стан (Баланс) на 31.12.2021

Найменування статті	Примітки	Звітний період	Попередній період
1	2	3	4
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	22769615	10568680
Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України		0	0
Торгові цінні папери	7	0	0
Інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	8	10095933	4252179
Кошти в інших банках	9	637939	1949448
Кредити та заборгованість клієнтів	10	65462189	70236315
Цінні папери в портфелі банку на продаж	11	47441862	26561770
Цінні папери в портфелі банку до погашення	12	7195975	6890726
Інвестиції в асоційовані/асоційовані та дочірні ² компанії	13	24800	24800
Інвестиційна нерухомість	14	0	0
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток		299817	303058
Відстрочений податковий актив		80672	80180
Гудвіл	15	0	0
Основні засоби та нематеріальні активи	16	3945327	3374366
Інші фінансові активи	17	755749	123591
Інші активи	18	423133	176644
Необоротні активи, утримувані для продажу, та активи групи вибуття	19	0	0
Усього активів		159133011	124541757
Зобов'язання			
Кошти банків	20	16557088	22176386
Кошти клієнтів	21	94269726	56265913
Боргові цінні папери, емітовані банком	22	0	0
Інші залучені кошти	23	36698651	24790748
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток		0	0
Відстрочені податкові зобов'язання		0	0
Резерви за зобов'язаннями	24	1452542	200320
Інші фінансові зобов'язання	25	10383	27703
Інші зобов'язання	26	268084	210410
Субординований борг	27	2536133	1656729
Зобов'язання групи вибуття	19	0	0
Усього зобов'язань		151792607	105328209
Власний капітал			
Статутний капітал	28	30153460	30153460
Емісійні різниці	28	0	0
Незарєстровані внески до статутного капіталу	26	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		-23206271	-10935392
Резерви та інші фонди банку		0	0
Резерви переоцінки	29	393215	-4520
Неконтрольована частка ³		0	0
Усього власного капіталу		7340404	19213548
Усього зобов'язань та власного капіталу		159133011	124541757

Додаток В1

**Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід
(Звіт про фінансові результати) за 2021 рік**

Найменування статті	Примітки	Звітний рік	Попередній рік
1	2	3	4
Процентні доходи	31	18390444	13697251
Процентні витрати	31	-12499913	-8387280
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)		5890531	5309971
Комісійні доходи	32	2131468	1589980
Комісійні витрати	32	-497312	-330217
Результат від операцій з цінними паперами в торговому портфелі банку		0	0
Результат від операцій з хеджування справедливої вартості	43	0	0
Результат від переоцінки інших фінансових інструментів, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки через прибутки або збитки		6351993	168148
Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж	11	382	176852
Результат від операцій з іноземною валютою		316900	-119012
Результат від переоцінки іноземної валюти		-5184532	-3211748
Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		0	0
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	9, 10	0	0
Витрати/(доходи), які виникають під час первісного визнання фінансових зобов'язань за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	20, 21, 23	0	0
Відрахування до резерву під знецінення кредитів та коштів в інших банках	9, 10	-14952103	-10534045
Відрахування до резерву під знецінення дебіторської заборгованості та інших фінансових активів	17, 18	-171809	-125628
Знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	11	-782811	871685
Знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення	12	0	0
Відрахування до резервів за зобов'язаннями	24	-1251097	98085
Інші операційні доходи	33	121121	221303
Адміністративні та інші операційні витрати	34	-4245809	-4229947
Частка в прибутку/(збитку) асоційованих компаній	13	0	0
Прибуток/(збиток) до оподаткування		-12273078	-10114573
Витрати на податок на прибуток	35	0	99005
Прибуток/(збиток) від діяльності, що триває		-12273078	-10015568
Прибуток/(збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	19	0	0
Прибуток/(збиток) за рік		-12273078	-10015568
Інший сукупний дохід:			
Переоцінка цінних паперів у портфелі банку на продаж		441567	-649789
Переоцінка основних засобів та нематеріальних активів		-41633	-90968
Результат переоцінки за операціями з хеджування грошових потоків		0	0
Накопичені курсові різниці від перерахунку у валюту подання звітності		0	0
Частка іншого сукупного прибутку асоційованої компанії		0	0

Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	29	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування за рік		399934	-740757
Усього сукупного доходу за рік		-11873144	-10756325
Прибуток (збиток), що належить:			
власникам банку		-12273078	-10015568
неконтрольованій частці		0	0
Усього сукупного доходу, що належить:			
власникам банку		-11873144	-10756325
неконтрольованій частці		0	0
Прибуток/(збиток) на акцію від діяльності, що триває:	36		
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію		-476125	-606343
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію		0	0
Прибуток/(збиток) на акцію від припиненої діяльності:	36		
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію		0	0
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію		0	0
Прибуток/(збиток) на акцію, що належить власникам банку:	36		
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію за рік		-476125	-606343
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію за рік	34, 35	0	0

Додаток В2

Звіт про зміни у власному капіталі (Звіт про власний капітал) за 2021 рік

Найменування статті	Належить власникам банку					Усього власного капіталу
	статутний капітал	емісійні різниці	резервні, інші фонди та резерви переоцінки	нерозподілений прибуток	усього	
1	3	4	5	6	7	9
Залишок на кінець періоду, що передує попередньому періоду (до перерахунку)	17481716	0	741029	965090	19187835	19187835
Вплив змін облікової політики, виправлення помилок та вплив переходу на нові та/або переглянуті стандарти і тлумачення	0	0	0	0	0	0
Скоригований залишок на початок попереднього періоду	17481716	0	741029	965090	19187835	19187835
Усього сукупного доходу	0	0	-745549	-10010776	-10756325	-10756325
Емісія акцій:						
номінальна вартість	12671744	0	0	-1072904	11598840	11598840
емісійний дохід	0	0	0	-603772	-603772	-603772
Власні акції, що викуплені в акціонерів:						
купівля	0	0	0	0	0	0
продаж	0	0	0	0	0	0
анулювання	0	0	0	0	0	0
Об'єднання компаній	0	0	0	0	0	0
Дивіденди	0	0	0	-213030	-213030	-213030
Залишок на кінець попереднього періоду	30153460	0	-4520	-10935392	19213548	19213548
Усього сукупного доходу	0	0	397735	-12270879	-11873144	-11873144
Емісія акцій:						
номінальна вартість	0	0	0	0	0	0
емісійний дохід	0	0	0	0	0	0
Власні акції, що викуплені в акціонерів:						
купівля	0	0	0	0	0	0
продаж	0	0	0	0	0	0
анулювання	0	0	0	0	0	0
Об'єднання компаній	0	0	0	0	0	0
Дивіденди	0	0	0	0	0	0
Залишок на кінець звітного періоду	30153460	0	393215	-23206271	7340404	7340404

Додаток В3

Звіт про рух грошових коштів за прямим методом за 2021 рік

Назва статті	Примітки	Звітний рік	Попередній рік
1	2	3	4
Грошові кошти від операційної діяльності:			
Процентні доходи, що отримані		15253497	10076649
Процентні витрати, що сплачені		-12613693	-8134653
Комісійні доходи, що отримані		2127149	1586481
Комісійні витрати, що сплачені		-497123	-330313
Результат операцій з торговими цінними паперами		0	0
Результат операцій з фінансовими похідними інструментами		505726	87811
Результат операцій з іноземною валютою		316900	-119012
Інші отримані операційні доходи		101031	196694
Витрати на утримання персоналу, сплачені		-2545097	-2547968
Адміністративні та інші операційні витрати, сплачені		-1247046	-1031519
Податок на прибуток, сплачений		3241	-361144
Грошові кошти отримані/ (сплачені) від операційної діяльності до змін в операційних активах та зобов'язаннях		1404585	-576974
Зміни в операційних активах та зобов'язаннях		0	0
Чисте (збільшення)/зменшення обов'язкових резервів у Національному банку України		425000	526812
Чисте (збільшення)/зменшення торгових цінних паперів		0	0
Чисте (збільшення)/зменшення інших фінансових активів, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах		0	0
Чисте (збільшення)/зменшення коштів в інших банках		441673	-91153
Чисте (збільшення)/зменшення кредитів та заборгованості клієнтів		5041231	-8293697
Чисте (збільшення)/зменшення інших фінансових активів		-116497	-787
Чисте (збільшення)/зменшення інших активів		-107583	-728
Чисте збільшення/(зменшення) коштів банків		-5863528	-4176863
Чисте збільшення/(зменшення) коштів клієнтів		29053548	814743
Чисте збільшення/(зменшення) боргових цінних паперів, що емітовані банком		0	0
Чисте збільшення/(зменшення) резервів за зобов'язаннями		-6521	-13218
Чисте збільшення/(зменшення) інших фінансових зобов'язань	9, 17	46671	94607
Чисті грошові кошти, що отримані/ (використані) від операційної діяльності	9, 17	30318579	-11717258
Грошові кошти від інвестиційної діяльності:			
Придбання цінних паперів у портфелі банку на продаж	10	-363694763	-125376554
Надходження від реалізації цінних паперів у портфелі банку на продаж	10	343925879	136001477
Придбання цінних паперів у портфелі банку до погашення	14	0	0
Надходження від погашення цінних паперів у портфелі банку до погашення	14, 17	0	0

Придбання дочірніх компаній за мінусом отриманих грошових коштів		0	0
Находження від реалізації дочірньої компанії за мінусом сплачених грошових коштів	44	0	0
Придбання асоційованих компаній	17	0	0
Находження від реалізації асоційованих компаній	11	0	0
Придбання інвестиційної нерухомості	11, 17	0	0
Находження від реалізації інвестиційної нерухомості	12	0	0
Придбання основних засобів	12, 17	-1050704	-641761
Находження від реалізації основних засобів	14	585	5644
Придбання нематеріальних активів	14, 17	-114622	-57383
Находження від вибуття нематеріальних активів		0	0
Дивіденди, що отримані	21	0	0
Чисті грошові кошти, що отримані/(використані) від інвестиційної діяльності	21	-20933625	9931423
Грошові кошти від фінансової діяльності:			
Емісія простих акцій	25	0	0
Емісія привілейованих акцій	25	0	0
Інші внески акціонерів, крім емісії акцій	26	0	0
Викуп власних акцій	26	0	0
Продаж власних акцій	26, 27	0	0
Отримання субординованого боргу	26	0	0
Погашення субординованого боргу	26	0	0
Отримання інших залучених коштів	26	0	3357755
Повернення інших залучених коштів	26, 27	-552441	-315992
Дивіденди, що виплачені		0	-213030
Інші виплати акціонерам, крім дивідендів		0	0
Чисті грошові кошти, що отримані/ (використані) від фінансової діяльності	1, 4	-552441	2828733
Вплив змін офіційного курсу Національного банку України на грошові кошти та їх еквіваленти	1, 4	3368422	1918289
Чисте збільшення/(зменшення) грошових коштів та їх еквівалентів	1, 4	12200935	2961187
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок періоду	1, 4	10568680	7607493
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець періоду	1, 4	22769615	10568680

Звіт про фінансовий стан (Баланс) на 01.01.2022

Найменування статті	Примітки	Звітний період	Попередній період
1	2	3	4
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти		41011907	22769615
Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України		0	0
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток		17148763	10095933
Кошти в інших банках		577583	637939
Кредити та заборгованість клієнтів		65946584	65462189
Цінні папери в портфелі банку на продаж		65009361	47441862
Цінні папери в портфелі банку до погашення		12640713	7195975
Інвестиції в асоційовані/асоційовані та дочірні компанії		24800	24800
Інвестиційна нерухомість		0	0
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток		271521	299817
Відстрочений податковий актив		0	80672
Гудвіл		0	0
Основні засоби та нематеріальні активи		6535809	3945327
Інші фінансові активи		282424	755749
Інші активи		1157749	423133
Необоротні активи, утримувані для продажу, та активи групи вибуття		0	0
Активи – опис додаткових статей статей та вміст їх показників			
Активи – усього за додатковими статтями		0	0
Усього активів:		210607214	159133011
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків		4639317	16557088
Кошти клієнтів		145586238	94269726
Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток		0	0
Боргові цінні папери, емітовані банком		0	0
Інші залучені кошти		40458707	36698651
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток		0	0
Відстрочені податкові зобов'язання		374063	0
Резерви за зобов'язаннями		618842	1452542
Інші фінансові зобов'язання		40919	10383
Інші зобов'язання		341853	268084
Субординований борг		2807088	2536133
Зобов'язання групи вибуття		0	0
Зобов'язання – опис додаткових статей статей та вміст їх показників			
Зобов'язання – усього за додатковими статтями		0	0
Усього зобов'язань:		194867027	151792607
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал		35108980	30153460
Емісійні різниці		0	0
Незарєстрований статутний капітал		0	0
Інший додатковий капітал		0	0

Резервні та інші фонди банку		0	0
Резерви переоцінки		2397749	393215
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		-21766542	-23206271
Власний капітал – опис додаткових статей статей та вміст їх показників			
Власний капітал – усього за додатковими статтями		0	0
Неконтрольована частка		0	0
Усього власного капіталу		15740187	7340404
Усього зобов'язань та власного капіталу		210607214	159133011

Звіт
про прибутки і збитки та інший сукупний дохід
(Звіт про фінансові результати) за 2022 рік

Найменування статті	Примітки	Звітний період	Попередній період
1	2	3	4
Процентні доходи		19488683	18390444
Процентні витрати		-13608785	-12499913
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)		5879898	5890531
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів, коштів в інших банках		-2918698	-14952103
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати) після створення резерву під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів, коштів в інших банках		2961200	-9061572
Комісійні доходи		2912483	2131468
Комісійні витрати		-787641	-497312
Результат від операцій з фінансовими інструментами, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток		3676053	6351993
Результат від операцій з хеджування справедливої вартості		0	0
Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж		3245	382
Результат від операцій з іноземною валютою		110095	316901
Результат від переоцінки іноземної валюти		-3711827	-5184533
Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		0	0
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		0	0
Витрати/(доходи), які виникають під час первісного визнання фінансових зобов'язань за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		0	0
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення дебіторської заборгованості та інших фінансових активів		79471	-171809
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж		-284054	-782811
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення		0	0
Чисте (збільшення) зменшення резервів за зобов'язаннями		985597	-1251097
Інші операційні доходи		94726	121121
Адміністративні та інші операційні витрати		-5576255	-4245809
Частка в прибутку/(збитку) асоційованих компаній		0	0

Додаткові статті (доходи) – опис статей та вміст показників			
Додаткові статті (доходи) – усього за додатковими статтями		0	0
Додаткові статті (витрати) – опис статей та вміст показників			
Додаткові статті (витрати) – усього за додатковими статтями		0	0
Прибуток/(збиток) до оподаткування		463093	-12273078
Витрати на податок на прибуток		992	0
Прибуток/(збиток) від діяльності, що триває		464085	-12273078
Прибуток/(збиток) від припиненої діяльності після оподаткування		0	0
Прибуток/(збиток) за рік		464085	-12273078
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД:			
СТАТТІ, ЩО НЕ БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК			
Переоцінка основних засобів та нематеріальних активів		811723	-41633
Частка іншого сукупного прибутку асоційованої компанії		0	0
Додаткові статті (сукупні доходи) – опис статей та вміст показників			
Додаткові статті (сукупні доходи) – усього за додатковими статтями		0	0
Додаткові статті (сукупні витрати) – опис статей та вміст показників			
Додаткові статті (сукупні витрати) – усього за додатковими статтями		0	0
Податок на прибуток, пов'язаний із статтями іншого сукупного доходу, що не буде рекласифікований у прибуток чи збиток		0	0
Інший сукупний дохід, що не буде рекласифікований у прибуток чи збиток після оподаткування		811723	-41633
СТАТТІ, ЩО БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК			
Переоцінка цінних паперів у портфелі банку на продаж		1376788	441567
Результат переоцінки за операціями з хеджування грошових потоків		0	0
Накопичені курсові різниці від перерахунку у валюту подання звітності		0	0
Частка іншого сукупного прибутку асоційованої компанії		0	0
Додаткові статті (сукупні доходи) – опис статей та вміст показників			
Додаткові статті (сукупні доходи) – усього за додатковими статтями		0	0
Додаткові статті (сукупні витрати) – опис статей та вміст показників			
Додаткові статті (сукупні витрати) – усього за додатковими статтями		0	0
Податок на прибуток, пов'язаний із статтями, іншого сукупного доходу, що буде рекласифікований у прибуток чи збиток		0	0
Інший сукупний дохід, що буде рекласифікований в прибуток чи збиток після оподаткування		1376788	441567
Інший сукупний дохід після оподаткування		2188511	399934
Усього сукупного доходу за рік		2652596	-11873144

Прибуток (збиток), що належить:			
власникам банку		464085	-12273078
неконтрольованій частці		0	0
Усього сукупного доходу, що належить:			
власникам банку		2652596	-11873144
неконтрольованій частці		0	0
Прибуток/(збиток) на акцію від діяльності, що триває:			
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію		15614	-476125
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію		0	0
Прибуток/(збиток) на акцію від припиненої діяльності:			
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію		0	0
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію		0	0
Прибуток/(збиток) на акцію, що належить власникам банку:			
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію за рік		15614	-476125

емісійний дохід	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Власні акції, що викуплені в акціонерів:										
купівля	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
продаж	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
анулювання	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Об'єднання компаній	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Дивіденди	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Залишок на кінець попереднього періоду	30153460	0	0	0	393215	-23206271	0	7340404	0	7340404
Усього сукупного доходу:										
прибуток/(збиток) за рік	0	0	0	0	0	464085	0	464085	0	464085
інший сукупний дохід	0	0	0	0	2188511	0	0	2188511	0	2188511
Амортизація резерву переоцінки основних засобів або реалізований результат	0	0	0	0	-183977	183977	0	0	0	0
Розподіл прибутку до резервних та інших фондів	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Незарєєстрований статутний капітал	4955520	0	0	0	0	0	0	4955520	0	4955520
Операції з акціонерами	0	0	0	0	0	791667	0	791667	0	791667
Емісія акцій:										
номінальна вартість	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
емісійний дохід	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Власні акції, що викуплені в акціонерів:										
купівля	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
продаж	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
анулювання	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Об'єднання компаній	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Дивіденди	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Додаткові статті – усього за додатковими статтями	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Залишок на кінець звітного періоду	35108980	0	0	0	2397749	-21766542		15740187	0	15740187

Звіт
про рух грошових коштів за прямим методом за 2022 рік

Найменування статті	Примітки	Звітний період	Попередній період
1	2	3	4
ГРОШОВІ КОШТИ ВІД ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ			
Процентні доходи, що отримані		16877562	15253497
Процентні витрати, що сплачені		-13803223	-12613693
Комісійні доходи, що отримані		2906793	2127149
Комісійні витрати, що сплачені		-787280	-497123
Результат операцій з фінансовими інструментами, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток		119202	505726
Результат операцій з фінансовими похідними інструментами		0	0
Результат операцій з іноземною валютою		110095	316900
Інші отримані операційні доходи		74920	101031
Виплати на утримання персоналу, сплачені		-2984779	-2545097
Адміністративні та інші операційні витрати, сплачені		-1863657	-1247046
Податок на прибуток, сплачений		1412	3241
Грошові кошти, отримані/(сплачені) від операційної діяльності до змін в операційних активах і зобов'язаннях		651045	1404585
Зміни в операційних активах та зобов'язаннях		0	0
Чисте (збільшення)/зменшення обов'язкових резервів у Національному банку України		0	425000
Чисте (збільшення)/зменшення торгових цінних паперів		0	0
Чисте (збільшення)/зменшення інших фінансових активів, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах		0	0
Чисте (збільшення)/зменшення коштів в інших банках		64793	441673
Чисте (збільшення)/зменшення кредитів та заборгованості клієнтів		1165189	5041231
Чисте (збільшення)/зменшення інших фінансових активів		1036972	32048
Чисте (збільшення)/зменшення інших активів		-735714	-256128
Чисте збільшення/(зменшення) коштів банків		-12206718	-5863528
Чисте збільшення/(зменшення) коштів клієнтів		44694795	29053548
Чисте збільшення/(зменшення) боргових цінних паперів, що емітовані банком		0	0
Чисте збільшення/(зменшення) резервів за зобов'язаннями		985597	-1251097
Чисте збільшення/(зменшення) інших фінансових зобов'язань		-828478	1348921
Чисте збільшення/(зменшення) інших зобов'язань		-73768	-57674
Чисті грошові кошти, що отримані/ (використані) від операційної діяльності		34753713	30318579
ГРОШОВІ КОШТИ ВІД ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ			
Придбання цінних паперів у портфелі банку на продаж		-262364074	-363694763
Надходження від реалізації цінних паперів у портфелі банку на продаж		248182304	343925879
Придбання цінних паперів у портфелі банку до погашення		-2700000	0
Надходження від погашення цінних паперів у портфелі банку до погашення		0	0
Придбання дочірніх компаній за вирахуванням отриманих грошових коштів		0	0
Надходження від реалізації дочірньої компанії за вирахуванням сплачених грошових коштів		0	0
Придбання асоційованих компаній		0	0
Надходження від реалізації асоційованих компаній		0	0
Придбання інвестиційної нерухомості		0	0
Надходження від реалізації інвестиційної нерухомості		0	0
Придбання основних засобів		-2237417	-1165326
Надходження від реалізації основних засобів		0	585
Придбання нематеріальних активів		0	0
Надходження від вибуття нематеріальних активів		0	0

Дивіденди, що отримані	0	0
Чисті грошові кошти, що отримані/(використані) від інвестиційної діяльності	-19119187	-20933625
ГРОШОВІ КОШТИ ВІД ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ		
Емісія простих акцій	0	0
Емісія привілейованих акцій	0	0
Інші внески акціонерів, крім емісії акцій	0	0
Викуп власних акцій	0	0
Продаж власних акцій	0	0
Отримання субординованого боргу	0	0
Погашення субординованого боргу	0	0
Отримання інших залучених коштів	740907	0
Повернення інших залучених коштів	-1544149	-552441
Додаткові внески в дочірню компанію	0	0
Надходження від продажу частки участі без втрати контролю	0	0
Дивіденди, що виплачені	0	0
Інші виплати акціонерам, крім дивідендів	0	0
Чисті грошові кошти, що отримані/(використані) від фінансової діяльності	-803242	-552441
Вплив змін офіційного курсу Національного банку України на грошові кошти та їх еквіваленти	3411008	3368422
Чисте збільшення/(зменшення) грошових коштів та їх еквівалентів	18242292	12200935
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок періоду	22769615	10568680
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець періоду	41011907	22769615

Звіт
про фінансовий стан (Баланс) на 01.01.2023 (число, місяць, рік)

Найменування статті	Примітки	Звітний період	Попередній період
1	2	3	4
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти		28918803	41011907
Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України		0	0
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток		21767424	17148763
Кошти в інших банках		338455	577583
Кредити та заборгованість клієнтів		74502538	65946584
Цінні папери в портфелі банку на продаж		72901636	65009361
Цінні папери в портфелі банку до погашення		25202757	12640713
Інвестиції в асоційовані/асоційовані та дочірні компанії		24800	24800
Інвестиційна нерухомість		0	0
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток		294694	271521
Відстрочений податковий актив		0	0
Гудвіл		0	0
Основні засоби та нематеріальні активи		7614578	6535809
Інші фінансові активи		417872	282424
Інші активи		1858939	1157749
Необоротні активи, утримувані для продажу, та активи групи вибуття		0	0
Активи – опис додаткових статей статей та вміст їх показників			
Активи – усього за додатковими статтями		0	0
Усього активів:		233842496	210607214
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків		6435248	4639317
Кошти клієнтів		150151178	145586238
Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток		0	0
Боргові цінні папери, емітовані банком		0	0
Інші залучені кошти		41847951	40458707
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток		0	0
Відстрочені податкові зобов'язання		533569	374063
Резерви за зобов'язаннями		72010	618842
Інші фінансові зобов'язання		208021	40919
Інші зобов'язання		439427	341853
Субординований борг		2903463	2807088
Зобов'язання групи вибуття		0	0
Зобов'язання – опис додаткових статей статей та вміст їх показників			
Зобов'язання – усього за додатковими статтями		0	0
Усього зобов'язань:		202590867	194867027
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал		49724980	35108980
Емісійні різниці		0	0
Незарєстрований статутний капітал		0	0
Інший додатковий капітал		0	0
Резерви та інші фонди банку		0	0
Резерви переоцінки		2547542	2397749
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		-21020893	-21766542

Власний капітал – опис додаткових статей статей та вміст їх показників			
Власний капітал – усього за додатковими статтями		0	0
Неконтрольована частка		0	0
Усього власного капіталу		31251629	15740187
Усього зобов'язань та власного капіталу		233842496	210607214

Звіт
про прибутки і збитки та інший сукупний дохід
(Звіт про фінансові результати) за 2023 рік

Найменування статті	Примітки	Звітний період	Попередній період
1	2	3	4
Процентні доходи		19740677	19488683
Процентні витрати		-14228173	-13608785
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)		5512504	5879898
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів, коштів в інших банках		-1029449	-2918698
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати) після створення резерву під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів, коштів в інших банках		4483055	2961200
Комісійні доходи		4001099	2912483
Комісійні витрати		-1305079	-787641
Результат від операцій з фінансовими інструментами, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток		1155657	3676053
Результат від операцій з хеджування справедливої вартості		0	0
Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж		13	3245
Результат від операцій з іноземною валютою		54964	110095
Результат від переоцінки іноземної валюти		-506741	-3711827
Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		0	0
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		0	0
Витрати/(доходи), які виникають під час первісного визнання фінансових зобов'язань за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		0	0
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення дебіторської заборгованості та інших фінансових активів		-57087	79471
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж		-905216	-284054
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення		0	0
Чисте (збільшення) зменшення резервів за зобов'язаннями		587257	985597
Інші операційні доходи		180662	94726
Адміністративні та інші операційні витрати		-7130040	-5576255
Частка в прибутку/(збитку) асоційованих компаній		0	0
Додаткові статті (доходи) – опис статей та вміст показників			
Додаткові статті (доходи) – усього за додатковими статтями		0	0
Додаткові статті (витрати) – опис статей та вміст показників			
Додаткові статті (витрати) – усього за додатковими статтями		0	0
Прибуток/(збиток) до оподаткування		558544	463093
Витрати на податок на прибуток		-21	992
Прибуток/(збиток) від діяльності, що триває		558523	464085
Прибуток/(збиток) від припиненої діяльності після оподаткування		0	0
Прибуток/(збиток) за рік		558523	464085
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД:			
СТАТТІ, ЩО НЕ БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК			
Переоцінка основних засобів та нематеріальних активів		1400	811723
Частка іншого сукупного прибутку асоційованої компанії		0	0
Додаткові статті (сукупні доходи) – опис статей та вміст показників			
Додаткові статті (сукупні доходи) – усього за додатковими статтями		0	0
Додаткові статті (сукупні витрати) – опис статей та вміст показників			

Додаткові статті (сукупні витрати) – усього за додатковими статтями		0	0
Податок на прибуток, пов'язаний із статтями іншого сукупного доходу, що не буде рекласифікований у прибуток чи збиток		0	0
Інший сукупний дохід, що не буде рекласифікований у прибуток чи збиток після оподаткування		1400	811723
СТАТТІ, ЩО БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК			
Переоцінка цінних паперів у портфелі банку на продаж		148705	1376788
Результат переоцінки за операціями з хеджування грошових потоків		0	0
Накопичені курсові різниці від перерахунку у валюту подання звітності		0	0
Частка іншого сукупного прибутку асоційованої компанії		0	0
Додаткові статті (сукупні доходи) – опис статей та вміст показників			
Додаткові статті (сукупні доходи) – усього за додатковими статтями		0	0
Додаткові статті (сукупні витрати) – опис статей та вміст показників			
Додаткові статті (сукупні витрати) – усього за додатковими статтями		0	0
Податок на прибуток, пов'язаний із статтями, іншого сукупного доходу, що буде рекласифікований у прибуток чи збиток		0	0
Інший сукупний дохід, що буде рекласифікований в прибуток чи збиток після оподаткування		148705	1376788
Інший сукупний дохід після оподаткування		150105	2188511
Усього сукупного доходу за рік		708628	2652596
Прибуток (збиток), що належить:			
власникам банку		558523	464085
неконтрольованій частці		0	0
Усього сукупного доходу, що належить:			
власникам банку		708628	2652596
неконтрольованій частці		0	0
Прибуток/(збиток) на акцію від діяльності, що триває:			
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію		15321	15614
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію		0	0
Прибуток/(збиток) на акцію від припиненої діяльності:			
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію		0	0
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію		0	0
Прибуток/(збиток) на акцію, що належить власникам банку:			
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію за рік		15321	15614
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію за рік		0	0

Пропозиції з удосконалення інформаційного забезпечення облікових операцій АТ «Укрексімбанк»

